

Forord

Bindal har alltid ligget mitt hjerte nært, men at det var noe interessant i min hjemkommune som kunne brukes i en masteroppgave, hadde jeg aldri tenkt på da jeg begynte mine norskstudier ved NTNU. Etter å ha fått en viss forståelse av sosiolingvistisk tankegang, har derimot Bindal som språksamfunn fremstått mer og mer som et ideelt språklig forskningslaboratorium. Denne lille, bortgjemte kommunen på grensen mellom Nordland og Nord-Trøndelag står frem som et stort spørsmålstegn i mange henseender når det kommer til språklige problemstillinger. Hvor går grensen mellom nordnorsk og trøndersk? Er det to dialekter i denne lille kommunen? Er bindalingen nordlending, eller er han egentlig trønder? Har bygdekonflikten innad i Bindal ført til språklig divergering mellom nord og sør? Alle disse spørsmålene har jeg stilt meg selv underveis i mitt studium. Denne oppgaven er et nytt forsøk på å komme nærmere et svar på noen av disse spørsmålene.

Tusen takk min studievenninne Siv-Hege Edvardsen for en utrolig innsats i korrekturlesning, men også for å ha tatt meg med ut av lesesalen de to siste årene, for å se hvordan det ser ut der ute.

En enormt stor takk til Brit Mæhlum, som har vært en fantastisk veileder. Tusen takk for veiledning på alt fra «anarkistisk kommasetting» og litteraturtips til diskusjon av de store teoretiske spørsmål.

Takk til min kjære venn Frikk Skarstad for tegning av forsideillustrasjon. Her har han dratt ut, og tegnet, mitt mentale bilde av språksituasjonen i Bindal: En ytterbindaling i felleskjøpsdress, for å representere jordbruksamfunnet, og en innerbindaling i bruksuniformen, for å representere Bindalsbruket – selvfølgelig plassert i en bindalsfæring. Bak ytterbindalingen truer det sørhelgelandske talemålet i form av en flodbølge. Bak innerbindalingen truer det trønderske sjøuhyet Baugen. Samtidig sildrer det standardiserte østnorskbaserte prestisjemålet over alt og alle.

Takk til mine venner i 11-mannskollektivet, for å ha hjulpet meg til å gjøre studietida til «en tid å se tilbake på», og ikke *kun* en lesesaltivværelse

Takk til Kristine. Dette har aldri skjedd uten deg.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	s. 1
1.1. Problemstilling og hypoteser	s. 2
1.1.1. Problemstilling	s. 2
1.1.2. Hypoteser	s. 2
1.2. Det teoretiske bakteppet	s. 3
1.3. Begrepsavklaringer	s. 4
1.3.1. Dialekt og språksamfunn	s. 4
1.3.2. Bindalsk, bindaling og bindalsmål. Nord-Bindal og Sør-Bindal	s. 5
1.4. Oppgavens oppbygning	s. 6
2. Bindal – historie og samfunnsskildring	s. 7
2.1. Bindals geografi	s. 8
2.2. Bindals historie	s. 9
2.2.1. Delingen av Bindal	s. 10
2.2.2. Fra jordbruket til Bindalsbruket	s. 10
2.2.3. «Bindalsfæringen»	s. 12
2.3. Bindal i dag	s. 13
2.3.1. Arbeid, befolkning og utfordringer	s. 13
2.3.2. Fritid, idrett og kultur	s. 14
2.3.3. Bygdekonflikten	s. 15
2.3.4. Diverse	s. 15
2.4. Oppsummering	s. 16
3. Bindalsmålet	s. 17
3.1. Tidligere litteratur	s. 17
3.2. Bindalsmålet – språket på grensen	s. 21
3.2.1. Om transkripsjonsmåten i min oppgave	s. 21
3.2.2. Fonologiske forhold	s. 21
3.2.3. Morfologiske forhold	s. 23
3.2.4. Mer leksikalske opplysninger	s. 25
4. Dialektologi og sosiolingvistik – fra beskrivelse til forklaring	s. 27
4.1. Fra dialektologi til sosiolingvistik	s. 27
4.2. Folkelingvistik – språkbrukerens subjektivitet	s. 30
4.3. Lokal, regional og nasjonal identitet	s. 31
4.3.1. Identitetsbegrepet	s. 31
4.3.2. Språk og identitet	s. 32
4.3.3. Lokal, regional og nasjonal identitet	s. 33
5. Metode	s. 35
5.1. Enquete for ungdomsskoleelever	s. 35
5.2. Intervju med ungdomsskoleelever	s. 36
5.2.1. Intervjuet med elevene fra Bindalseidet Skole	s. 37
5.2.2. Intervjuet med elevene fra Terråk Skole	s. 37
5.2.3. Opptakssituasjonen og «det sosiolingvistiske intervjuet»	s. 37
5.2.4. Intervjuenes tematikk	s. 39

5.3. Åpen, nettbasert spørreundersøkelse	s. 40
5.3.1. Det kvantitative aspektet	s. 41
5.3.2. Det folkelingvistiske aspektet	s. 41
5.4. Undersøkelsene sett under ett	s. 43

6. Presentasjon av informantene **s. 45**

6.0.0. Etske utfordringer	s. 45
6.1. Informantene fra Terråk Skole	s. 46
6.1.1. «Kenneth»	s. 46
6.1.2. «Cecilie»	s. 46
6.1.3. «Espen»	s. 47
6.2. Informantene fra Bindalseidet Skole	s. 47
6.2.1. «Karoline»	s. 47
6.2.2. «Steffen»	s. 48
6.2.3. «Petter»	s. 48
6.3. Generaliseringen Nord-Sør	s. 48

7. Presentasjon av det språklige materialet **s. 51**

7.1. Utvalg av variabler	s. 51
7.2. Leksikalske variabler	s. 53
7.2.1. Personlig pronomen, 1. person singular	s. 53
7.2.2. Nektingsadverb	s. 55
7.2.3. Gradsadverbet «mye»	s. 57
7.2.4. «Hv»-ord	s. 58
7.2.5. Enkeltstående leksikalsk enhet: Presens av «å se»	s. 59
7.3. Verb	s. 60
7.3.1. Infinitiv med /a/-endelse	s. 61
7.3.2. Presens av svake e-verb	s. 63
7.4. Substantiv	s. 64
7.4.1. Svake, maskulinum, ubestemt form, singular, ord med tradisjonell /i/-endelse og /a/-endelse	s. 64

8. Presentasjon av internettundersøkelsen **s. 67**

8.1. Generelle bakgrunnsopplysninger	s. 68
8.1.1. Om informantene	s. 68
8.1.2. Foreldrenes bakgrunn	s. 70
8.1.3. Reisemønster	s. 73
8.2. Identitetsrelaterte spørsmål	s. 75
8.2.1. Komponenter i bindalingenes identitet	s. 77
8.2.2. Bindalingenes forhold til og syn på trøndere/nordlendinger	s. 81
8.3. Spørsmål omkring dialekt	s. 82
8.3.1. Bindalsdialektens plassering innenfor de større dialektgruppene	s. 82
8.3.2. Bindalingenes oppfatning av «ulike» dialekter internt i Bindal	s. 83
8.4. Bygdekonflikten	s. 86
8.5. Hva kan internettundersøkelsen fortelle oss?	s. 88
8.5.1. Oppsummering av de identitetsrelaterte spørsmålene	s. 88
8.5.2. Oppsummering av dialektspørsmålene	s. 89
8.5.3. Oppsummering av bindalingenes opplevelse av «bygdekonflikten»	s. 90

9. Undersøkelsene sett under ett	s. 93
9.1. Sterk lokal identitet i sørlige Bindal	s. 93
9.2. Bindal er med i en form for trøndersk regionaliseringsprosess	s. 94
9.3. Motstridende bevegelser	s. 96
9.4. Språkmaterialet sett opp mot internettundersøkelsen	s. 99
9.4.1. Litt om bindalssamfunnets intonasjon	s. 99
9.4.2. Naboopposisjon	s. 101
9.4.3. Naboopposisjon, regionalisering og sterk lokal identitet	s. 102
9.4.4. Naboopposisjon som utløsende faktor	s. 103
9.4.5. «Sted»	s. 104
9.4.6. Lokale, regionale og nasjonale talemål	s. 105
9.4.7. Lokale, regionale og nasjonale talemål og steder og identiteter	s. 106
9.4.8. Teoretiske sammendragninger	s. 106
9.4.9. Bindalingenes konstruksjon av lokal, regional og nasjonal identitet	s. 108
9.4.10. Nøytralitetsstrategier	s. 113
10. Oppsummering og konklusjon	s. 115
10.1. Oppsummering	s. 115
10.2. Trøndersk eller nordlandsk eller trøndersk og nordlandsk?	s. 118
10.2.1. Jemvekt og apokope i Bindal	s. 118
10.2.2. Intonasjon	s. 119
10.2.3. Persepsjon	s. 120
10.3. Konklusjoner, med mulig fortidsscenario	s. 122
10.3.1. Mulig fortidsscenario	s. 122
<u>Referanseliste</u>	<u>s. 125</u>
<u>Vedlegg og tabeller</u>	<u>s. 129</u>
<u>Sammendrag</u>	<u>s. 147</u>
<u>Abstract</u>	<u>s. 148</u>

Oversikt over figurer, bilder, tabeller og vedlegg

Fig. 2.1: Kart, Bindal i Norge	s. 8
Fig. 2.2: Kart over Bindal	s. 9
Fig. 2.3: Befolkningsutvikling i Bindal	s. 14
Fig. 4.1: Auer og Hinskens pyramidemodell	s. 34
Fig. 4.2: Auer og Hinskens pyramidemodell med tilhørende identitetsnivå	s. 34
Fig. 7.1: Realisering av personlig pronomen, 1. person singular	s. 54
Fig. 7.2: Realisering av nektingsadverb	s. 56
Fig. 7.3: Realisering av gradsadverbet «mye»	s. 57
Fig. 7.4: Realisering av presens av «å se»	s. 60
Fig. 7.5: Realisering av /a/-endelse versus apokope i kategorien «infinitiv med /a/-endelse	s. 62
Fig. 7.6: Realisering av presens av svake e-verb	s. 64
Fig. 8.1: Informantenes alder	s. 67
Fig. 8.2: Hvor lenge informantene har bodd i Bindal kommune	s. 69
Fig. 8.3: Hvor informantene kommer fra	s. 70
Fig. 8.4: Mor fra Bindal/ikke-Bindal	s. 71
Fig. 8.5: Far fra Bindal/ikke-Bindal	s. 72
Fig. 8.6: Hva informantene gjør i Namsos	s. 73
Fig. 8.7: Hva informantene gjør i Brønnøysund	s. 74
Fig. 8.8: Hvor bindalingene sier de kommer fra	s. 76
Fig. 8.9: Komponenter i bindalingenes regionale identitetskonstruksjon	s. 80
Fig. 8.10: Informantenes kategorisering av eget talemål	s. 82
Fig. 8.11: Informantenes beskrivelse av interne forskjeller i bindalsmålet	s. 85
Fig. 8.12: Hvordan bygdekonflikten oppleves/har blitt opplevd av informantene	s. 87
Fig. 8.13: Bindalsdialektenes interne forhold	s. 90
Fig. 9.1: Parallelle pyramider for talemål og identitetsnivå	s. 108
Fig. 9.2: De tre hovedkomponentene i bindalingenes regionale identitetskonstruksjon	s. 110
Fig. 10.1: Bindalsdialektenes interne forhold	s. 121
Bilde 2.1: Bindalsbruket ca. 1950	s. 11
Bilde 2.2: Bindalsbruket i dag	s. 12
Bilde 2.3: «Faragut»	s. 13
Tabell 3.1: Klasser av svake verb	s. 23
Tabell 3.2: Klasser av sterke verb	s. 24
Tabell 3.3: Substantivbøyingen	s. 25
Tabell 7.1: Realisering av personlig pronomen, 1. person singular	s. 53
Tabell 7.2: Realisering av nektingsadverb	s. 55
Tabell 7.3: Realisering av gradsadverbet «mye»	s. 57
Tabell 7.4: Realiseringene av «hv»-ord	s. 58
Tabell 7.5: Realisering av presens av «å se»	s. 59
Tabell 7.6: Realisering av /a/-endelse versus apokope i kategorien «infinitiv med /a/-endelse	s. 62
Tabell 7.7: Realisering av presens av svake e-verb	s. 63
Tabell 8.1: Informantenes alder	s. 68
Tabell 8.2: Kjønnfordelingen i spørreundersøkelsen	s. 69
Tabell 8.3: Hvor lenge informantene har bodd i Bindal kommune	s. 69

Tabell 8.4: Hvor informantene kommer fra	s. 70
Tabell 8.5: Hvor mor kommer fra	s. 71
Tabell 8.6: Mor fra Bindal/ikke-Bindal	s. 71
Tabell 8.7: Hvor far kommer fra	s. 72
Tabell 8.8: Far fra Bindal/ikke-Bindal	s. 72
Tabell 8.9: Hvor ofte informantene reiser til Namsos	s. 73
Tabell 8.10: Hva informantene gjør i Namsos	s. 73
Tabell 8.11: Hvor ofte informantene er i Brønnøysund	s. 74
Tabell 8.12: Hva informantene gjør i Brønnøysund	s. 74
Tabell 8.13: Hvor bindalingene sier de kommer fra	s. 75
Tabell 8.14: Detaljert for tabell 8.13.	s. 76
Tabell 8.15: Hva bindalingene føler seg som	s. 77
Tabell 8.16: Komponenter i bindalingenes regionale identitetskonstruksjon	s. 80
Tabell 8.17: Bindalingenes forhold til trøndere	s. 81
Tabell 8.18: Bindalingenes forhold til nordlendinger	s. 81
Tabell 8.19: Informantenes kategorisering av eget talemål	s. 82
Tabell 8.20: Forskjell på dialekten på Terråk og Bindalseidet	s. 83
Tabell 8.21: Informantenes beskrivelse av interne forskjeller i bindalsmålet	s. 84
Tabell 8.22: Hvordan bygdekonflikten oppleves/har blitt opplevd av informantene	s. 87
Tabell 8.23: Om hvilken grad bygdekonflikten fortsatt eksisterer	s. 87
Tabell 9.1: Isolering av påvirkningsfaktorer for nordlige Bindal	s. 97
Tabell 9.2: Isolering av påvirkningsfaktorer for sørlige Bindal	s. 97
Tabell 9.3: Likheter og ulikheter internt i bindalsdialekten	s. 98
Tabell 9.4: Komponenter i bindalingenes regionale identitetskonstruksjon	s. 109
Tabell 9.5: De tre hovedkomponentene i bindalingenes regionale identitetskonstruksjon	s. 110
Tabell 9.6: Realisering av lokale og ikke-lokale former	s. 112

1. Innledning

Bindal kommune, som ligger helt sør i Nordland fylkeskommune, på grensen til Nord-Trøndelag, har i mange år stått frem som et aldri så lite spørsmålstegn i norsk dialektlitteratur. De fleste referansene til Bindal finner man i de mange forsøkene på å dele inn det norske dialektlandskapet. Det virker som om alle muligheter er utprøvd; hele Bindal er trøndersk, hele Bindal er nord-norsk, eller så er deler av Bindal trøndersk og deler av Bindal nord-norsk (jf. kap. 3). Uansett hvilken løsning som er valgt, er det oftest noe grunnleggende som mangler – en tilfredsstillende forklaring på hvorfor språksituasjonen er *slik*. Dette dialektområdet har nemlig ikke blitt tilstrekkelig undersøkt. Et annet aspekt som har forundret meg når jeg har undersøkt de utallige referansene til bindalsmålet, er at den vanligste inndelingen, spesielt i nyere tid, ser ut til å dele Bindal kommune inn i to dialekter. Kan det virkelig være slik at en så liten kommune, både i areal og folkemengde, kan inneholde to dialekter som var så ulike i karakter at den ene kan klassifiseres som trøndersk, og den andre som nordlandsk?

«Ett sted må grensen gå, sa mannen da han skulle tegne kart», og dette er også jeg fullstendig klar over. At det skal finnes en slik idealverden som den som blir fremstilt i dialektinnføringsbøker, er en illusjon jeg ikke har tatt til meg. Likevel kunne jeg ikke legge fra meg grubleriene over hvorfor en slik viktig dialektgrense skulle gå akkurat her, tvers gjennom min hjemkommune. Var disse snaut 600 menneskene i sørlige del av Bindal virkelig så viktige at dialektforskerne fant det relevant å avsette flere linjer i sine innføringsbøker, og slik gå vekk fra den gyldne muligheten de hadde til å sette en dialektgrense som korresponderte med den administrative fylkesinndelingen?

En annen motiverende faktor til å bruke Bindal som forskningsobjekt, er at jeg kjenner meg veldig igjen i denne karakteristikken: «La meg først si med en god venninne fra Bindal, at hun sannelig ikke vet om hun er nordlending eller trønder, for bindalingen er med det trønderske substrat i sin stemme evig dømt til å bli mistenkeliggjort av det umiskjennelige nordnorske» (Stenstad, 1997: 110). Bindalingene har en språklig fot i hvert fylke, og blir hverken anerkjent som det ene eller andre. En bindaling i Nord-Norge er, på bakgrunn av sin dialekt, en trønder. En bindaling i Trøndelag er en nordlending. Hva gjør dette med den bindalske *identiteten*? Gjennom søken etter et svar på mine problemstillinger, håpet jeg altså på å finne en dypere mening, *bak* svarene.

1.1. Problemstilling og hypoteser

1.1.1. Problemstilling

Med bakgrunn i min undring ovenfor, kom jeg fram til følgende problemstilling:

«Har det vært, og/eller er det i dag, gangbart å operere med en todeling av Bindal dialektmessig, hvor Nord-Bindal defineres som sørhelgelandsk, og Sør-Bindal defineres som trøndersk?».

Dette er min hovedproblemstilling. Det er imidlertid flere lag med undringer og problemstillinger som ligger bak denne hovedproblemstillingen: Har det vært trøndersk, nordlandsk eller begge deler i bindalsdialekten tidligere? Kan det talemålet som anvendes i Bindal i dag, defineres som trøndersk, nordlandsk eller begge deler? Og om det er trøndersk, nordlandsk eller begge deler – hva betyr det for den bindalske identiteten? Er bindalingene trøndere eller nordlendinger? Hva skjer i en regionaliseringsprosess når det lokale er klemt mellom to regioner? Hvis Bindal kan deles opp i to, rent dialektmessig, hvorfor er det slik (fortsatt)? Hvis Bindal kun har én dialekt i dag, hvorfor er det (blitt) slik?

Det er disse delspørsmålene, som i en større sammenheng enn kun den lokalhistoriske, er interessante og som kan gi en dypere *forståelse* av språklige fenomener, fremfor kun den *deskriptive* (mer om dette i kapittel 4).

Selv om min problemstilling retter seg mot både det historiske og den nåtidige situasjonen, er det først og fremst situasjonen «i dag» jeg har valgt å fokusere på i mitt prosjekt. Det historiske aspektet vil først og fremst komme inn gjennom referanser og drøfting av disse.

1.1.2. Hypoteser

Før jeg startet arbeidet med mastergradsprosjektet, hadde jeg gjort meg opp noen formeninger om hvilke resultater undersøkelsene mine kunne gi. For å gi leseren noen ben å stå på i den videre utbroderende drøftingen av Bindal og bindalsdialekten, har jeg valgt å presentere hva jeg så for meg som mulige utfall her. Disse hypotesene som er beskrevet under, kan kalles tankeeksperimenter jeg utførte *før* jeg startet arbeidet med masteroppgaven.

Bindal har én dialekt – sørhelgelandsk

Jeg regnet med at jeg ville kunne finne varianter i bindalsmålet som kunne samsvare med kriterier som er satt opp for å karakterisere en sørhelgelandsk varietet.

Bindal har én dialekt – trøndersk

Jeg regnet med at jeg ville kunne finne varianter i bindalsmålet som kunne samsvare med kriterier som er satt opp for å karakterisere en trøndersk varietet.

Bindal er delt i to – Sør-Bindal har en trøndersk varietet, og Nord-Bindal har en sørhelgelandisk varietet

Jeg regnet med at jeg ville kunne finne to mer eller mindre markert ulike varieteter i Bindal, én i nord, og én i sør. Den nordligste kunne da ha varianter som samsvarte med kriterier satt opp for å kunne karakterisere talemålet som sørhelgelandisk, den sørlige kunne inneholde varianter som samsvarte med kriterier satt opp for å karakterisere talemålet som trøndersk.

Disse ovennevnte hypotesene, som kan kalles mulige «resultathypoteser», bygges dermed opp av et annet sett med hypoteser, som kan kalles «utviklingshypoteser». Disse to settene med hypoteser sammen vil da være med på å skape «forklaringshypoteser». Dette avspeiler språkets dynamikk og talemålsforskningens kompleksitet. Utviklingshypotesene trenger imidlertid et grunnlag, noe talemålet har utviklet seg *fra*, altså et tidligere språkstadium å ta utgangspunkt i. Dette tidligere språkstadiumet er imidlertid en del av problemstillingen; den er altså ikke gitt oss enda. Det er derfor ikke mulig å kunne sette opp et sett med parallelle «utviklingshypoteser».

1.2. Det teoretiske bakteppet

I denne oppgaven har jeg brukt metodiske og teoretiske aspekter fra to ulike fagdisipliner; sosiolingvistikk og folkelingvistikk (for en mer inngående presentasjon av disse disiplinene, se kap. 4). Sosiolingvistikken plass i denne oppgaven er selvsagt, ettersom vi i dag tydelig kan skue tilbake og si at sosiolingvistikken har blitt dialektologiens arvtaker. Derimot hadde jeg et ønske om å strekke meg litt lenger i søken etter svarene som min problemstilling krever. Det gikk raskt opp for meg at sosiolingvistikk i seg selv hadde sine begrensninger når det gjaldt hvor mye en kunne trekke ut fra de ulike empiriske data. Folkelingvistikken, som i en viss forstand kan kalles en underkategori av sosiolingvistikken, tilbød meg muligheten til å trekke det teoretiske lyset over på *språkbrukeren*, slik at jeg i større grad kunne få understreket viktigheten av mine informanternes ulike vektlegginger. Ved hjelp av

folkelingvistikkens metoder og dens teoretiske bakteppe, kunne jeg i større grad ta hensyn til språkbrukerens subjektivitet. For meg har dette ført til en større forståelse for språklige fenomener og språk som fenomen. Jeg håper at jeg på denne måten kan ta leseren enda et steg videre inn i de språklige spørsmålstegnene som eksisterer i det bindalske språksamfunnet.

1.3. Begrepsavklaringer

Begreper og definisjoner jeg benytter meg av, vil først og fremst bli behandlet underveis. Likevel bør noen avklaringer gjøres allerede her i starten av oppgaven.

1.3.1. Dialekt og språksamfunn

Dialektbegrepet er særlig viktig å definere i denne oppgaven, ettersom min problemstilling omhandler en form for definering, eller klassifisering, av en eller flere «dialekter». I dagligtale forstår vi dialekt som «ein varietet som blir tala innafor eit visst geografisk område» (Røynealand, i Mæhlum et. al., 2008: 24). Tradisjonelt har dette vært definisjonen på det som innenfor dialektologien har blitt kalt «geolekt», og utgjør sammen med sosiolekt og etnolekt det som lingvister definerer som et bredere dialektbegrep: «Ein dialekt er ein geografisk, sosial eller etnisk varietet som i seg sjølv utgjer eit komplett språkssystem» (Ibid.). Dette gir derimot strenge krav til at språkssystemet mellom individer skal være komplette, og da samtidig identiske. Begrepet favner altså ikke på noen måte variasjonen i talemålet.

Jeg ønsker her å trekke inn Labovs definisjon av begrepet «språksamfunn», som han definerer som et samfunn der «ei gruppe menneske [...] deler eit sett av sosiale normer og haldningar til språk, sjølv om dei kanskje ikkje brukar dei same språklege formene» (Ibid.: 31). Dette begrepet om språksamfunn gir et større manøvreringsrom, og er slik mer opererbart i en undersøkelsessammenheng. Hvis vi kobler begrepene dialekt og språksamfunn sammen, kan vi snakke om en dialekt som «den varietetten som brukes innenfor et geografisk, sosialt eller etnisk språksamfunn, der medlemmene av dette språksamfunnet deler et sett av normer og holdninger til språk». Denne definisjonen tar opp i seg både det labovske tankegodset, den lingvistiske definisjonen og det dagligdage meningsinnholdet. Dialektgrensen blir med denne definisjonen den samme som grensen for språksamfunnet.

Gjennom en slik definisjon av dialekt og språksamfunn kan vi enklere se sammenhenger og kompleksiteter i talemålssituasjoner. Dette blir tydelig når jeg presenterer det neste begrepet, nemlig «regionalt talemål», også mer tradisjonelt kalt «regiolekt». Ut fra

definisjonen over blir regiolekt en form for dialekt. Den eneste forskjellen er at en regiolekt, eller en regional dialekt, kan omhandle et større geografisk område. Det namdalske språksamfunnet er geografisk avgrenset ved at de som står utenfor dette språksamfunnet, ikke deler de samme normer og holdninger til namdalsk som de som er innenfor det namdalske språksamfunnet. Men de som står utenfor, kan fint dele de samme normer og holdninger til trøndersk med medlemmene av det namdalske språksamfunnet – begge er altså medlemmer av det trønderske språksamfunnet. Vi kan også utvide denne definisjonen til å inneholde nasjonalspråket. Alle medlemmer av det norske språksamfunnet deler noen normer og holdninger til det norske språket med hverandre. På denne måten er sammenkoblingen mellom dialekt og språksamfunn med på å gjøre flere *nivåer* av talemål håndgripelig.

Jeg har selvfølgelig ikke gått inn på *hvilke* sosiale normer og holdninger til språk som deles innenfor et språksamfunn i denne sammensatte definisjonen over, da dette ville være en oppgave i seg selv. Her vil jeg derimot sette bruksverdien til denne definisjonen over teoretisk utprøving. Jeg erkjenner derimot at denne definisjonen har sine feil og mangler som kan og bør kritiseres, på lik linje med andre forsøk på definisjoner. Jeg mener uansett at denne definisjonen kan være et brukbart verktøy til å se sammenhenger mellom dialekt og språksamfunn, deres begrensninger og grenser, og sammenhengen mellom lokal, regional og nasjonal dialekt (jf. Auer et. al., 2005)

Mæhlum (2007: 43) legger til at overgangen mellom lokal, regional og nasjonal dialekt ofte tar form som «diffuse mønstre», og at «forestillingen om den «reine» varietetet – det være seg standard, dialekt eller regiolekt – er nokså mytisk» (Ibid.).

1.3.2. Bindalsk, bindaling og bindalsmål. Nord-Bindal og Sør-Bindal

Begrepet «bindaling» blir av lokalbefolkningen brukt både om en person som hører til i Bindal, og om talemålet til en person som hører til i Bindal. I min oppgave vil jeg differensiere dette begrepet, og avsette «bindaling» til den første betydningen, og «bindalsk», «bindalsdialekt» og «bindalsmålet» til den andre betydningen. Samtidig vil jeg bruke bindalsk som adjektiv, f.eks. i form av «den bindalske identiteten/kulturen/historien» osv.

Dette gjelder også min bruk av «sørhelgelanding» og «sørhelgelandsk», hvor det første refererer til en person, det andre til et bestemt talemål. For å skille mellom de ulike sørhelgelandiske varietetene vil jeg bruke «brønnøysundmål» om talemålet i byen Brønnøysund, «brønnøymål» om talemålet i regionen Brønnøy, og «sømnamål» om talemålet i Sømna kommune. Jeg vil bruke «brønnøyværing» om en person som hører til Brønnøysund og Brønnøy.

Det må understrekes at termene Nord-Bindal og Sør-Bindal ikke er dagligdage geografiske betegnelser for bindalingene. De vanligste inndelingene av Bindal er Ytre Bindal og Indre Bindal, eller Ytterbindal'n og Innerbindal'n. Jeg har derimot valgt å gi navnene Nord-Bindal og Sør-Bindal for disse størrelsene, for å tydeliggjøre polariteten nord-sør. Vi skal derimot se at disse geografiske størrelsene måtte rekonstrueres i møtet med det empiriske materialet, ettersom det på et punkt oppsto diskrepans mellom de to benevningene. Jeg kommer derimot tilbake til disse termene i kapittel 2, og problemene som oppsto, i kapittel 8.

1.4. Oppgavens oppbygning

Den første delen av oppgaven vil være en introduksjon til mitt studieobjekt, altså Bindal. Jeg vil i kapittel 2 presentere Bindal kommune. Jeg vil her plassere Bindal geografisk, gi en kort oversikt over Bindals historie, samt presentere Bindals politiske, kulturelle og samfunnsmessige miljø. I kapittel 3 vil jeg presentere bindalsmålet. Her vil jeg prøve å si noe om den tradisjonelle bindalsdialekten. Jeg vil her ta bruk av Gangstø Mohans hovedfagsoppgave «Morfologiske endringer i Bindalsmålet» fra 1995, for å prøve å gi en deskriptiv beskrivelse av bindalsmålet. Samtidig vil jeg prøve å fremheve likheter og ulikheter til nabomålene; trøndersk, namdalsk, sør-helgelandsk og nord-norsk.

Den andre delen vil starte med en oppsummering av den historiske utviklingen fra fagdisiplinen dialektologi til fagdisiplinen sosiolingvistikk, og gå videre med å forme en teoretisk plattform for denne oppgaven (kapittel 4). Deretter vil jeg gå nærmere inn på hvilke metodiske valg jeg har tatt i min oppgave (kapittel 5).

Den tredje delen av oppgaven vil inneholde en presentasjon av mine informanter (kapittel 6) og en presentasjon og analyse av det språklige materialet jeg har samlet inn (kapittel 7 og 8). Under analysen av det språklige materialet vil jeg knytte analysen opp mot relevant teori. Dette for å få en mer strømlinjeformet form på min oppgave, og for å gjøre oppgaven mer kompakt i sitt budskap.

Den den avsluttende delen av oppgaven vil jeg trekke endelige konklusjoner og drøfte de ulike problemområdene opp mot hverandre.

2. Bindal – historie og samfunnskildring

---

*Man først på Bindahlen begynder,
Som ind udi Fjordene bøyer sig ind,
Og setter en rigtig og skillevelts Pind
Imellem vor Nordland og Trynder
(Petter Dass, Nordlands Trompet)*

Språk og samfunn er innenfor sosiolingvistik to uatskillelige størrelser. Vi kan forstå språket gjennom samfunnet, og vi kan forstå samfunnet gjennom språket. Mest mening gir de likevel sammen. Hvis en undersøker språk uten hensyn til sin kontekst, vil en «miste dynamikken og forklaringskrafta som ligg i konteksten og den ytre ramma for språkbruken» (Solheim, 2010: 73). Hvis en har som mål å nærme seg en forståelse av språklige fenomener, og språk som fenomen, er det slik en forutsetning at man vurderer språk som et kulturfenomen.

Dette kapittelet vil prøve å skildre «konteksten og den ytre ramma» (op.cit.) for bindalsmålet. Det er nødvendig for leseren å ha kjennskap til den samfunnsmessige konteksten og historien til studieobjektet for å kunne ta del i den videre analysen og drøftingen. Jeg vil her prøve å skape et oversiktlig bilde av Bindals historie og samfunn, og presentere leseren for Bindal.

Jeg vil først plassere Bindal geografisk, og hvilke relasjoner kommunen har til sine omliggende områder. På grunn av oppgavens nord – sør-problemstilling er jeg også nødt til å prøve å forklare kommunens interne geografi, med sine tettsteder, bygder og fjorder. Her vil jeg også opplyse om generelle fakta som er verdt å ta med seg videre i oppgaven.

Neste steg vil være å gi et historisk overblikk og bilde av bindalsamfunnet. Oppblomstringen av industrisamfunnet Terråk, og følgene dette fikk for Terråk og området rundt, vil stå særlig sentralt. Bindalsbåten og båtbyggertradisjonen er viktig for Bindal, både som transportmiddel før de moderne kommunikasjonsveiene, og som lokalsymbol. Et svært viktig moment i vår sammenheng er svenskekrigen på 1600-tallet. Dette førte nemlig til en deling av Bindal – til Sør-Bindal og Nord-Bindal, som ble liggende i hver sin administrative enhet.

Til slutt vil jeg gi en skildring av bindalsamfunnet i dag. Dette vil i hovedsak dreie seg om Bindals politiske, kulturelle og samfunnsmessige miljø.

2.1 Bindals geografi

Bindal kommune, med sine 1262 kvadratkilometer, ligger helt sør i Nordland fylke, med grense mot Nord-Trøndelag fylke. I nord har Bindal grense mot Sømna og Brønnøy i Nordland, i øst mot Grane i Nordland, i sørøst mot Namsskogan i Nord-Trøndelag, i sør mot Høylandet og Nærøy i Nord-Trøndelag og i vest mot Leka i Nord-Trøndelag.

Fig. 2.1: Her ser man tydelig hvordan Bindal ligger på grensen mellom Nordland og Nord-Trøndelag. Man kan også se fjorden som deler Bindal i to. (Av NordNordWest, 2012).

Bindal er delt i to av Bindalsfjorden og Tosenfjorden, til det som kalles Ytre Bindal og Indre Bindal. I denne oppgaven tilsvarer dette det jeg kaller henholdsvis Nord-Bindal og Sør-Bindal, eller også nordlige Bindal og sørlige Bindal. Dette er for å markere polariseringen mellom nordlandsk og trøndersk, samtidig som det var disse som var de gamle navnene fra perioden da kommunen faktisk var delt i to. Hele kommunen hadde ved inngangen til 2013 1559 innbyggere, i 2006 holdt 548 av disse til i kommunesenteret (ssb.no), Terråk. Terråk ligger i Indre Bindal, innerst i Bindalsfjorden. Det største tettstedet i Ytre Bindal er Bindalseidet, som «går tvers over halvøya» (Bindal, SNL). Ellers er det mindre bebyggelse på Helstad, Bangstad og Åbygda sørøst for Terråk, samt Horsfjord og Kjelleidet på nordøstsiden av Bindalsfjorden. I Åbygda finner man noen av Helgelands største gårder. I tillegg finner

man øysamfunnet Harangsfjorden på nordsiden av Bindalsfjorden. Dette området er kun tilgjengelig ved hurtigbåt. Helt i nord, finnes en husklynge rundt ferjeleiet på Holm. Tidligere var det bebyggelse på ulike øyer og dalfører, i dag er dette minimalt.

Fig 2.2: Bindalsfjorden med dens forlengelse Tosenfjorden, deler Bindal tydelig i to. Terråk, Åbygda og Helstadløkka ligger i indre (sør) Bindal, mens Bindalseidet, Sør- og Nordhørsfjord ligger i ytre (nord) Bindal. Helt nord på dette kartet skimter man øysamfunnet Harangsfjorden. (Opphavsrett: 20©10 aureorexhp.net).

Kystriksveien, Fv. 17 går gjennom Bindal, langs vestsiden av Bindalshalvøya (Bindal, SNL), og er forbundet i nord med ferge fra Holm til Vennesund, som ligger i Sømna kommune. Denne veien er hovedfartsåren gjennom Bindal, og knytter kommunen sammen med Sømna/Brønnøy i nord, og med Nærøy i sør, og videre til E6 med bl.a. jernbanestasjonen på Grong. I tillegg kan man kjøre Rv. 802 fra Kjelleidet inn i Nærøy, mot Austrå. Det er også hurtigbåtruteforbindelse mellom de to tettstedene Terråk og Bindalseidet.

2.2 Bindals historie

Det følgende er ikke en kronologisk skildring av hele historien til Bindal. Jeg ønsker heller å sette fokus på de ulike aspektene ved denne historien som har relevans for min problemstilling. Dette gir meg mulighet til å fremheve momenter som jeg mener kan være med på å bidra til bindalingens identitet.

Bindal fikk mest sannsynlig sin første permanente bosetning under jernalderen, men arkeologiske funn tyder derimot på at Bindal var et område som ble brukt sesongvis også i steinalderen (Sylten, 2005). Vi vet at det ble påbegynt vass-virksomhet i Bindal rundt 1610. I 1701 ble det regnet med at det var 1050 innbyggere i Bindal (Gangstø Mohan, 1995). Helt frem til etterkrigstiden, var de fleste bindalinger tilknyttet jordbruket, ofte i kombinasjon med fiske (Brønmo, 1997).

2.2.1. Delingen av Bindal

I 1657-1658 var det krig mellom Norge og Sverige. Under denne krigen ble Trondheim Len erobret av svenskene. Bindal lå på dette tidspunktet under Trondheim Len, men nordmennene endret grensene, uvitende for svenskene, slik at i det minste Nord-Bindal ble reddet fra svensk styre. Sør-Bindal ble derimot fortsatt liggende i Namdal. Selv om den svenske erobringen ikke varte lenge, vedvarte denne delingen av Bindal helt frem til 1852, da også Sør-Bindal ble lagt til Helgeland (Sylten, 2005). Dette resulterte altså i at Bindal var delt i to i nesten 200 år.

Bindal inneholdt på denne tiden også et stort område som inneholdt Lande og Tosbotn. Dette området gikk over til Brønnøy i 1964. Dette området var på 249 kvadratkilometer, og hadde et innbyggertall på 296 mennesker (Tallaksen, 1974: 69)

2.2.2 Fra jordbruket til Bindalsbruket

I 1875 ble Terråkgodset kjøpt opp av Julius Jakhelln. Dette var det siste i en rekke eiendomskjøp Jakhelln foretok seg i Bindal, og han hadde da et skogsareal på «50-60.000 da» (Brønmo, 1997: 66). Dette var begynnelsen til Bindalsbrukets historie. Jakhelln etablerte «Risøens damsagbruk» i 1875, på øya Risøya, nord i Bindalsfjorden (Ibid.: 67). Øya var mest sannsynlig ubebodd på dette tidspunktet, men allerede i desember samme år ble det talt 51 beboende på øya. Det var altså ikke en ubetydelig trelastvirksomhet som hadde startet opp. Det ble derimot bedrevet rovhogst på skogen, og i 1885 måtte Risøybruket legge ned.

I 1908 ble bruket flyttet til Terråk i sørlige Bindal, og det ble startet opp sesongmessig drift der, under navnet «Bindalsbruket».

Det var i 1931 at Frithjof M. Plahte, tok over «de samlede interesser i Bindalsbruket» (Ibid.:53), og sammen med sin kone flyttet til Terråk. Det er dette året registrert 46 mennesker på «Terråk og nærmeste omegn» (Sveli, 1998: 53.). Plahte startet et voldsomt oppbyggingsarbeid, «med klare visjoner for et fremtidens Terråk» (Ibid.), med mulighet for å anlegge en større industri. Det ble bygd elektrisitetsverk, moderne sagbruk, snekkerfabrikk,

kaianlegg, vannverk, brakker, smie og mekanisk verksted. Det nye Bindalsbruket startet opp i 1934/35, og allerede i 1940 skal omsetningen ha vært på ca. 800 000 årlig.

Bilde. 2.1. Bindalsbruket ca. 1950

Plahte, i motsetning til sin forgjenger som drev Risøybruket, la opp til en «varig drift, der en effektiv bedrift og stabile arbeidsforhold var målet» (Brønmo, 1997: 88). Arbeidsstokken inneholdt stort sett bindalinger som hadde arbeidet utenbygds, og allerede i 1950 var Bindalsbruket arbeidssted for ca. 150 ansatte. Spesielt interessant i denne sammenhengen er den interne skeivfordelingen som oppsto i kommunen. De fleste i Indre Bindal (sørlige) oppga kombinasjonsbruket og gikk over til å bli fulltids industriarbeidere. I Ytre Bindal (nordlige) derimot, sto jordbruket tydelig sterkere, og de få herfra som ble rekruttert til industriarbeidet, satset på en kombinasjon mellom lønnsarbeid og gårdsbruk.

Bindalsbruket er fortsatt i dag i brukbar drift, selv om fabrikken har hatt en nedgang de siste årene. Ved inngangen til 2011 sto det oppført med 40 ansatte, etter gjentagende reduseringer i arbeidsstokken de siste årene. Det kan likevel sies at Bindalsbruket fortsatt er kommunens hjørnesteinsbedrift, og at Bindal kommune er avhengig av Bindalsbruket i mange henseender. Bindalsbruket har i moderne tid spesialisert seg på dørproduksjon, og har gjennom Trenor Dører blitt godt kjent innenfor norsk byggebransje. I 2011 ble Bindalsbruket

kjøpt opp av Talgø Invest AS. I skrivende stund er Bindalsbruket slått konkurs, men det er per 01.10.13 blitt vedtatt økonomiske innskudd fra fylkeskommune og kommunestyre for å kunne gjenoppta videre drift av bedriften.

Uavhengig av dette er det ingen tvil om Bindalsbrukets betydning for Bindals og ikke minst Terråks utvikling. Utbygging av Terråk til kommunesenter skjedde gjennom Bindalsbrukets etableringsfase, og førte til en voldsom intern sentralisering i kommunen. Likevel er det viktig å ta med seg at ytterbindalingene delvis valgte og delvis ble stående utenfor denne industrialiseringen. Dette førte til kraftige konflikter innad i kommunen, som vi skal komme tilbake til senere.

Bilde 2.2. Bindalsbruket i dag. (Trenor dører, 2013)

2.2.3. «Bindalsfæringen»

Den andre symbolnæringen som har preget Bindals historie, og som kan være med å utgjøre en del av bindalingenes identitet, er Bindals båtbyggertradisjon. Bindals båtbyggertradisjon strekker seg langt tilbake i historien. I Sturlungasaga og Håkon Håkonsons saga nevnes det at Snorre fikk låne et skip av hertug Skule, da han reiste tilbake til Island i 1239. Denne båten ble eid av bonden Gudleik på Skarstad, i Bindal (Sylten, 2005). Dette er muligens den første benevnelsen av en bindalsfæring. Med sjøen som hovedferdselsåre ble båtbygginga høyt

utviklet, og det var flere i Bindal som drev med båtbygging som attåtnering til gårdsdriften. Mange bygget for salg, og båtene ble fraktet langt for å selges på marked. Folk kom også langveisfra for å få tak i de velkjente bindalsfæringene, ofte fra lengst nord og øst i Finnmark (Pedersen, 2009).

Båtbyggere har bygget bindalsbåter i en uavbrutt tradisjon som strekker seg hundrevis av år bakover i tida (Eldjarn, 1990: 31), og det bygges fortsatt bindalsbåter, bl.a. av Jann og Erling Alsli, som har mottatt Bindals Kulturpris for dette arbeidet. Det er nok grunn til å hevde at denne tradisjonen har fått rotfeste i de fleste bindalinger, og bindalsfæringen som et æresymbol blir påpekt i de fleste lokale sammenhenger. Blant annet kan det spores i Bindal kommunes utviklingsprosjekt; «Bindal – med vind i seglan!».

Bilde 2.3. «Faragut», bygd i Alslia, av Jann og Erling Alsli (Alsi, J. & Alsli, E.).

Det arrangeres årlig Nordlandsbåtsregatta på Terråk, som i dag har blitt kommunens høydepunkt. Dette er Norges største mønstring av nordlandsbåter. Med gjennomsnittlig 1500 besøkende er dette et voldsomt arrangement, og det utvilsomme kulturelle høydepunkt i kommunen.

2.3. Bindal i dag

2.3.1. Arbeid, befolkning og utfordringer

Jordbruk er fortsatt en viktig næringsvei i Bindal, og 92 bindalinger er sysselsatt innenfor jordbruk, skogbruk og fiske (tall fra SSB, 2012). Ellers er industrien viktig for Bindal, men den kan nok ikke måle seg med glanstiden i Bindalsbrukets historie. 63 personer jobbet innenfor industrien i Bindal i 2011. Andre viktige arbeidsområder er utdanning, offentlig administrasjon, varehandel og bygg- og anleggsvirksomhet (ssb.no). Fiskeoppdrettsselskapet

Sinkaberg Hansen AS er også representert i Bindal, og holder på å slå seg opp som en av de store lokale aktørene.

Det arbeidsområdet de aller fleste bindalinger jobber innenfor, er helse- og sosialtjenester, som i 2011 sysselsatte hele 204 ansatte. Dette er på lik linje med store deler av småkommunene i distrikts-Norge. Småkommuner sliter med negativ befolkningsvekst, og en «skjev alders- og kjønnsbalanse med forgubbing som resultat» (Brustad, 2000). Bindal har hatt en jevn nedgang i befolkningen de siste tiårene. I 1997 hadde Bindal 1982 innbyggere, dette hadde sunket til 1559 ved inngangen til siste kvartal 2012 (ssb.no).

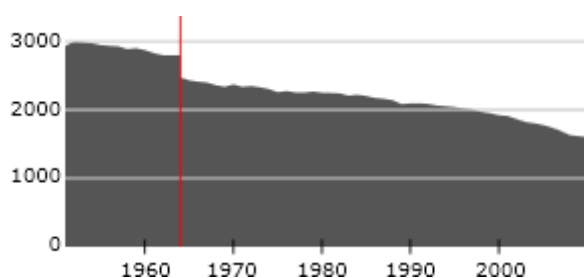

Fig. 2.3, *Befolkningsutvikling i Bindal. Den røde streken markerer overtrekkelsen av området Lande – Tosbotn. (© SSB).*

2.3.2. Fritid, idrett og kultur

Bindal ligger i naturskjønne omgivelser, og når det gjelder friluftsliv, er tilbudene og mulighetene mange. Jakt og fiske er tilgjengelig rett utenfor døren til innbyggerne, og kommunen innehar flere av landets beste lakseelver og fiskevann. Fjordene, elvene og fiskevannene er stadig besøkt av sesongfiskere. Dette fører med seg en betydelig turistnæring.

Bindal har flere organiserte aktiviteter å by på, der Bindal Fotball sannsynligvis står for den største rekruteringen. Bindal Fotball ble stiftet i 2009, før dette var det to ulike seniorlag; Terråk/Åbygda Fotballklubb og Kula I.L. Ellers er håndball viet stor interesse av den yngre befolkningen, under organisasjonen Terråk Idrettslag. Terråk Idrettslag er for øvrig en viktig aktør i lokalsamfunnet og driver blant annet ski og bordtennis. Ellers av idrettsorganisasjoner finnes Kjella Idrettslag, Bindalseidet Idrettslag, Bindal Sykleklubb, og ikke minst Indre Bindal Skytterlag, som blant annet har fostret opp norgesmesterne Joakim og Anja Bangstad. Norgesmester i terrengsykling Edvard Vea Iversen er også fra Bindal. Bindal har også kulturskole som tilbyr opplæring i flere instrumenter, samt teater, dans og sang.

Kultur og idrett er det altså ikke mangel på i Bindal. Dugnads- og frivillighetsarbeid er ofte kjernen i denne virksomheten.

2.3.3. Bygdekonflikten

Opprettelsen av Bindalsbruket kan være den hendelsen som startet bygdekonflikten i Bindal. Det kan hende at bygdekonflikten har gjort seg aktuell på et tidligere tidspunkt, men etableringen av Bindalsbruket på Terråk har i det minste vært med på å eskalere bygdekonflikten til et tidvis ekstremt nivå.

Det sies i dag at stridsøksa er begravd i Bindal, og at det ikke lenger er noen bygdekonflikt. Sammenslåingen av alle fotballag i kommunen til et «samlet» Bindal FK, skulle være selve beviset på dette, og slik jeg kan spore det i mine intervjuer, tyder det absolutt på at dette har lyktes på et folkelig nivå. I øvrig politikk er det imidlertid grunn til å være mer usikker. Det er et faktum at det for eksempel fortsatt ikke har lyktes å bygge en idrettshall i Bindal, til tross for et frodig idrettsliv med bl.a. fotball og håndball.

Denne bygdekonflikten som kom frem på 1940-tallet, har i det minste vært levende helt opp til i dag. Et nyere eksempel for å understreke graden av konflikt har vi fra 2002, da RBK skulle komme til Bindal i et oppgjør i oldboys-NM mot et samlet Bindal FK. Det var da så stor uenighet om hvor denne kampen skulle spilles, at representanter for Rosenborg gikk ut i media og kritiserte kommunen på sterkeste måte. RBK-legenden Gøran Sørloth uttalte seg til NRK: «Her har man muligheten til å få Rosenborg på besøk, og så greier ikke lagene å bestemme seg for en bane. Det er ikke rart det er i krig i verden når vi ser ting som dette» (Sørloth i NRK-intervju, 2002). Uenigheten endte med at kampen ble avlyst.

2.3.4. Diverse

Bindal har tre matbutikker og en landhandel. I tillegg finner man på Terråk byggevarehandel, blomsterbutikk, frisør og treningsstudio, samt et landbruksverksted i bygden Helstad. Bindal Sykehjem er en av Bindals største arbeidsplasser, og er lokalisert på Terråk.

Man har kun rett til videregående utdanning innenfor sitt eget fylke (utdanning.no). Dette fører til at et absolutt flertall av ungdommene i Bindal flytter til Brønnøysund for å gå på videregående skole. Et mindretall går videregående i Mosjøen i Nordland, og Meråker og Val i Trøndelag. Når det gjelder høyere utdanning, søker derimot de fleste bindalinger seg til Trøndelag. Levanger, Steinkjer, Namsos og Trondheim blir da de mest populære utdanningsstedene. Dette utdanningsløpet fører til at svært mange bindalinger følger et «nord-sør»-løp, og blir slik integrert i både et sørhjelgelandsk og et trøndersk språksamfunn.

For alle bindalinger er «byturen» viktig, som en nødvendighet for å handle varer som ikke er tilgjengelig lokalt (sko, klær, sportsutstyr, elektronikk, etc.). Det er da to muligheter

for bindalingene; Namsos og Brønnøysund. Brønnøysund ligger geografisk nærmere, men å reise til Brønnøysund medfører ventetid og større grad av planlegging, ettersom en må benytte ferjesamband. I tillegg er det Namsos som har nærmeste kjeveortoped og sykehus. Det kan derfor virke som at et flertall velger å legge byturene sine til Namsos, da gjerne i sammenheng med sykehusbesøk og ungdommers time til kjeveortoped (tannregulering). Mange reiser også til småbyen Kolvereid for å handle billigere matvarer. Det finnes riktignok ikke statistikk på slikt, men dette er et bilde som er i samsvar med mine informanternes tilbakemeldinger.

2.4. Oppsummering

Bindal ligger på grensen mellom Nordland og Nord-Trøndelag, og har 1559 innbyggere. Kommunen er delt i Ytre og Indre Bindal, Bindalseidet er det største tettstedet i Ytre (nord) og Terråk det største tettstedet i Indre (sør). Det er disse to tettstedene denne oppgaven tar utgangspunkt i, da som representanter for henholdsvis det nordlige og sørlige Bindal.

Terråk gikk fra å være et jordbrukssamfunn med 46 mennesker i 1931, til å ha en arbeidsplass med over 140 ansatte 20 år senere. Den raske framveksten av Terråk som industristed preger bindalssamfunnet på flere måter. Stoltheten over å ha vært en del av det internasjonale markedet gjennom sin industri er noe mange bindalinger refererer til. Samtidig vokste det fram en voldsom bygdekonflikt gjennom industrialiseringen, hvor Nord-Bindal så Terråk vokse fram som kommunesenter på bekostning av ressursene og mulighetene i Nord-Bindal. Denne bygdestriden har preget bindalssamfunnet helt fram til i dag.

3. Bindalsmålet

Før jeg presenterer bindalsmålet, ønsker jeg å gå nærmere inn på hva som har blitt skrevet om bindalsmålet tidligere. En trenger en viss posisjonering i det norske dialektlandskapet før man kan trekke frem eventuelle detaljer i språket som er beskrivende – eller avvikende – for talemålet i Bindal.

3.1 Tidligere litteratur

I dialektlitteraturen er det mange referanser til bindalsmålet. De fleste refererer til Bindal når de skal prøve å dele inn det norske dialektlandskapet, og spørsmålet de fleste referansene dreier seg omkring, er da hvorvidt bindalsmålet er en trøndersk eller en nordnorsk varietet.

En av de første som tar et standpunkt til denne grensedragningen mellom trøndersk og nordnorsk er Gustav Indrebø (1951: 134) i *Norsk målsoga*; «I nord rekk austnorsk til fylkeskillet millom Nord-Trøndelag og Nordland, men so at Bindal fylgjer med Trøndelag. Denne bygdi hev fyrr sokna sudette kyrkjeleg [...] Det vestnorske valdet ligg vest for den nemde skillina og nord for Bindal». Indrebø legger altså hele Bindal inn under trøndersk, og forklarer dette ut fra tidligere sogneinndeling. Før dette kan det virke som det ikke er tatt noe standpunkt rundt hvorvidt bindalsmålet hører hjemme under trøndersk eller nordlandsk: «De stærke [hunkjønn] har sydligst (Bindalen – så vidt det ikke er namdalsk – Velfjorden, Brønnø, Vega) e» (Larsen, 1968: 101).

Martin Skjekkeland (1997) oppsummerer på flere måter den norske dialektlandskapsdebatten, og da samtidig diskusjonen om hvor Bindal bør plasseres. Han skriver:

Sigurd Kolsrud (1951: 63 f.) held på ei todeling av målføra, der måla i Nord-Noreg er ei grein av vestnorsk. Til austnorsk høyre hjå Kolsrud dei måla som har endingsvokal etter jamvektssystemet, men av måla i Nordland er berre ein del av Bindal medrekna. (s. 204).

Her er altså «en del» av Bindal regnet som trøndersk, og det er uspesifisert hvilken del Kolsrud sikter til. Denne delen skal altså ha endingsvokal etter jamvektssystemet. Skjekkeland sier videre at «Hallfrid Christiansen vil foreslå ei *firedeling* av norske dialektar [...] Til *trøndsk* høyrer Trøndelag og Nordmøre og dessutan Sørvest-Bindal på Helgeland. Alt

mål nord for dette trønderske området høyrer til *nordnorsk* målområde» (Ibid.: 205). Her pekes det ut Sørvest-Bindal som trøndersk område, uten at dette spesifiseres ytterligere, og det er slik sett vanskelig å vite hvor langt vest, og hvor langt nord i Bindal hun mener grensen skal gå. Det kan være at Christiansen mener at det er områdene Kjella i vest, og Årsandøy i sør som har «trøndsk» målføre. Områdene Terråk, Helstad, Bangstad og Åbygda faller i så fall utenfor trøndersk, og blir da definert som nordnorsk.

En annen måte å dele inn dialektlandskapet på finner vi hos Helge Sandøy (1987: 81) i *Vårt eget språk*. Sandøy sier at vi passerer ei dialektgrense

nordom Bindal, som er den sørligaste kommunen i Nordland fylke. Her er det slutt på den kløyvde infinitiven – som altså verka slik at *ei* fast gruppe hadde endinga *-a*, ei anna fast gruppe hadde *-e* på Austlandet, og inga ending i Trøndelag. På Helgeland, dit vi no e komne, møter vi ikkje to slike grupper av verb lenger. Nå kan infinitivsendinga i kva som helst verb falle bort, det kan altså heite både *å vet*, *å komm* og *å bit*, *å kasst*.

Her er igjen *hele* Bindal lagt til trøndersk, på bakgrunn av jamvektsregelen. Altså skal hele Bindal i prinsippet ha /a/-ending i en gruppe verb, og ingen ending i den andre gruppen verb, i samsvar med den trønderske varianten av jamvektsprinsippet. Denne inndelingen finner vi igjen hos Arild Leitre, som skriv at «Bindal sørligst i Nordland hører til trøndsk på grunn av jamvekt» (1991: 188). Han skriver derimot også:

Til *nordnorsk* regner vi målet i de tre nordligste fylkene. Hovedkjennemerker her er at palatar er i bruk i størstedelen av området, og at jamvektsloven ikke har virket. Tjukk *l* er vanlig i den sørlige delen av Nordland, mens generell apokope er utbredt i mesteparten av dette fylket. (Ibid.).

Bindal er jo også en del av de tre nordligste fylkene, og Bindal blir da indirekte med når han skisserer opp typiske målmerker for nordnorsk. Enda en referanse som legger Bindal til trøndersk på bakgrunn av jamvektsprinsippet, er Kristin Fossum (1995: 108), som sier at «Nordgrensen for jamvekt går til Bindal på grensen mellom Nordland og Nord-Trøndelag». Det vil si, det er ikke fullstendig klart hva hun mener med dette; det kan hende hun mener at nordgrensen for jamvekt går *før* Bindal, altså at Bindal blir klassifisert som nordnorsk. Det kan også være at hun mener Bindal *er* nordgrensen for jamvekt, noe som gjør Bindal til et uidentifiserbart område.

Jahr (1990: 145), vil derimot bare si at «en del» av Bindal bør høre til trøndersk: «En del av Bindal lengst i sør har så mange språklige trekk felles med trøndersk på andre sida av fylkesgrensa, at det har vært vanlig å regne søre del av Bindal til trøndersk målområde». Her

er det igjen usikkert hvilken «del» som blir karakterisert som trøndersk. Siden det her er hele den sørligste delen som blir referert til som trøndersk, kan det være at også Terråk, Helstad, Bangstad og Åbygda blir lagt til trøndersk, i motsetning til Hallfrid Christiansen som i større grad utelot disse områdene med å begrense seg til Sørvest-Bindal.

Beito & Hoff (1973: 41-43) stiller seg skeptiske til å bruke jamveksregelen som kriterium for å skille ut Bindal som trøndersk:

Sigurd Kolsrud [...] legger egentlig bare jamveksregelen til grunn for inndelingen [...] videre hører til østnorsk Nordmøre og hele Trøndelag pluss den sørligste bygda i Helgeland; med denne bygda menes vel den del av Bindal som har Namdalsmål [...] Hvis østnorsk «i streng meining» er mål med jamveksregel, må de fire sørvestlige herredene i Helgeland (Bindal, Brønnøy, Velfjord, Sømna) tas med og dessuten Rana-området, da også disse områdene har jamveksregel; det er bare den forskjell at hunkjønnsordene ikke er berørt av regelen.

Beito og Hoff hevder her altså at det ikke finnes godt nok grunnlag ut fra språklige kriterier til å skille ut bare Bindal, eventuelt en del av Bindal, som trøndersk, ettersom det er et større område på Helgeland som i så fall bør tas med (Brønnøy, Velfjord, Sømna og også Rana).

Vi ser altså at dialektforskerne er svært usikre i sin plassering av bindalsmålet. Noen definerer hele Bindal som trøndersk, mens andre definerer halve (sørlige), eller en mindre del av Bindal, som trøndersk. Det er grunn til å tro at noe av usikkerheten rundt bindalsmålet kommer av at området ikke har vært tilstrekkelig systematisk undersøkt, og at det slik bare har oppstått, i beste fall, en antagelse om at bindalsk ligger på grensen mellom nordnorsk og trøndersk. Dette gjenspeiles i referanser helt frem til i dag, og hos Mæhlum og Røynealand (2012) beskrives situasjonen slik: «Grensa mot nordnorsk følgjer *stort sett* fylkesgrensa, med unntak av Bindalen i Nordland, der ein i den sørlege delen *tradisjonelt* har hatt eit talemål som *har vorte rekna* som trøndersk» (s. 53, mine kursivering).

Den eneste lingvistiske undersøkelsen av bindalsmålet er Venke Astrid Gangstø Mohans hovedfagsoppgave fra 1995: «Morfologiske endringer i Bindalsmålet». Det er denne jeg har som «referansegrammatikk» til min egen oppgave. Dette er en god dialektologisk oppgave, som tar for seg mange sentrale, tradisjonelle former fra de ulike stedene i Bindal. En kan riktignok ha noen metodologiske innvendinger mot denne undersøkelsen, iallfall hvis en sammenligner med det som er vanlig praksis innenfor sociolingvistik i dag (mer om dette i kapittel 4). En kan spesielt komme med innvendinger mot det faktum at Gangstø Mohan har brukt en kvantitativ innsamlingsmåte i form av spørrelister som metode for innsamling av språklige data. Likevel må en også ta med det faktum at Gangstø Mohan har sin oppvekst fra Bindal, og slik har god kjennskap til området. Det samme gjelder meg selv; ettersom jeg selv

kommer fra Bindal, ville det vært unaturlig, om ikke umulig, å ikke dra inn min intuitive og «medfødte» kunnskap om bindalsmålet.

Gangstø Mohan benyttet seg av to informantgrupper; en gruppe bestående av ungdomsskoleelever, og en gruppe av voksne i alderen 40-60 år. Gruppen av voksne besto av 31 informanter, fordelt på 10 ulike steder i Bindal (Bangstad 2, Bindalseidet 5, Harangsfjorden 4, Helstad 1, Holm 2, Terråk 5, Åbygda 5, Kjella 5, Skotnes 1, Årsandøy 1). Blant ungdomsskoleelevene hadde hun 70 informanter, fra 8 ulike steder i Bindal (Terråk 26, Åbygda 5, Helstad 2, Kjella 10, Bindalseidet 16, Holm 5, Lysfjord 4, Storheil 2). Hun hadde altså ikke med noen yngre informanter fra Harangsfjord-området helt nord i Bindal.

Når jeg nå i det følgende vil prøve å presentere bindalsmålet, er det en rekke forholdsregler jeg må ta. For det første er det ingen tvil om at det er stor variasjon innenfor språksamfunnet Bindal. Oppgaven som helhet vil prøve å vise og forklare disse forskjellene. Presentasjonen i det følgende er heller en presentasjon av det som *tradisjonelt* regnes som bindalsmål. Kunnskapen om dette tradisjonelle målet vil ofte komme fra Gangstøs nevnte hovedoppgave, samtidig som jeg har benyttet min egen nevnte «morsmålskompetanse». Ellers har jeg supplert med formelle og uformelle opplysninger fra språkinteresserte personer i Bindal

På en rekke punkter vil jeg også prøve å kartlegge hva som er de tradisjonelle formene i de omkringliggende språksamfunnene, med tanke på hva som kan ha hatt innflytelse på bindalssamfunnet i nyere tid. Jeg tar da utgangspunkt i en «generell» sør-helgelandsdialekt og en «generell» trønderdialekt. Når det gjelder sør-helgelandsk, vil dette i prinsippet være talemålet slik man finner det i Brønnøysund, siden det er Brønnøysund som er den største potensielle påvirkningsfaktoren på bindalsmålet. Når det gjelder trøndersk, har jeg tatt høyde for at det kan være to mulige påvirkningsfaktorer. På det lokale nivået er det Namsos som står frem som den potensielt største påvirkningsfaktoren, ettersom det er denne byen de fleste bindalinger har mest kontakt med. På det regionale nivået regner jeg likevel med Trondheim, selv om denne byen ligger relativt langt vekk geografisk fra Bindal. Samtidig må man ta hensyn til de næromliggende lokale trønderske dialektene som man finner i Nærøy. Opplysningene om disse talemålene er hentet fra formelle og uformelle opplysninger og observasjoner – i form av stikkprøver gjennom skriftlig og muntlig korrespondanse med familie og venner.

Oversikten nedenfor er skrevet for å gi leseren et lite innblikk i det tradisjonelle bindalsmålet. Dette er overhodet ikke ment som noen helhetlig innføring i bindalsdialekten,

og beskrivelsene (særlig de morfologiske) er svært forenklet. Detaljerte beskrivelser vil kun bli gitt av de variablene jeg har trukket fram som spesielt interessante, jf. kap. 5.

3.2 Bindalsmålet – språket på grensen

3.2.1 Om transkripsjonsmåten i min oppgave

Jeg ønsker å gjøre min oppgave så leselig som mulig, for flest mulig. Dette har ført til at jeg har valgt lydskrifttegn kun i de tilfellene der jeg mener at det er absolutt nødvendig. Jeg har dermed prøvd å holdt meg til normalortografien så langt det lar seg gjøre, og brukt IPA bare der det er nødvendig. Hovedsakelig er det brukt IPA ved palataler og retrofleksler:

Palatal nasal: /ɲ/	/tʲɲ/ (tann, m.)
Velar nasal: /ŋ/	/brɔŋ/ (broren, m.)
Stemt palatal plosiv: /dʲ/	/slɑdʲdʲ/ (sladde, inf.)
Ustemt palatal plosiv: /c/	/icc/ (ikke, adv.)
Stemt palatal lateral: /ʎ/	/baʎʎ/ (ball, m.)
Retrofleks flapp: /ɽ/	/so:ɽ/ (sol, m.)
Ustemt palatal frikativ: /ç/	/çɔ:le/ (kjøle, m.)
Ustemt postalveolar frikativ: /ʃ/	/ʃi:/ (ski, n.)
Ustemt retrofleks plosiv: /t̪/	/mø:t̪/ (mørt, adj.)

For vokalene har jeg brukt normalortografi, slik de uttales i de fleste formene i standard østnorsk.

Jeg bruker «:» for å markere lang vokal (som IPA), og dobbel konsonant for å markere lang konsonant (som i normalortografien).

I intervjuene har jeg brukt «...» ved avbrytelser i talestrømmen, og «,» ved naturlig tematiserte pauser.

3.2.2 Fonologiske forhold

Tjukk L og retroflektering

Tradisjonelt bindalsmål har «tjukk l», altså retrofleks flapp, av både gammel norrøn *l* og *rð*, altså i både «soɽ» (sol) og boɽ (bord). Andre retrofleksler i bindalsk er /t̪, ʃ, d̪, ʎ, ŋ/. I bindalsmålet er det vanlig med en rekke fonemsammenband. F.eks. /gu:t̪/ (gult), /su:t̪/ (surt), /mø:t̪/ (mørkt), /fæ:t̪/ (fælt).

Palatalisering

Bindalsmålet palataliserer følgende konsonanter/konsonantgrupper:

«dd»	/kɾɑdd/	‘kladd’ (sub., m., sg.)
«ld»	/kaɫ/	‘kald’ (adj)
«ll»	/kaɫ/	‘kalle’ (v., inf.)
«lt»	/stiɫc/	‘stille’ (adj.)
«nd»	/lɑɲɲ/	‘land’ (sub., n., sg.)
«nn»	/tɑɲɲ/	‘tann’ (sub., f., sg.)
«nt»	/tynɕ/	‘tynt’ (adj.)
«rn»	/hɑɲɲ/	‘horn’ (sub., n., sg.)
“tt”	/nycc/	‘nytt’ (adj) (Gangstø Mohan, 1995: 24)

Palatalisering av gamle velarer foran trykklett vokal

Tradisjonelt bindalsmål, i det minste deler av det, har også hatt palatalisering av gamle velarer i visse former. Det har ikke blitt foretatt noen systematisk undersøkelse av hvilke former som har fått denne utviklingen, og utbredelsen av disse geografisk. Det må derfor tas høyde for at dette punktet er beskrevet ut fra mine egne usystematiske observasjoner. Jeg har observert bøyingsmønster som /bok - boçi/boka. /Skog – skojin/. /Vægg/ – /vejjin/ – vægga – vægган/. /sag – saga/saje – sagi – sagin/sajin/. Jeg kan allerede nå røpe at slike former ikke forekommer i mitt materiale, og det kan derfor tenkes at dette språktrekket er på tur ut av bindalsdialekten.

Norrøn kort /u/

Det er geografiske forskjeller i utbredelsen av norrøn kort /u/. Harangsfjorden er nok det eneste området i Bindal som har bevart /u/ foran palatal og nasal, f.eks. /mu:ɲɲ/, mens resten av Bindal har fått en senkning til /o/, f.eks. /moɲɲ/.

Når det gjelder bruken av kort /o/ som negativt prefiks, er det stor variasjon, og jeg er usikker på om denne variasjonen er geografisk eller aldersbestemt. Det kan derimot virke som om dette er en salient form innenfor bindalsmålet, altså et trekk noen bruker for å vise tilknytning til Bindal, men samtidig et trekk de raskt legger fra seg når de befinner seg utenfor Bindal. I eldre tradisjonelt bindalsmål har det sannsynligvis vært /o/, altså /o:ver/ (uvær), /o:çɛɲ/ (ukjent) og /o:tidi/ (betydning: en som utviser dårlig oppførsel).

3.2.3 Morfologiske forhold

Verb

Infinitiv

Tradisjonelt bindalsmål har apokope i en rekke former. Tilstrekkelig kartlegging av systematikken i apokopen har derimot ikke blitt gjort. Det er derfor umulig å si noe konkret om hvorvidt bindalsmål har regelbunden «kløyvd infinitiv», eller om apokoperingen skjer tilsynelatende tilfeldig, altså om det er et henholdsvis trøndersk versus et nordnorsk mønster (mer om dette i kapittel 7). Dette gjør det dermed umulig å si noe om hvorvidt de formene som har eller ikke har apokope, kan kalles rester av jamvekt.

Gangstø Mohan mener at bindalsmålet har /a/-endelse i ord som tidligere hadde jamvektsstavinger (i infinitiv). Ingeborg Hoff fant derimot allerede i 1946 former som /bær/ (å bære), /ʃær/ (å skjære) og /kåmm/ (å komme) (Gangstø Mohan, 1995: 72). Gangstø Mohan mener selv at bindalsmålet går i retning av mer apokope.

Tradisjonelt bindalsmål kan altså ha enten /a/-endelse, eller apokope i jamvektsverb. I «ja»-ord, derimot, har bindalsmålet /i/-endelse, f.eks.: /å væ:ɾi/ (å velge), /å ski||i/ (å skille). Området Harangsfjorden har sannsynligvis alltid hatt mindre /a/-endelser, og kan på denne variabelen legges nærmere sørhelgelandsk, som har apokoperte former i alle infinitiver.

Gangstø Mohan operer i sin hovedfagsoppgave med fire klasser av svake verb:

Infinitiv	Presens	Preteritum	Partisipp
A-verb			
Å /kasst/ Å /sværra/	/kassta/ /sværra/	/kassta/ /sværra/	/kassta/ /sværra/
E-verb			
Å /lys/ Å /levva/ eller /le:v/	/lysi/ /levvi/	/lyst/ /levvd/	/lyst/ /levvd/
Kortverb			
Å /tru/ Å /spå/	/trur/ /spår/	/tru/ /spådd/	/truɔd/ /spådd/
Ja-verb			
Å /tæ:ɾi/ Å /krev/ eller /kræ:v/	/tæ:ɾi/ /krev/ eller /kre:evi/	/tæɔd/ /krævd/	/tæɔd/ /krævd/

Tabell 3.1. Klasser av svake verb

Videre operer hun med fem klasser av sterke verb:

1. klasse (pret. på /ei/)			
/bit/	/bit/	/beit/	/betti/
2. klasse (pret. på /øu/)			
/bryt/	/bryt/	/brøut/	/brøtti/
3. klasse (pret. på /a/)			
/fjpp/	/fjpp/	/fapp/	/fjppi/ eller /fjppj/
4. klasse (pret. med /o/, /å/, eller /e/)			
/færra/ /e:t/ /såvva/ /flo/ /stapp/	/fer/ /e:t/ /søv/ /flår/ /står/	/for/ /åt/ /såv/ /flo/ /sto/	/førri/ /e:ti/ /såvvi/ /fli/ el. /fliji/ /sti/ el. /sti:i/ el. /stiji/
5. klasse (pret. med /e/ eller uten avlyd)			
/få/ /gang/ /kåmm/	/for/ /går/ /çæmm/	/fækk/ /jækk/ /kåmm/	/fått/ /gått/ /kåmmi/

Tabell 3.2. Klasser av sterke verb

Det bør legges til at /æ/ i preteritum av 5. klasse i dag har gått over til /e/ eller /i/.

Substantiv

Å gå detaljert inn på alle de ulike substantivformene i bindalsmålet vurderer jeg som lite hensiktsmessig i forhold til min oppgave. Jeg fokuserer heller på å kommentere de aktuelle fenomenene underveis der det er relevant. For en detaljert beskrivelse av substantivsystemet i tradisjonelt bindalsmål, se Ganstø Mohan (1995: 81). Her vil jeg kun vise en forenklet oversikt over bøyingsmønsteret, og gi noen summariske kommentarer.

	Sterke						Svake					
	A-klasse		I-stammebøying		Omludsformer		I-endelse		Velar-ord		R-klassen	
	Ubest.	Best.	Ubest.	Best.	Ubest.	Best.	Ubest.	Best.	Ubest.	Best.	Ubest.	Best.
M. Sg.	Gutt	Gutten	Søu	Søuen	Fot	Fotn	Måsi	Måsin	Haga	Hagan	Bror	Brorin
M. Pl.	Gutta	Guttan	Søui	Søuin	Fø:ter	Fø:tn	Måsa	Måsan	Haga	Hagan	Brør	Brøn
F. Sg.	Jennt	Jenta	Bøgd	Bøgda	Rot	Rota	Hytti	Hyttå	Sag	Saja	Mor	Mora
F. Pl.	Jenntår	Jentån	Bøgdi	Bøgdin	Rø:ter	Rø:tn	Hyttin	Hyttån	Saji	Sajin	Mødri	Mødrin
	Enstavinger		Tostavinger				An-klasse		Ån-klasse			
N. sg.	Hus	Huse	Æmni	Æmni			Jaffa	Jaffa	Øyra	Øyra		
N. pl.	Hus	Husan	Æmni	Æmnan			Jaffa	Jaffan	Øyrår	Øyrån		

Tabell 3.3. Substantivbøyingen

Tabellen over laget etter mønster av Hårstads (2004: 36) beskrivelse av Oppdalsmålet, med opplysninger fra Gangstø Mohan (1995), samt egen morsmålskompetanse. Det presiseres at kategoriinndelingen ikke gjenspeiler Gangstø Mohan sine nedtegnelser, men er mine egne. Gangstø Mohans kategorisering blir for detaljert å gå inn på her, og jeg ser heller nytten av å kunne gi en *meget forenklet* innføring i bindalsmålet's substantivbøyingmønster.

3.2.4 Mer leksikalske opplysninger

Personlig pronomen 1. pers., sg.

Det personlige pronomenet har en tydelig geografisk utbredelse innad i Bindal, hvor Harangsfjorden tradisjonelt har /e/, mens resten av Bindal tradisjonelt har /eg/. /E/ finner man ellers i store deler av Nordland (Brønnøy, Grane, Vefsn), mens /eg/-formen er særskilt lokal, men finnes også i de tilgrensede kommunene i sør, Leka og Nærøy. Her har det derimot foregått en overgang til /æ/, og så vidt det er meg kjent, kan man i dag kun finne /eg/ i Bindal, Leka og Foldereid (i Nærøy).

Nektingsadverbet

Når Gangstø Mohan undersøkte bindalsmålet i 1995, mente hun at det var et tydelig skille mellom trykklette og trykkunge former av nektingsadverbet. /Iççi/ så hun på som den tradisjonelle formen, men allerede i 1995 var det formen /ikke/ som ble anvendt av over halvparten av de unge informantene. Hun fant også at formen /iççe/ var i bruk.

I trykklett form er det /ç̣i/ som er den tradisjonelle formen, men i mindre, begrensede deler av kommunen har også den trønderske formen /icc/ blitt brukt, f.eks. i Åbygda og Horsfjord.

Sør-Helgeland har formene /iç̣çe, iç̣ç̣i/ og /ç̣e, ç̣i/. I senere tid mener jeg derimot at bruken av formene /iç̣ç̣i/ og /ç̣i/ har blitt svært marginal, i hvert fall hos den yngre delen av befolkningen. Trøndersk har /icc/, pluss /ikke/ i trykktung/aksentuert posisjon.

4. Dialektologi og sosiolingvistikk – fra beskrivelse til forklaring

---

For at mine observasjoner, refleksjoner og konklusjoner fra språksamfunnet Bindal skal kunne settes inn i et større teoretisk rammeverk, er det nødvendig å skissere opp de teoretisk-historiske grunnmurspillarene som ligger til grunn for denne undersøkelsen. Jeg har allerede nevnt at denne oppgaven opererer i spennet mellom de to fagdisiplinene sosiolingvistikk og folkelingvistikk (også kalt perseptuell dialektologi). I dette kapitlet ønsker jeg å ta en liten digresjon, for å vise mer inngående hva dette valget innebærer i en større kontekst; nemlig hvis man ønsker å si noe om det ambisiøse *målet* for all lingvistikk, nemlig å oppnå en forståelse for språklige fenomener, og ikke minst, for språk som fenomen.

For å nærme meg disse teoretiske aspektene ønsker jeg å vise hva utviklingen fra tradisjonell dialektologi til sosiolingvistikk førte med seg. Jeg mener nemlig at denne utviklingen resulterte i et fokusskifte som har fått altfor lite oppmerksomhet – nemlig en overgang fra det deskriptive til det eksplanatoriske.

Avslutningsvis for dette kapitlet ønsker jeg å røpe et av de overordnede perspektivene jeg ønsker å gi denne oppgaven, nemlig hvordan identitetsbegrepet kan være med på å gi en dypere forståelse av språksamfunnet Bindal.

4.1 Fra dialektologi til sosiolingvistikk

I den nasjonalromantiske æraen som preget dialektologiens epoke, var dialektologi en del av den store nasjonsbyggingen. Dette medførte en søken etter de mest «genuine» og opprinnelige språkformene i et geografisk område, og deres historie. Dermed var dialektologens drømmeinformant den som hadde den mest «gammeldagse» dialekten i bygda, noe som ofte var en eldre mann fra primærnæringene. Ut fra prinsipper fra historismen og den komparative språkvitenskapen skulle språket forstås og forklares ut fra dets «opprinnelse og historiske utvikling» (Mæhlum & Røyneland, 2012: 7). Språket ble dermed fremstilt som tilnærmet homogent og ensartet.

Mot slutten av 1960-tallet så vi et økende samfunnsengasjement innenfor politikk, vitenskap og kultur, som tok form som en «allmennpolitisk radikaliserings» (Thue, 2011: 4).

Det ble stilt spørsmål ved de fastsatte sannheter, og «all forskning og vitenskapelig aktivitet ble ubarmhjertig vurdert» (Mæhlum, 1996a: 189). Særlig utsatt for kritikk var positivismen som vitenskapelig ideal. Positivismen sier at «den eneste måten å oppnå erkjennelse og viten på, er gjennom sanseerfaring og empirisk observasjon» (Sletnes, 2009). Det ble argumentert for en hermeneutisk tilnærming til språk, noe som kulminerte i et gjennombrudd for sosiolingvistikken.

Samtidig foregikk det en samfunnsendring i form av økende urbanisering og globalisering. Dette førte med seg samfunnsforhold og språklige forhold som sosiolingvistikken viste seg å være et ideelt verktøy for å analysere; som språkkontakt, flerspråklighet, språklig konvergering/divergering, prestisjespråk, språkspredning etc. Mæhlum uttrykker situasjonen slik; «toget var nå på mange måter gått for den klassiske dialektologien [...] disiplinen [altså: sosiolingvistikken] [må] antakelig på mange måter ha framstått som en reddende engel» (Mæhlum, 1996a.: 191).

Grunnen til at sosiolingvistikken kunne virke som en «reddende engel» på dette tidspunktet, var muligens først og fremst et resultat av en endring i forskningsperspektiv og forskningsinteresse. Gjennom perspektivskiftet fra det diakrone og homogene til det synkrone og variable var det ikke lenger det arkaiske språket i sin mest genuine form som var det mest interessante. Det levende, utviklende og variable språket ble sosiolingvistikkens forskningsobjekt. Dette fokusskiftet, mener jeg, fikk konsekvenser på et annet nivå. Mens dialektologene hadde som mål å beskrive ulike språkssystemer, helst på bakgrunn av de historiske utviklingene som har gitt systemet, var målet nå å *forklare* hvorfor et språk hadde endret seg, ut fra sosiale, kulturelle og historiske perspektiver.

Dette spranget i det analytiske nivået er muligens det viktigste steget mellom dialektologi og sosiolingvistik. Dialektologi har som mål å beskrive et språkssystem, sosiolingvistik har som mål å beskrive, forstå og forklare språklige fenomener. Gjennom denne høyere graden av fokus på *forståelse*, fikk talemålsforskningen en ny, og ikke minst dypere dimensjon – som kan kalles en vitenskapeliggjøring av talemålsforskningen, i det minste en vitenskapelig modernisering. Det ble nemlig lagt en form for ”grunnbase” for fremtidig sosiolingvistisk forskning. Med dette mener jeg metodologiske, filosofiske og teoretiske grunnprinsipper som ble debattert fram. Dette innebar at talemålsforskerne kunne innta en stilling til mer prinsipielle spørsmål som ble omhandlet innenfor også andre lingvistiske disipliner. Dette kunne ta form som teoretiseringer rundt spørsmål omkring språkets funksjon, språkets natur, språkets ontologiske status, språklig kompetanse etc. Altså inntaksposisjoner til hvordan en kan forstå språket som fenomen. Selvsagt hadde slike

teoretiseringer funnet sted også tidligere, men om det nå ikke fremsto på et ”høyere” nivå, så fungerte det i hvert fall på en mer integrerende måte, med tanke på andre lingvistiske forskningsdisipliner.

Å ta for seg hele debatten rundt språkets ontologiske status er det ikke plass til her, men som en avrundning av denne første delen av min digresjon, vil jeg kort prøve å si noe om hvordan en kan forstå denne nye, teoretisk-filosofiske «grunnbasen» til sosiolingvistik. Mens dialektologien hovedsakelig holdt seg til det naturvitenskapelig influerte (det «ekte» språket, den «naturlige» utviklingen), førte overgangen til sosiolingvistik med seg en mer eksplisitt humanvitenskapelig tilnæringsmåte. Kritikken av det positivistiske vitenskapsidealet og argumentasjonen for en hermeneutisk tilnærming til talemålsforskningen kulminerte i en «humanvitenskapelig hermeneutisk tilnæringsmåte» (Mæhlum, 1999: 209). Slik kunne man innta et nytt standpunkt omkring språkets ontologi også som noe samfunnsskapt. Dialektologiens naturvitenskapelige syn på språk som noe naturlig, biologisk og lovbestemt ble skjøvet til side til fordel for et fokus på de sosiale, kulturelle og historiske premissene for språket.

Det er her viktig å påpeke at denne overordnede «linjedragningen» kun er nettopp dét; et forsøk på å dra de lange linjene innenfor talemålsforskningen. Det er flere tidligere dialektologer, særlig innenfor norsk dialektologi, som har uttalt seg inngående om sosiale og kulturelle forhold. For eksempel var Amund B. Larsen ute med sin teori om «naboopposisjon» så langt tilbake som i 1917. Slike pionerverk som befinner seg i spennet mellom dialektologi og sosiolingvistik finnes det mange eksempler på, men de har det til felles at de er pionerverk, de står nokså alene i sin samtid.

Språket bør altså forstås gjennom, og på bakgrunn av, sosiale, kulturelle og historiske fenomener. Det er slik jeg har prøvd å få en større forståelse for bindalsdialekten, og det bindalske språksamfunnet, nemlig gjennom bindalsamfunnets sosiale, kulturelle og historiske bakgrunn (kap. 2). Jeg hadde imidlertid et ønske om å legge større vekt på språkbrukernes egen forståelse og oppfatning av bindalsdialekten, i større grad enn det den tradisjonelle sosiolingvistikken vanligvis har gitt rom for. Det er derfor jeg har sett på mulighetene som blir gitt av den såkalte folkelingvistikken.

4.2 Folkelingvistikk – språkbrukerens subjektivitet

Folkelingvistikk kan kalles en underkategori, eller paragren til sosiolingvistikk. Hvis vi tar opp tråden fra forrige delkapittel, der vi kom frem til at sosiolingvistikk prøver å forstå det variable språket gjennom språksamfunnets sosiale, kulturelle og historiske bestanddeler, er det først og fremst gjennom *språkbrukeren* at sosiolingvisten får tak i det aktuelle språket som blir gjenstand for undersøkelse. I praksis innebærer dette at sosiolingvisten benytter seg av informanter, eller rettere sagt; informanters språk, og analyserer dette. Innenfor folkelingvistikk derimot, benytter forskeren seg i større grad av hele språkbrukerens kompetanse. Folkelingvisten studerer ikke bare informantens realiserte tale, men tar også med informantens subjektive tanker rundt sitt eget, og andres, talemål. Det er på denne måten vi kan si at folkelingvistikken gir rom for språkbrukerens *subjektivitet*.

Folkelingvistikken undersøker altså i veldig stor grad språkbrukerens egen forståelse av språk, og inntar slik sett et fenomenologisk perspektiv; «Det dreier seg altså om å vinne innsikt i korleis forhold i verda blir forstått av folka som lever i ho, på deira eigne premissar» (Røsstad, 2008: 39). Målet blir da å beskrive hvordan mennesket tenker rundt hvordan ulike aspekter av den menneskelige virkeligheten fremstår, med vekt på språket. Hvordan fremstår et gitt språksamfunn for de menneskene som faktisk befinner seg i denne sosiale og språklige virkeligheten? I en slik forstand kan fenomenologien og folkelingvistikken sies å undersøke det sosialkonstruktivistiske. Det blir så opp til forskeren å prøve å gjøre fortolkninger av hvordan ulike individer opplever denne virkeligheten.

Hva er det så folkelingvistikken mer konkret har forsøkt å finne ut av? I stor grad har folkelingvister forsket på to ting; 1. språklige grenser; hvor slutter et språk å være A og går over til å bli B. 2. Holdninger til eget og andres språk; hva er fint og hva er stygt, og hvorfor? For meg fremstår folkelingvistikken som en mulig inngangsportal til de subjektive forståelsene og meningene som finnes i bindalsamfunnet. Gjennom å se på hva bindalingene tenker rundt sitt eget språk, hva sør-bindalingene tenker om nord-bindalingenes språk og visa versa, håpet jeg at jeg kunne finne inngangsportalen til å få en bredere forståelse av hva som skjer med språksamfunnet Bindal, samtidig som jeg kanskje kunne få en større forklarende kraft enn det som fremkommer av de språklige data alene. Jeg kommer tilbake til hvordan jeg har brukt tradisjonelle og mer utradisjonelle folkelingvistiske metoder i kap. 5.

4.3. Lokal, regional og nasjonal identitet

4.3.1. Identitetsbegrepet

Identitetsperspektivet har fått en stadig større plass innenfor både nasjonal og internasjonal talemålsforskning. Grunntanken her er at «et individs subjektive opplevelse av sin egen sosiale og kulturelle tilhørighet langt på vei [vil] være bestemmende for hvilke atferdsmønstre vedkommende faktisk velger – også språklig» (Mæhlum, 2008: 125). Innenfor norsk talemålsforskning er det særlig tre verk som i utpreget grad har tatt for seg forholdet mellom språk og identitet. Disse er Martin Sjøkkelands (2009) studie av Kvinesdal, som er gjort rede for gjennom boken *Språk og samfunn i endring*, Randi Solheims (2010) studie av Høyangerområdet, som er gjort rede for gjennom doktorgradsavhandlingen *Sosial smelting – språklege legeringar*, og Unn Røynelands (2005) doktorgradsavhandling *Dialektnivellering, ungdom og identitet: ein komparativ studie av språkleg variasjon og endring i to tilgrensande dialektområde, Røros og Tynset*. Ambisjonen for min masteravhandling er at også den skal ha plass til å inkludere identitetsperspektivet. Det følgende vil derfor være en vitenskap-filosofisk utgreiing om hvordan man kan inkludere identitetsperspektivet i talemålsforskningen, samtidig som jeg ønsker å vise hvordan jeg mener at et identitetsperspektiv kan være med på å belyse den språklige realiteten i bindalsamfunnet.

Med bakgrunn i folkelingvistikkens teorigrunnlag som sosialkonstruktivistisk, eller fenomenologisk, velger jeg å starte med en sosialkonstruktivistisk tilnærming også til identitetsbegrepet. I en slik sosialiseringsteoretisk ramme vil samfunnet stå sentralt som former av den individuelle identitet, da «alle deler av menneskelig virksomhet, som språk, rutiner, handlingsmønstre og forestillinger [...] gjør oss til medlemmer av et samfunn» (Aasebø & Melhus, 2008: 15). Det er dette samfunnet som vi blir sosialisert inn i, som utgjør den kollektive identiteten, og gjennom å være en del av en kollektiv identitet, og en del av en kollektiv kultur, skapes også selvet og den individuelle identiteten. Slik ser sosialiseringsteorier samspillet mellom individ og samfunn, sosialiseringsprosessen, som drivkraften bak skapelsen av identitet. Sosialiseringen er «en prosess som setter mennesket i stand til å skape seg selv, sin identitet og relasjoner til omverdenen, og sågar også til å endre de samfunnsstrukturene som det gjennom sosialiseringsprosessen vokser inn i» (Ibid.: 15).

Den kontrasterende motparten til en slik sosialkonstruktivistisk oppfatning av identitetsbegrepet er den essensialistiske teorivinklingen, som hevder at identitet er noe som er fast bundet i oss fra fødselen. Denne teorien tar utgangspunkt i at det er en *essens* i alle

mennesker, og det er denne essensen, ikke de små enkeltting, som utgjør hvem vi er som individer. Mæhlum (2008) mener her at vi må tilstrebe en forståelse som tar opp i seg den vekselvirkningen man kan finne i disse to ulike nivåene, og har i denne sammenhengen beskrevet identitet gjennom den etter hvert kjente metaforen som en elv og et elveleie:

Denne metaforen [...] tar hensyn til det foranderlige og variable ved identiteten (vannet i elva), samtidig som den også legger vekt på det stabile og mer konstante (elveleiet). Den tilsynelatende stabile komponenten er likevel ikke upåvirket av det som er i kontinuerlig endring. Elveleiet blir over tid gradvis endret gjennom den aktiviteten og de bevegelsene som foregår i elva. (Mæhlum, 2008: 110).

Slik kan vi nærme oss en definisjon på identitetsbegrepet: Identitet er den man blir gjennom å bli født inn i en felles, kollektiv kultur. Gjennom samhandling med denne kollektive kulturen, videreutvikles denne identiteten kontinuerlig gjennom interagering og forhandling, på en måte som gjør at man alltid er et "selv", som plasseres i ulike kontekster. Slik ser vi den vekselvirkningen Mæhlum etterlyser, da "den essensialistiske identiteten" kontinuerlig er i kontakt og forhandling med det omkringliggende samfunnet, for å til enhver tid konstituere "en konstruktivistisk identitet".

4.3.2. Språk og identitet

For at vi i det hele tatt skal kunne snakke om et forhold mellom språk og identitet, må en grunnleggende hypotese ligge til grunn, nemlig at «språket på en eller annen måte *avspeiler* det enkelte individs identitet» (Mæhlum, 2008: 105). For at språk skal få en sentral plass i identitetsbegrepet, må språkets posisjon som et sosialt *uttrykk* understrekes. Språk er noe vi bruker, bevisst eller ubevisst, for å tydeliggjøre eller fremvise vår identitet til resten av det sosiale fellesskapet, på lik linje med klesstil, musikk, fremtoning etc. Slik kan vi snakke om språk som et identitetsuttrykk (jf. Solheim, 2010).

I denne oppgaven ønsker jeg å sette fokus på geografisk identitet, og hvordan denne kan ha påvirkning på individers realiserte talemål. Identitetsbegrepet blir altså koblet sammen med et geografisk sted. Her vil det være relevant å snakke om ulike *nivåer*, eller typer, av geografisk identitet. Vi kan blant annet dele identitetsbegrepet opp i lokal, regional, nasjonal og evt. også global/internasjonalt identitet (jf. Blommaert, 2003). Tanken bak denne inndelingen er følgende: Hvis vi finner måter å lokalisere hvor et individs identitet er sterkest forankret på denne hierarkiske rangstigen, kan vi ut fra dette se om det finnes en sammenheng mellom individets geografiske identitet og individets språkstrategier. En hypotese her kan være at en sterk lokal forankring, eller lokal identitet, vil medføre større bruk av markante

dialekttrekk. En person som derimot i større grad har løsrevet seg fra det lokale, og har sterkeste identitet på det nasjonale plan, vil ha en større bruk av standardiserte talemålsformer, og minimal eller ingen bruk av språktrekk med geografiske markører.

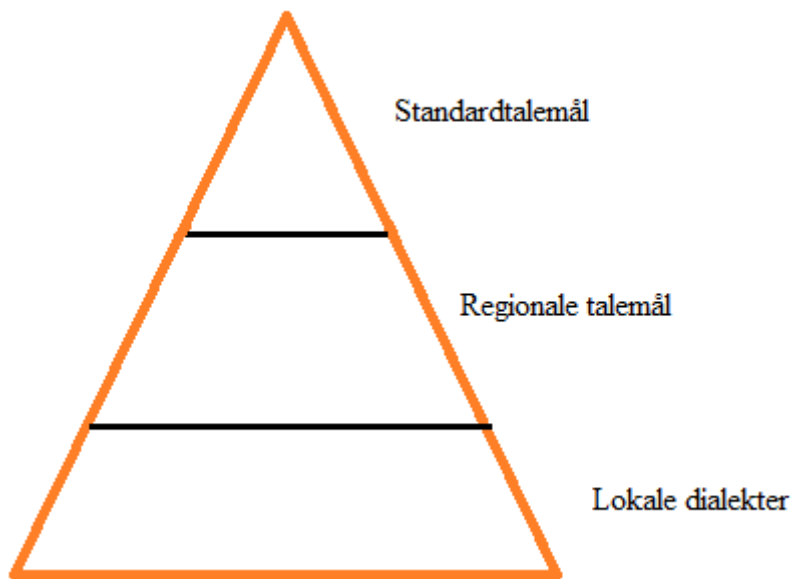
Solheim understreker stedets viktighet i studiet av språk og identitet, idet hun mener at stedet er «ei ramme for felles opplevingar, kvardagspraksis og samhandling, som igjen formar eit sosialt rom. Talemålet er sentralt i slike prosessar, både som kommunikasjonsform og som ein samlande kulturell komponent» (Solheim, 2010: 118). Videre uttrykker hun at «[m]edvit om språket som ei felles referanseramme og eit samlande element kan i seg sjølv verke konstituerande på eit samfunn» (Ibid.: 129). Slik fremhever hun språkets symbolkraft, og språkets samlende kraft, og ser språket som en vital del av den felles kulturelle komponenten som stedet inneholder. Det er gjennom et slikt standpunkt vi kan si at språket forteller noe om hva du identifiserer deg med. I vår sammenheng; hvordan du knytter deg til et geografisk sted.

For bindalsamfunnets vedkommende blir dette forholdet ytterligere komplisert med det faktum at det i realiteten er *to* geografiske tilhørigheter som står opp mot hverandre på det regionale planet; trøndersk og nordnorsk. Bindalingene har like mye kontakt sørover som nordover, og det kan tenkes at dette vil spille inn på bindalingenes tilhørighet til stedet, både på lokalt og regionalt nivå.

Det kan virke som identitetsbegrepets kompleksitet ofte har stått i veien for å trekke inn identitet som en faktor i språklig endring. «De faktorene som er involvert i forholdet mellom språk og identitet, er så mange og så komplekse at en vanskelig kan gi noe klart og entydig svar på hvordan denne forbindelsen er» (Mæhlum, 2008: 122). Jeg har derimot valgt å se identitetsbegrepets kompleksitet som dets styrke. Ved tilpasning og konkretisering av innholdet i forhold til hver enkelt kontekst begrepet skal brukes i, kan begrepet omgjøres til en operasjonaliserbar variabel innen studiet av språkendring. Begrepet inneholder nemlig så mange nivåer og forståelser at det kan tilføre ulike studier innen humaniora et nytt perspektiv. Innen talemålsforskning kan en få nye, dypere perspektiver, blant annet ved å koble identitetsbegrepet opp mot geografisk sted. Et slikt perspektiv ønsker jeg å tilføre denne oppgaven.

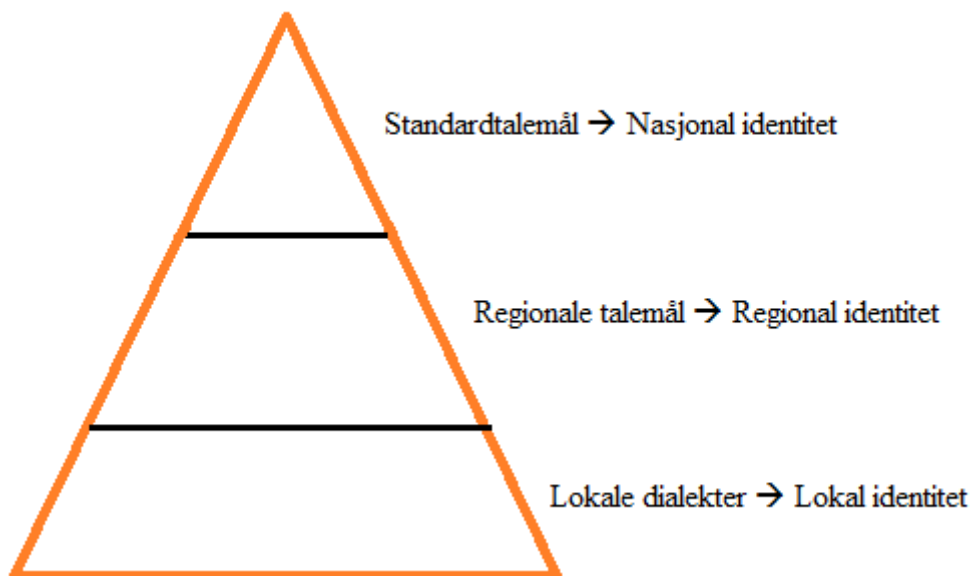
4.3.3. Lokal, regional og nasjonal identitet

Auer og Hinskens (1996) hierarkiske talemålspyramide viser hvordan vi kan forstå samspillet mellom tre grovt skisserte talemålsnivåer i et samfunn.

Fig. 4.1. Auer og Hinskens pyramidemodell.

Denne inndelingen kan sies å gjenspeile et samfunns lokale, regionale og nasjonale nivå. Spørsmålet jeg da ønsker å stille, med bakgrunn i den tidligere diskusjonen rundt identitet og geografisk sted, er om det ikke også er mulig å snakke om ulike identitetsnivåer? Gjennom å vise frem den språklige situasjonen i Bindal, ønsker jeg å vise hvordan en kan, gjennom et slikt identitetsperspektiv, forklare de ulike mekanismene en kan spore i dette grenseområdet.

Fig. 4.2. Auer og Hinskens pyramidemodell, med tilhørende identitetsnivå.

5. Metode

Det følgende vil være en utredning om de metodiske aspektene og valgene som er gjort i min undersøkelse. Som det går frem fra forrige kapittel, har jeg prøvd å holde denne oppgaven innenfor den hermeneutiske sosiolingvistikken, samtidig som jeg har benyttet meg av noen folkelingvistiske aspekter. Dette teoretiske grunnlaget utgjør basis for mine metodevalg, og ønsket er at jeg på denne måten skal kunne gripe det bindalske samfunnet på en så helhetlig og inngående måte som det lar seg gjøre.

Underveis i arbeidet har jeg foretatt tre runder med undersøkelser. En enquete med ungdomsskoleelever, en intervjurunde med ungdomsskoleelever, og en større nettbasert spørreundersøkelse. Resultatene vil bli presentert i kapittel 7 og kapittel 8. Her vil jeg kun gjøre rede for hvordan de ulike undersøkelsene ble gjennomført, og på hvilket grunnlag.

5.1. Enquete for ungdomsskoleelever

Et av mine hovedmål for undersøkelsen var altså å undersøke om det finnes to distinkt forskjellige dialekter i Bindal, henholdsvis én i Nord-Bindal og én i Sør-Bindal. Bindal har tre ungdomsskoler, men jeg valgte å undersøke kun to av skolene for å minske den totale mengden med materiale, derfor ble Kjella Skole valgt bort. Denne skolen er den minste av de tre skolene, og ligger i den vestlige delen av kommunen. Samtidig mente jeg at de to skolene jeg valgte, Bindalseidet og Terråk Skole, dekker et representativt geografisk område i henholdsvis Nord- og Sør-Bindal, og jeg var derfor fornøyd med å ha representert den nordlige og den sørlige delen av kommunen.

Enqueten ble sendt ut til alle 10.-klassinger ved Bindalseidet og Terråk Skole høsten 2012. Bindalseidet skole hadde 6 elever i 10. klasse, mens Terråk skole hadde 10 elever i 10. klasse. Hovedformålet med enqueten var å samle inn bakgrunnsinformasjon om elevene, slik at jeg kunne gjøre et kvalifisert og mest mulig representativt utvalg når jeg skulle velge informanter. Enqueten inneholdt nemlig spørsmål rundt deres bosted, foreldres bosted, eventuelle tidligere bosted og foreldres eventuelle tidligere bosted (se vedlegg 1). Slik kunne jeg sikre at elevene jeg valgte ut som informanter, oppfylte visse tradisjonelle sosiolingvistiske utvalgsriterier for undersøkelse (se neste underkapittel).

Enqueten inneholdt derimot også andre typer spørsmål. Disse spørsmålene berørte temaer rundt den språklige situasjonen internt i Bindal, og områdene rundt, jf. for eksempel

spørsmål 6: Hvilken dialekt vil du si at du snakker? Spørsmål 14: Mener du det er stor forskjell på dialekten hos de som kommer fra Bindalseidet, og de som kommer fra Terråk? Evt., også fra andre plasser i kommunen? Samtidig stilte jeg en del spørsmål som omhandlet identitet; Spørsmål 7: I møte med folk som ikke vet om Bindal, hvor sier du da at du kommer fra? Spørsmål 8: Hva føler du mest at du er? Hva identifiserer du deg mest som? Disse spørsmålene ga relevant informasjon i seg selv, og var slik med på å utgjøre en bestanddel i analysearbeidet. Samtidig ga disse spørsmålene tilleggsinformasjon om de jeg valgte som informanter, og ga grunnlag for videre samtale i intervjuprosessen.

5.2. Intervju med ungdomsskoleelever

Med bakgrunn i de opplysningene jeg fikk fra enqueten, og i samråd med klassenes norsklærere, valgte jeg ut de elevene jeg mente kunne være «gode» informanter. Utvalget av informanter kan altså sies å være en form for «strategisk utvalg» (Akselberg & Mæhlum, 2008: 80). Kriteriene som lå til grunn for informantutvelgelsen, var at de skulle ha bodd i Bindal hele livet, og at minst én forelder skulle være fra Bindal. Samtidig ønsket jeg elever som var pratsomme, som ville ta undersøkelsen seriøst, og som kunne komme med gode, reflekterte svar på mine spørsmål. Informasjonen fra enqueten var her til stor nytte, da det tydelig gikk frem hvilke elever som tok undersøkelsen seriøst, og hvem som tok mer lett på det. En kunne også til en viss grad se på «kvaliteten» på svarene elevene hadde gitt, og slik vurdere i hvilken grad elevene ville ha noe å bidra med i et intervju. Norsklærerne på de to ungdomsskolene var også her til stor hjelp, da de hadde inngående kjennskap til elevene.

Ut fra denne utvelgelsesmetoden *kan* det komme innvendinger om at jeg i for stor grad har manipulert informantutvalget. Det kan virke som jeg kun har valgt ut de «flinkeste» eller «smarteste» elevene, og at jeg slik fortrinnsvis har fått med elever som har foreldre med høyere utdanning, etc. Min argumentasjon her er da at jeg ikke på noe tidspunkt har bedt lærerne velge ut de elevene som hadde best karakterer eller lignende. Jeg ba kun om hjelp til å finne de elevene som var mest «pratsomme og åpne», og det er min oppfatning at det overhodet ikke trenger å være en sammenheng mellom at de elevene som prater mest, også er de som er flinkest på skolen.

5.2.1. Intervjuet med elevene fra Bindalseidet Skole

Det å velge ut elever fra Bindalseidet Skole, viste seg å være en enkel prosess, ettersom valgmulighetene ble begrenset av det faktum at 10. klasse på Bindalseidet Skole besto av kun seks elever. Av disse seks elevene var det kun fire som oppfylte de kriteriene jeg nevnte over. Jeg valgte her ut en gutt og en jente fra Bindalseidet, samtidig som jeg valgte en elev som kom fra området Harangsfjorden, ettersom dette ville gi meg representanter fra et større område av Bindal.

Intervjuene foregikk på Bindalseidet Skole i slutten av november, 2012, i skoletiden. Intervjuene her varte i henholdsvis 30 minutter, 25 minutter og 35 minutter.

5.2.2. Intervjuet med elevene fra Terråk Skole

10. klasse på Terråk skole besto av 10 elever. Jeg valgte her ut en gutt og en jente fra Terråk, samtidig som jeg valgte å ta med en informant fra området Åbygda. Sammen med informanten fra Harangsfjorden utgjorde denne siste informanten ytterpunkter i kommunen; Harangsfjorden helt nord, og Åbygda helt sør. Den ene informanten hadde bodd ett år utenfor kommunen (i Brønnøysund), men jeg konkluderte med at dette antakeligvis var for kort tid til å kunne satt særlig spor i hans realiserte talemål.

Intervjuene foregikk på Terråk Skole i begynnelsen av desember, 2012, etter skoletid. Intervjuene her varte i henholdsvis 35 minutter, 30 minutter og 40 minutter.

5.2.3. Opptakssituasjonen og «det sosiolingvistiske intervjuet»

Når man gjennomfører et sosiolingvistisk feltarbeid, er det alltid et mål å få frem «den dagligdagse talen» hos informanten. «Vi ønsker å finne ut hvordan folk snakker når de ikke er under systematisk observasjon og overvåking av en forsker» (Akselberg & Mæhlum, 2008: 82). Dette har populært blitt kalt «observatørens paradoks», ettersom «den beste måten vi kan innhente slike data på, er gjennom systematisk observasjon» (Ibid.). Det finnes flere, og til dels motstridende argumenter for hvordan den dagligdagse talen best blir ivaretatt i en intervju prosess, og en fullverdig diskusjon rundt disse aspektene vil ta for mye plass her. Det er like fullt viktig for forskeren å reflektere over disse problemstillingene, og tilstrebe en intervjusituasjon som fremmer et så avslappet miljø rundt opptaket som mulig, og slik forsøke å få frem informantens dagligdagse tale.

I intervjuet med elevene ønsket jeg å gjennomføre disse samtalene i deres mest kjente miljø, altså på skolen. Begge opptakssituasjonene ble da lagt til et lokale som elevene hadde god kjennskap til, og følte trygghet i. I begge intervjurundene forsøkte jeg å tilpasse språket

mitt til et talemål som kan kalles bindalsmål. Som bindaling selv er dette en varietet jeg har vokst opp med, og derfor har god kjennskap til. Selv om mitt «daglige» talemål i dag, etter 8 år borte fra bygda må kalles et sammensurium av flere ulike dialekttrekk, mener jeg selv at jeg klarer å hente frem min opprinnelige bindalsdialekt, i det minste i samtale med andre bindalinger. I tillegg mener jeg at min status som medbindaling i seg selv var med på å minske avstanden mellom meg selv og informantene.

For begge intervjurundene ønsket jeg å holde temaet for studiet så godt skjult som det lot seg gjøre, uten å være direkte uærlig. Begge ungdomsskolene ønsket derimot en «tjeneste» tilbake for å la elevene stille som intervjuobjekt, og de ønsket da at jeg skulle være gjestelærer i en norsktime. På Bindalseidet skole, før den første intervjurunden, underviste jeg dermed i en norsktime, før jeg plukket ut informantene én etter én til intervjusamtale. Dette kunne ha vært med på å øke avstanden mellom meg og informantene, ettersom det er mulig at de så på meg som lærer og dermed som en mer formell og offentlig person mer enn en student. Jeg var derimot raskt ute med å prøve å rive meg løs fra denne rollen før jeg startet intervjuene, blant annet ved å fortelle om hvor nervøs jeg hadde vært i norsktimen, og at jeg aldri hadde gjort noe lignende tidligere. Samtidig spurte jeg om deres mening om kvaliteten på undervisningen. Jeg mener absolutt at jeg kunne observere en beroligende effekt på elevene etter å ha spøkt litt med dem rundt dette.

Før den andre intervjurunden ble denne «gjestelærer»-rollen av praktiske grunner utsatt til *etter* jeg hadde gjennomført intervjuene. Her støtte jeg derimot på et annet problem: Mens norsklæreren på Bindalseidet Skole i forkant av min ankomst hadde presentert meg som noe i retning av «språkmannen» som skulle komme å intervju noen av dem, hadde elevene på Terråk Skole fått høre at det skulle komme «en professor fra universitetet». Rollen jeg hadde fått tildelt før intervjuprosessen på Terråk Skole, var altså i aller høyeste grad som en meget offentlig person. Å tenke over disse rollene før, og underveis, i intervjuprosessen er ytterst viktig når man ønsker å gjøre opptak av en informants «dagligdagse» tale. Den sosiale asymmetrien som her risikerte å gjøre seg gjeldende, kunne ha medført at informanten standardiserte sitt talemål vekk fra sin dagligdagse tale. Her var derimot det tette, lokale miljøet på min side. De aller fleste elevene på Terråk Skole hadde nok hørt om meg tidligere, og jeg hadde møtt flere av dem i uformelle, dagligdagse situasjoner på fritiden. Elevene her kjente meg som «nabogutten», «hjelpepleieren på Heimen» (Sykehjemmet), «han som bor i huset rett over skolen», «kompisen til broren» etc. På denne måten visste disse elevene at jeg overhodet ikke var noen «farlig» person å snakke med, og avstanden mellom meg og intervjuobjektene kan dermed i utgangspunktet sies å ha vært minimal. Samtidig intervjuet jeg

disse elevene utenom skoletiden, dette var altså et uformelt møte de frivillig møtte opp til i deres egen fritid.

På tross av at miljøet rundt intervjusituasjonene i stor grad var lagt til rette for et uformelt møte, og slik skulle være velegnet til å få frem informantenes dagligdagse tale, kan det nok sies at selve *opptakssituasjonen* hadde en viss påvirkning på elevene. Jeg følte en plikt til å starte hvert intervju med en muntlig tillatelseserklæring som jeg tok opp med båndopptaker, hvor jeg spurte om informantens navn, og bekreftelse på at de ga meg tillatelse til å ta opptak av deres talemål, og bruke dette i forbindelse med mitt mastergradsprosjekt. Dette kan hos noen merkes i starten av hvert opptak, i form av korte og nølende svar. Hos noen observerte jeg denne lette nervøsiteten hos informantene, gjennom et nervøst kroppsspråk. Det tok derimot ikke lang tid før elevene snakket seg varme, og serverte lengre skildringer og utgreninger rundt mine spørsmål. Jeg hadde derimot forutsett dette, og hadde dermed av strategiske grunner lagt de antatt mest interessante og åpne spørsmålene lenger bak i intervjustrukturen (se Intervjuguide, vedlegg 2).

5.2.4. Intervjuenes tematikk

Intervjurundene med ungdomsskoleelevene fra Bindalseidet og Terråk Skole er den delen av undersøkelsen som i denne oppgaven er den mest *sosiolingvistiske*, tradisjonelt sett. Med dette mener jeg at det primære målet med disse intervjuene var *innsamling av språklige data*. Det var det språklige materialet jeg satt igjen med etter denne undersøkelsen som i all hovedsak har vært gjenstand for videre analyse, og tolkningsarbeid. Dette vil likevel ikke si at den subjektive informasjonen som ble gjort tilgjengelig, ikke har fått fokus i prosjektarbeidet. Det understrekes at denne intervjuprosessen i definitiv grad var en kvalitativ prosess, der samtaler rundt viktige temaer tilknyttet min problemstilling, og der opptakene gjenspeiler en dialog mellom to tilnærmet likestilte parter. Innsamling av «kunnskap om ulike sosiale, psykologiske og språklige forhold i informantens hverdag» (Akselberg & Mæhlum, 2008: 81) var riktignok prioritert som sekundært under selve intervjusituasjonen. Likevel mener jeg at jeg har klart å samle inn viktige opplysninger om informantenes subjektive kunnskap og opplevelser tilknyttet min problemstilling, *samtidig* som jeg har samlet inn store mengder språklige data (resultatene vil som sagt bli presentert i kapittel 7 og 8).

Det er her på plass med en gjentakelse av min problemstilling; «Har det vært, og/eller er det i dag, gangbart å operere med en todeling av Bindal dialektmessig, hvor Nord-Bindal karakteriseres som sør-helgelandsk, og Sør-Bindal karakteriseres som trøndersk». For å nå målet med å samle inn tilstrekkelig med språklige data, samtidig som jeg samlet inn

informasjon om informantenes subjektive kunnskap relevant for problemstillingen, valgte jeg å legge ned et betydelig arbeid med å utvikle en intervjuguide (se vedlegg 2). Denne var ment som et rent *hjelpemiddel* underveis i selve intervjuet. Med dette mener jeg at jeg ikke under noen omstendighet prøvde å avbryte informantenes talestrøm, for å be de om å holde seg til et bestemt tema eller lignende. Intervjuguiden fungerte for meg rent praktisk som en huskelapp, for å sikre at jeg kom innom alle de temaer og emner jeg ønsket å diskutere med elevene, samtidig som det hjalp meg med å strukturere intervjuene.

Intervjuet var strukturert slik at det gikk fra det generelle til det mer spesifiserte. Dette betyr at jeg i begynnelsen av intervjuet startet med å stille en del grunnleggende spørsmål omkring hvor informanten kom fra, hvor foreldrene kom fra og banaliteter som alder og navn. Videre hadde jeg noen generelle spørsmål rundt informantens hverdag, blant annet ønsket jeg å få dem til å ta meg gjennom en typisk hverdag for dem. Mot slutten av denne bolken ønsket jeg at de skulle fortelle om sine fremtidsplaner, hvor de hadde tenkt å flytte for å ta videregående utdanning etc. Jeg begynte her å gå fra det generelle, og få de til å tenke mer rundt Bindalens forhold til omverdenen, idet jeg stilte spørsmål om hva de synes om at elevene i Bindal må søke skole nordover til Brønnøysund, og ikke stiller på lik linje med elevene i Trøndelag når de søker på videregående skole sørover i landet.

Etter dette stilte jeg spørsmål som omhandlet den interne strukturen i Bindal, altså forholdet mellom Terråk og Bindalseidet, og indre og ytre Bindal. Deretter fulgte spørsmål om lokalpolitiske og lokalhistoriske forhold, før jeg igjen gikk over til det regionale, og mer konkret fikk de til å beskrive sitt standpunkt til Nordland og Trøndelag.

Den nest siste bolken av intervjuet var den delen som gikk på det språklige. Dette var et strategisk valg, ut fra en hypotese om at en diskusjon rundt dialekt, bevisst eller ubevisst også vil påvirke informantene til å i større grad også tenke på hvordan de realiserer sitt eget talemål. Helt mot slutten av intervjuet hadde jeg lagt inn noen spørsmål som i større eller mindre grad omhandlet temaet identitet. Gjennom en slik struktur på hvert enkelt intervju, føler jeg at jeg fikk dekket viktige aspekter rundt min problemstilling, samtidig som jeg fikk samlet inn et stort språklig materiale for videre analyse.

5.3. Åpen, nettbasert spørreundersøkelse

Ambisjonen for denne oppgaven var et ønske om å kunne trekke mer helhetlige konklusjoner omkring aspekter rundt min problemstilling, basert på et mer mangfoldig datagrunnlag.

Ettersom det kan argumenteres mot at seks informanter ikke er representativt nok til å trekke konklusjoner av denne typen, valgte jeg også å gjennomføre en større kvantitativ og folkelingvistisk preget spørreundersøkelse. For å få så mange deltakere som mulig, valgte jeg her å benytte meg av muligheten av å bruke sosiale medier. Gjennom å opprette et såkalt «arrangement» på det sosiale nettverkssamfunnet Facebook, kunne jeg invitere alle bindalingene jeg hadde på min kontaktliste på min egen facebook-profil, til å besvare et nettbasert spørreskjema. Innstillingene tillot så igjen alle inviterte til å invitere bindalinger på *sin* kontaktliste. På denne måten kunne jeg i prinsippet få spredt spørreundersøkelsen til alle som har en facebook-profil, samtidig som jeg kunne begrense deltakerne til å være bindalinger.

Spørreundersøkelsen startet opp 13. juni, 2013, og ble avsluttet 23. august, 2013. Spørreskjemaet, som besto av 24 spørsmål, ble besvart av 219 personer. Dette innebærer 6947 besvarte spørsmål. Deltakerne har bosted rundt omkring i hele Bindal, en del av deltakerne er også fraflyttere. Undersøkelsen samlet inn svar fra bindalinger i alle aldre, der den yngste var 13 år, og den eldste 75 år.

5.3.1. Det kvantitative aspektet

Jeg har valgt å kalle denne delen av undersøkelsen for kvantitativ. Ettersom den samlet inn så store mengder data at en i hovedsak er nødt til å kvantifisere resultatene til målbare enheter. Det må derimot legges vekt på at undersøkelsen inneholdt flere åpne spørsmål, altså spørsmål som ga rom for å ytre sine subjektive meninger, og som derfor inneholder utpreget kvalitativ informasjon som krever kvalitative analysemetoder. For å kunne strukturere det store dataomfanget har jeg imidlertid også i stor grad valgt å kategorisere disse svarene (resultatene presenteres i kapittel 7 og 8).

Denne spørreundersøkelsen kan altså sies å representere store deler av Bindals befolkning (se vedlegg 3, Spørreskjema for nettbasert undersøkelse).

5.3.2. Det folkelingvistiske perspektivet

På tross av at store deler av dette materialet er kategorisert og kvantifisert, inneholder svarene også de subjektive meningene til undersøkelsesdeltakerne. Disse meningene kommer til uttrykk på de åpne spørsmålene jeg stilte i spørreundersøkelsen, hvor jeg ber deltakerne om å utdype sine meninger i «åpne felt». For eksempel stiller jeg spørsmål om hva de *føler* seg mest som, identitetsmessig, og oppgir da alternativene «trønder» eller «nordlending». Deretter

stiller jeg spørsmålet «hvorfors?». Dette feltet gir muligheten til å elaborere rundt dette temaet. Et eksempel på et slikt åpent svar er;

Fra barndommen er alle idretter arrangert i trøndelag, og vår hjemmebane i handball er plassert i trøndelag, i Kolvered. Alle skoleprosjekter og arrangementer blir arrangert i Trøndelag. Så å si alt av sosialt samvær er med trøndere, fordi det er mer komplisert å reise oppover i nord, enkelt å greit. (Ukjent).

Her ser vi hvordan denne informanten tenker rundt sin identitet, og hvorfor vedkommende føler seg som trønder. Andre eksempler på slike åpne spørsmål er der jeg ber informantene komme med kommentarer og/eller eksempler på hva de mener er forskjellig (språklig) mellom Terråk og Bindalseidet, åpne spørsmål om hvilket forhold de har til nordlendinger og trøndere, og hvordan de ville karakterisert en trønder/nordlending. Et særlig interessant spørsmål er det siste spørsmålet: «Hvordan opplever du/har du opplevd «bygdekonflikten» innad i Bindal, mellom Ytre og Indre Bindal» (jf. vedlegg 3). Bygdekonflikten er omtalt i flere ulike kilder, og er observert fra flere ulike perspektiver (f.eks. Brønmo, 1997). Når jeg stiller spørsmålet åpent i denne undersøkelsen, er det derimot for å få frem bindalingenes *egne* opplevelser rundt denne konflikten. Personer i alle aldre, og fra alle deler av kommunen har svart på denne nettbaserte undersøkelsen, og slik kan jeg prøve å se om det er noen forskjell på hvordan de eldre har opplevd bygdekonflikten, og hvordan de yngre eventuelt opplever konflikten i dag.

Det folkelingvistiske hovedstandpunktet er at språkbrukerne besitter sentral informasjon om sitt eget talemål og språksamfunn, og at denne informasjonen må tas til etterretning hvis man skal kunne opparbeide seg en forståelse av fenomen som språklig variasjon og endring. «Som det går fram [...] meiner eg det er viktig at einskildindividida blir synleggjorde og lagde vekt på i undersøkinga. Det er sentralt for innsikta og forståinga av den språklege variasjonen» (Røsstad, 2008: 65). Gjennom de åpne spørsmålene i denne nettbaserte spørreundersøkelsen har jeg prøvd å få tak i deler av denne informasjonen, både rundt språkbrukernes egne forståelser av de *språklige* forholdene, men også deres forståelse av *historiske* og *psykologiske/politiske* situasjoner innad i samfunnet, som kan være viktige faktorer for språkutviklingen i språksamfunnet.

Når man arbeider med de subjektive meningene og opplevelsene til enkeltpersoner, er det viktig å ta det kunnskapssosiologiske perspektivet til ettertanke. Meningene og opplevelsene som kommer til uttrykk i disse sammenhengene, er i første rekke *konstruerte* sannheter, som er konstruert og bearbeidet gjennom hvert enkelt individs tankeprosess, basert

på personlige erfaringer og livsverdener. Kunnskapssosiologien, eller fenomenologien, ønsker å vektlegge hvordan disse «konstruerte sannhetene» bør fremheves som den «virkelige sannheten». Selv om vi må forstå

den menneskelige virkeligheten som en sosial konstruksjon [...] er hverdagsvirkeligheten den viktigste. Den er forstått som en ordnet virkelig, som vanligvis tas for gitt. Hverdagsvirkeligheten oppleves som uproblematisk fordi den deles med andre i en samhandling som foregår etter et visst mønster. (Furuseth & Repstad, 2003: 75, her sitert etter Røssstad, 2008: 41).

Det er denne «opplevde livsverdenen» som preger livene til de individene som lever i det språksamfunnet vi ønsker å skaffe oss innsikt i, og forståelse av. Vi må likevel ta visse forbehold, ettersom denne livsverdenen er formet og etablert gjennom ulike former for erfaringer og handlinger.

Vi konstituerer alle verda på vår eigen individuelle måte, samstundes som vi konstituerer sider ved tilværet på same måte som våre medmenneske. Vårt eige og andre sitt medvit, framfor alt medvitet si rolle, sin funksjon og sine moglegheiter, formar mennesket sine opplevingar av seg sjølv, av verda og si eiga plassering i denne verda. Dette verkar inn på språket vårt. (op.cit.).

5.4. Undersøkelsene sett under ett

De tre undersøkelsene jeg har foretatt, kan sees på som deler av et hele. Ved hjelp av kvalitative og kvantitative metoder utfyller de hverandre, og gir grunnlag for å trekke helhetlige og nyanserte konklusjoner rundt språksamfunnet Bindal. Intervjuene med de seks ungdomsskoleelevene kan settes opp mot enqueten for alle ungdomsskoleelevene for å undersøke om besvarelsene underveis i intervjuprosessen kan sies å være standpunkter som er delt, eller går imot, resten av ungdomsskolemiljøene. Den større nettbaserte undersøkelsen sikrer et stort kvantitativt materiale, samtidig som den stilte spørsmål som gir detaljert kunnskap om bakgrunnen for de ulike meningene som kommer frem i det kvantitative materialet. Slik har jeg gjennom disse tre undersøkelsene fått inn mer helhetlige og representative meninger som råder i det generelle bindalsamfunnet, samtidig som jeg har fått innsyn i de detaljerte nyansene.

6. Presentasjon av informantene

Det er den første intervjurunden med ungdomsskoleelevene som er kilden til det språklige materialet, og dermed for videre *språklig* analyse. For å oppnå mer dybde i neste kapittel (Presentasjon av det språklige materialet), ønsker jeg derfor her å tegne et «portrett» av de ulike informantene. Disse portrettene kan være med på å forklare detaljer i informantenes intra-individuelle variasjon. Selv om fokuset i denne oppgaven ikke ligger på individers individuelle variasjon, er det et spørsmål om i hvor stor grad en kan utelukke et slikt sentralt aspekt innenfor språklig endring -og variasjon. «[V]erda er prega av stor individuell fridom, [...] om det er noko i det, bør individet få spele ei meir sentral rolle i beskrivingar av talemålsvarietar» (Røsstad, 2008: 63).

Disse portrettene er et forsøk på å forklare hva som er idiosynkratisk, og hva som er ser ut til å være felles. Portrettene får altså en tvetydig mening, ettersom jeg prøver å vise to sider; hva som er særegent med informanten, og hva informanten har til felles med større eller mindre grupper innenfor bindalssamfunnet. «I jakta på det som kjenneteiknar den lokale varietetene – eller varietetene – er me ute etter det som er felles, ikkje berre i tydinga det ikkje-variable som er felles for alle, men også for grupper av individ innafor lokalsamfunnet» (ibid.). Formålet med portrettene i dette kapittelet er altså å vise hvordan disse enkeltindividene knytter seg til ulike kollektive grupper innad i bindalssamfunnet. På denne måten blir enkeltindividene jeg har valgt som informanter, stående som representanter for én eller flere grupper; for eksempel «idrettsgruppen» og «rånerne», som var to subgrupper blant ungdommer i Røyneilands studie fra Røros (2005). Slik ønsker jeg å vise hva som *kan* være ulike språklige strategier innenfor det bindalske språksamfunnet. Slike generaliseringer anvendt på et så smalt informantutvalg krever selvfølgelig store reservasjoner. Hvis man derimot setter disse informantopplysningene opp mot de to mer utpregete folkelingvistiske undersøkelsene som er gjort for denne oppgaven, blir disse generaliseringene i det minste til en viss grad mer valide.

6.0.0. Etiske utfordringer

Bindal er et svært tett samfunn, et typisk «alle-kjenner-alle»-samfunn. Dette har ført til store etiske dilemmaer med tanke på anonymiteten informantene har krav på. Spesielt på Bindalseidet Skole, hvor 10. klasse kun består av 6 elever, har det vært krevende. Interessante

tilleggsopplysninger og problemstillinger har dermed måtte kuttes bort, og opplysningene jeg kan gi om hver enkelt informant, er svært begrensede.

6.1. Informantene fra Terråk Skole

6.1.1. «Kenneth»

*«Førr ætt fjøt om vi e på karnen så e vi faktisk norlønninga vi åg.
Vi ha aiálltia vørri de åg, eg kjæmm uansett te
om dæm fjøtta nå grejns eiállter ikke så kjæmm eg aiállti
te å værta norlønning ja. Bli çi trønder om dæmm fjøtta grejnså næi»*

Kenneth har en forelder fra Bindal, og en forelder fra nabokommunen Nærøy. Han er svært aktivt med på ulike idrettstilbud i kommunen, og har ambisjoner tilknyttet fotball. Han er utadventt og sosial, og tilbringer mye tid med venner og familie. Musikken han hører på finner man på topplistene.

Hans ambisjoner innenfor fotball har ført til et ønske om å gå videregående skole i Trondheim, noe han ser frem til. Ikke nødvendigvis fordi han ønsker seg bort fra Bindal, men for å bli mer selvstendig, og «klare seg selv». Han ønsker å flytte tilbake etter å ha vært borte en stund. Han ser opp til nordlendingenes ærlige natur, og er mer kritisk innstilt til trøndernes brautende innstilling, men påpeker at dette er forestillinger kun basert på enkeltindivider. Kenneth mener at bindalinger er nordlendinger, og at de kommer til å være det selv om fylkesgrensen flyttes, noe som har vært diskutert i lokalpolitikken. Han har heller ingenting mot ytterbindalinger, og ser på dem som venner.

6.1.2. «Cecilie»

*«I hagnbaiállsessången, førr æksæmpel, i serin da.
Da e de litt meir at eg e trønder da,
førr da spælla eg mot trøndera, bære trøndera.
Så da e de ænklar å.. førr vesst vi e di einaste norlønningan,
så bi de litt rart liksom. Da e vi på ein måte trønndera vi å»*

Cecilie har en forelder fra Bindal, og en forelder fra Indre Trøndelag. Hun er svært aktiv innenfor idrett, og har ønske om å starte på toppidrettslinja i Meråker. Hun er også opptatt av å være med sine venner. Hun hører mye på musikkjangeren «rap», men ikke nødvendigvis det som er på topplistene. Hun gleder seg til å flytte, ettersom hun er lei «det samme gamle». Hun føler derimot at hun har hatt et fantastisk oppvekst, med trygghet, lite mobbing og uten drikkepress, «sånn som i byene».

Hun føler seg først og fremst som nordlending, men innrømmer at det er sammenhenger hvor hun kan føle seg mer som trønder, for eksempel innenfor håndballmiljøet. Samtidig føler hun seg nærmere tilknyttet Trøndelag enn Nordland. Hun håper at fylkesgrensen flyttes slik at Bindal blir lagt under Trøndelag, ettersom det vil føre til bedre lokale forhold for bindalingene.

6.1.3. «Espen»

«Ja, eg vilál no bo i Bindal, førr de e no myççi nattu, å lika å ha tilgang på jakt å fesske»

Espen kommer fra Åbygda, helt sør i Bindal. Begge foreldrene er også fra Sør-Bindal. Han er levende engasjert i jakt og fiske, og elsker å være ute i naturen. Han er også interessert i praktisk arbeid, og driver med mye mekanikk på fritiden. Åbygda er et stykke unna de fleste vennene hans, så de treffer han mest i helgene og i skolesammenheng. Han har dermed brukt mye tid sammen med voksne, når han er ute på jakt og fiske.

Espen hører mest på rap og hip-hop, men liker også eldre musikk. Han ser frem til å flytte, og til å bo sammen med andre unge mennesker. Men han vil også flytte tilbake til Bindal når han blir eldre. Han er svært stolt av Bindal, ikke minst den flotte naturen.

6.2. Informantene fra Bindalseidet Skole

6.2.1. «Karoline»

«Ke såmm e bra? De e, du kjeppi álál. Å de e ingen du trøng å værre frau over tænkt eg å sei. Álál veit kæmm du e, så vess du fer sykebiln såmm fer, så bři no du nysherri, førr du veit jo kæmm álál e åveraálát»

Karoline kommer fra Bindalseidet, det samme gjør begge hennes foreldre. Hun pendler ukentlig til Terråk for å spille håndball. Hun treffer hovedsakelig sine beste venninner i helgene, ettersom de har flyttet til Brønnøysund for å gå på videregående skole. Hun er også familiekjær, samt at hun liker å gå turer i fjell og skog.

Karoline liker tryggheten på Bindalseidet, men ser samtidig frem til å prøve utfordringene som kommer ved å flytte på hybel. Hun ønsker å søke til Rørvik, men vet at sjansene er små for å komme inn på videregående skole der, ettersom hun kun er sikret plass innenfor egen fylkeskommune. Hun er derfor innstilt på å flytte til Brønnøysund.

6.2.2. «Steffen»

*«Ein bindarving, han e væll roli. Hanj e kanfe ikke så sossial.
Han e væll kanfi mæsst i Bindarñ å sánnt. Heáll seg i Bindarñ»*

Steffen kommer fra Bindalseidet. Det samme gjør hans foreldre. Han treffer sine næreste venner i helgene, når de kommer hjem fra videregående i Brønnøysund. Han synes derfor livet på Bindalseidet kan bli vel kjedelig i ukedagene. Dette er også grunnen til at han ser frem til å flytte for å begynne på videregående utdanning. Han ønsker å søke til Val videregående skole, som er en privat internatskole med utdanning innenfor landbruk, som flere bindalinger har gått på tidligere. Han vurderer å bli ingeniør.

Steffen er ganske bestemt på at han er nordlending, ettersom han bor i Nordland.

6.2.3. «Petter»

*«Eg syns d e meir arti me prassa utti værdn,
e bryr meg çi om her heime, her e d bære kjedli»*

Petter kommer fra Harangsfjorden, helt nord i Bindal. Petter må derfor benytte seg av hurtigbåt til og fra skolen. Moren kommer også fra Harangsfjorden, mens faren kommer fra nordlige del av Nordland.

Petter trives helt greit på Bindalseidet Skole, og hjemme i Harangsfjorden. Han har derimot ingen jevnaldrende i Harangsfjorden, og ettersom det er vanskelig å komme seg til og fra venner som bor på Bindalseidet, synes han fort det blir et kjedelig og ensformig liv.

Til tross for at Petter er den som bor i det mest avsidesliggende området i Bindal, er han mest interessert i internasjonale nyheter, som politikk og engelsk fotball, og viser liten interesse for det lokale. Han liker også mest engelsk popmusikk.

Petter mener han er nordlending og synes trøndere kan virke litt «rare».

6.3. Generaliseringen Nord-Sør

Fokuset i min oppgave ligger på en generalisering i beskrivelsen av forholdet mellom Nord-Bindal og Sør-Bindal. Informantene fra Bindalseidet skole vil på denne måten representere Nord-Bindal, og informantene fra Terråk Skole vil representere Sør-Bindal. Som nevnt tidligere har jeg valgt å utelukke Kjella skole i mine undersøkelser, denne skolen kunne vært med og representert et tredje område, vestlige Bindal. Når jeg går gjennom de språklige resultatene (i kapittel 7), vil jeg derfor vise dataene samlet for hver skole, samtidig som jeg

viser data for hver enkelt informant. På denne måten håper jeg å kunne vise til likheter og forskjeller i talemålet på de to forskjellige tettstedene i kommunen, og dermed kunne gi en deskriptiv konklusjon som forsøksvis svar på min hovedproblemstilling: «Er det i dag gangbart å operere med en todeling av Bindal dialektmessig, hvor Nord-Bindal karakteriseres som sørhelgelandsk, og Sør-Bindal karakteriseres som trøndersk?».

7. Presentasjon av det språklige materialet

7.1. Utvalg av variabler

For å kunne nærme meg et svar på min problemstilling, er det to grupper av variabler som er interessante for meg: 1. Variabler som er like i bindalsmålet og trøndersk *eller* nordlandsk. 2. Variabler som *ikke* er like i Nord-Bindal og Sør-Bindal. Den første gruppen kan kalles «Regionvariabler», altså variabler som viser likheter og forskjeller på et regionalt nivå, og den andre gruppen kan kalles «Lokalvariabler», altså variabler som viser likheter og forskjeller på et lokalt nivå. Dette medførte at prosessen i søken etter variabler som kunne være interessante i min oppgave, ble nokså utradisjonell i forhold til andre mer konvensjonelle sosiolingvistiske oppgaver. Det samme kan sies om det endelige utvalget av variabler. For med min problemstilling var jeg ikke på jakt etter variabler som var relevante fordi det nylig hadde skjedd en utvikling, og slik kunne vært med å forklare en pågående språkendringsprosess. De variablene som var interessante for meg, var de variablene som *enten* hadde hatt en utvikling som gjorde at de nærmet seg det regionale nivået (nordlandsk eller trøndersk), *eller* hadde hatt ulik utvikling i Nord-Bindal og Sør-Bindal. Likeså var det interessant for meg om det *ikke* har skjedd en utvikling som beskrevet ovenfor, altså om det ikke har blitt utviklet varianter som har nærmet seg det regionale nivået (nordlandsk eller trøndersk), og om det ikke har skjedd en differensiering mellom Nord-Bindal og Sør-Bindal.

For å gi et eksempel på disse problemene tilknyttet utvalget av variabler, kan vi se på en utvikling dokumentert i Gangstø Mohans hovedfagsoppgave. Hun dokumenterer at unge personer i Bindal i 1995 hadde en økende tendens til å gå fra en /å/-endelse til /a/-endelse i bestemt form entall i svake hunkjønnsord. Dette er i seg selv en interessant utvikling, men ettersom formene med /a/-endelse er den som dominerer både i Namsos og Brønnøysund, er den ikke interessant i forhold til min problemstilling, fordi man ikke kan argumentere for at det er en utvikling fra nord *eller* sør. Når denne utviklingen samtidig er likedan i Sør-Bindal og Nord-Bindal, er denne variabelen uinteressant i forbindelse med min problemstilling.

De variablene jeg ble sittende igjen med som interessante i forhold til min problemstilling, var følgende:

- Personlig pronomen, 1. person singular
- Hv-ord
- Nektingsadverb
- Gradsadverbet «mye»
- Enkeltstående leksikalsk enhet: presens av «å se»
- Infinitiv med /a/-endelse
- Presens av svake e-verb
- Svake maskuline substantiv, singular, ubestemt form - ord med tradisjonell /i/-endelse og /a/-endelse
- Sterke feminine substantiv, singular bestemt form – ord med i-stammebøying
- Svake feminine substantiv, singular, ubestemt form – overvektsord

De tre substantiv-variablene hadde imidlertid for få belegg til å kunne analyseres tilstrekkelig. Svake maskuline substantiv, singular, ubestemt form – ord med tradisjonell /i/-endelse og /a/-endelse er kommentert, mens jeg har vært nødt til å gå fullstendig bort fra de to andre substantiv-variablene. Her kan det innvendes at jeg på en eller annen måte kunne forsøkt å få frem disse variablene i intervjuprosessen. Jeg kunne for eksempel ha gjort som Gangstø Mohan gjorde i 1995, nemlig å benyttet meg av spørrelistene. Jeg kunne også ha spurt intervjuobjektene direkte; «Sier du form A eller form B». Det er imidlertid svært stor metodisk tvil om slike fremgangsmåter vil innhente reliable svar, ettersom dette kan fremprovosere en annen variant av variabelen enn den varianten informanten ville brukt i naturlig tale. For det andre vil en på denne måten ikke få fanget opp eventuell variasjon i språkbrukerens vokabular, altså hvis informanten i naturlig tale kunne brukt begge formene. Karen Margrethe Pedersen (1991) er en av de som har gjort seg negative erfaringer med rapportert språkbruk, hun sier: «Den sprogbrug, der rapporteres,[er] i overvejende grad mere dialektal end den sprogbrug, der findes på båndene» (Pedersen, 1991: 112). Det var derfor svært viktig for meg å *kun* benytte meg av det språklige materialet som kom frem i den naturlige samtalen. Jeg setter her altså validitetskriteriet høyest, over beleggekriteriet (for videre drøfting av denne problematikken, se bl.a. Hårstad, 2008, 2010, Pedersen, 1991).

Videre i dette kapitlet vil jeg presentere én og én variabel. Jeg vil da kommentere hvorfor variabelen er interessant; hvilke resultater jeg har fått i tilknytning til variabelen, samt gi kommentarer til disse resultatene. Jeg vil først presentere de leksikalske variablene, deretter verb-variablene, og til slutt substantiv-variablene.

7.2. Leksikalske variabler

7.2.1. Personlig pronomener, 1. person singular

Denne variabelen kan kalles en lokalvariabel (jf. inndelingen i det foregående), ettersom det relevante ved denne variabelen var om det hadde skjedd en ulik utvikling i Nord-Bindal og Sør-Bindal, altså som en variabel som kan være med å etablere en språklig grense internt i Bindal. Gangstø Mohans undersøkelse fra 1995 viser at 1,4 % av de unge da brukte /e/ for 1. person, sg., mens tradisjonelt bindalsmål har formen /eg/. Sør-helgelandsk har varianten /e/, mens trøndersk har varianten /æ/. At den trønderske varianten skulle ha kommet inn i bindalsmålet i tida etter 1995 mente jeg var lite trolig, ettersom det ikke var noen indikasjoner på dette så sent som i 1995. At det derimot kunne ha skjedd en økning i bruken av den sør-helgelandske formen /e/, kunne være mulig. Om dette hadde skjedd, kunne det kun tolkes som påvirkning fra nord, altså kan denne variabelen også kalles en regionalvariabel.

Tabellen under viser de ulike realiseringene av det personlige pronomener i totale tall og med prosent i parentes. Prosentandelen er avrundet til én desimal. Tallene forbundet med stedsnavnene er det samlede tallet for de tre informantene fra hver skole. De tre navnene over Bindalseidet er informantene fra Bindalseidet skole, og de tre navnene over Terråk er informantene fra Terråk skole. Alle tabeller vil bli vist på samme måte. I tillegg til de rent deskriptive tabellene (f.eks. Tabell 7.1.), har jeg også ved noen datasett valgt å vise en mer visuell presentasjon av de empiriske data (f.eks. Fig. 7.1.). Dette fordi de mer visuelle presentasjonene er med på å tydeliggjøre sentrale forhold mellom data. De mer tradisjonelle tabellene kan imidlertid for noen være enklere å lese mer nøyaktig, derfor har jeg (for noen datasett) valgt å legge til begge presentasjonsformene. Som vedlegg bak ligger kun de tradisjonelle tabellene.

	/e/	/eg/	Totalt
Petter	27 (40,3 %)	40 (59,7 %)	67
Karoline	3 (2,6 %)	113 (97,4 %)	116
Steffen	3 (11,5 %)	23 (88,5 %)	26
Bindalseidet (nord)	33 (15,7 %)	176 (84,2 %)	209
Espen	0	80 (100 %)	80
Cecilie	1 (0,9 %)	114 (99,1 %)	115
Kenneth	1 (0,4 %)	229 (99,6 %)	230
Terråk (sør)	2 (0,5 %)	423 (99,5 %)	425

Tabell 7.1. Realisering av personlig pronomener, 1. person, singular.

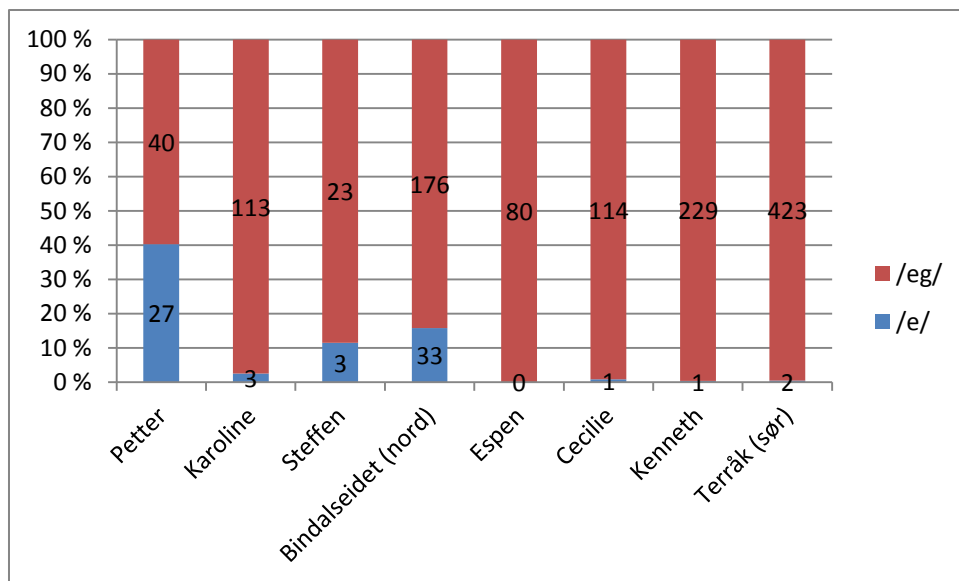

Fig. 7.1. Realisering av personlig pronomen, 1. person singular.

Tabell 7.1. viser at bruken av sørhelgelandsvarianten er minimal hos mine informanter. Det er kun Petter fra Harangsfjorden som har et solid innslag av denne formen, noe som var forventet, ettersom /e/ er den tradisjonelle formen for det personlige pronomenet i Harangsfjorden. Likevel har også Petter et overtall av bindalsvarianten. Steffen har også en relativ bruk av den sørhelgelandske formen i forhold til hans antall realiseringer av det personlige pronomenet. De tre informantene fra Terråk Skole har derimot tilnærmet null sørhelgelandske former, og de to realiseringene av /e/ framstår som unntak, som muligens kan forklares som utydelig uttale.

Det kan derfor virke som det er en minimal forskjell mellom Bindalseidet og Terråk ved denne variabelen: Sør-Bindal virker upåvirket av sør-helgelandsk, mens det er en minimal påvirkning i Nord-Bindal. Det som er interessant her, er at dette er en noe annen situasjon enn den Gangstø Mohan mente å kunne se i 1995. Hun mente at de unge i Bindal hadde startet en overgang til /e/, bortsett fra området Harangsfjorden, som hun mente hadde startet en overgang til /eg/. Mine resultater tyder derimot på at det ikke har skjedd en videre utvikling i denne retning i Nord-Bindal, mens det ikke finnes spor av en slik utvikling i det hele tatt i Sør-Bindal. Utviklingen i Harangsfjorden ser derimot ut til å ha fortsatt, i og med at Petter har et flertall av den tradisjonelle bindalsformen /eg/, men veksling med sørhelgelandsvarianten /e/. I 1995 fant Gangstø Mohan bare 12,5 % av /eg/-varianten i Harangsfjorden.

Sett bort fra Petter er det altså minimale forskjeller mellom nordlige og sørlige Bindal for denne variabelen.

7.2.2. Nektingsadverb

Denne variabelen er både en lokalvariabel og en regionalvariabel, ettersom det her er ulike varianter i områdene nord og sør for Bindal samtidig som utbredelsen av disse variantene kunne være ulikt spredt innad i Bindal. Jeg har ikke tatt hensyn til forskjellen mellom trykkstunge og trykksvake former i presentasjonen av denne variabelen, ettersom disse formene blir realisert om hverandre i veldig stor grad. Tradisjonelt har bindalsmålet formene /iççi/ trykksterkt, og formen /çi/ trykksvakt. Den tradisjonelle trykksterke formen blir realisert bare fire ganger totalt i mitt materiale, og er derfor i presentasjonen slått sammen med /çi/. De andre formene som ble realisert i mitt materiale, er den standardiserte formen /ikke/, og sammensatte former av denne (f.eks. /ekke/ av «er ikke»), i tillegg til de tradisjonelle sør-helgelandiske formene /iççe/ (trad. trykksterkt) og /ççe/ (trad. trykksvakt). Jeg hadde også forventet å finne belegg på den trønderske varianten /icc/, og jeg ser på det som særlig interessant at denne formen ikke forekommer én eneste gang i mitt materiale.

Selv om jeg her har kalt formen /ikke/ for en standardisert variant, må det påpekes at det også kan argumenteres for at denne varianten kan være en tradisjonell trøndersk variant i trykksterk form. Likevel vil jeg her argumentere for at dette i første omgang bør tolkes som en mer standardisert form, ettersom den først og fremst er assosiert med standard uttale, jf. Cecilies uttalelse: «Når eg e ilamme fårk såmm ikke e ifrå Bijarn [...] istede førr å sei «çi» så må eg sei «ikke» å sånnder ting» («Cecilie»). Hun nevner her ikke noe bestemt geografisk sted, men sikter til at det er en variant som kan brukes til alle som ikke forstår hennes dialekt.

	/ikke-ekke/ Stand. Variant	/iççe-ççe/ Sør-helg. Variant	/iççi-çi/ Trad. bindalsk	Totalt
Petter	19 (33,3 %)	7 (12,3 %)	31 (54,4 %)	57
Karoline	56 (96,6 %)	0	2 (3,4 %)	58
Steffen	17 (48,6 %)	1 (2,8 %)	17 (48,6 %)	35
Bindalseidet	92 (61,0 %)	8 (5,3 %)	50 (33,4 %)	150
Espen	11 (26,8 %)	0	30 (73,2 %)	41
Cecilie	38 (66,7 %)	0	19 (33,3 %)	57
Kenneth	14 (16,5 %)	1 (1,2 %)	70 (82,3 %)	85
Terråk	63 (35,4 %)	1 (0,6 %)	119 (65 %)	183

Tabell 7.2. Realisering av nektingsadverb

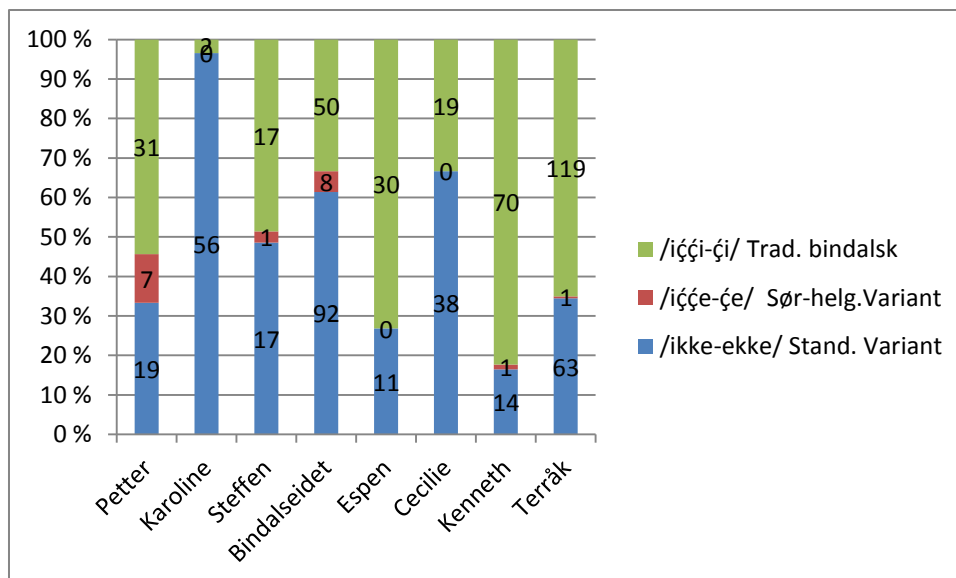

Fig. 7.2. Realisering av nektingsadverb

Vi ser av tabellen at de to rådende formene av nektingsadverb blant mine informanter er /ikke/ og /iççi/. Petter skiller seg igjen litt ut, ettersom han har 12,2 % bruk av den sør-helgelandske formen /iççe/. Hos Steffen ser vi at han bruker den standardiserte varianten og den tradisjonelle bindalske varianten like ofte, mens guttene på Terråk Skole har en ganske stor overvekt av den tradisjonelle bindalske varianten. De to jentene, derimot, har en ekstremt stor overvekt av den standardiserte varianten; hele 74,5 % og 96,5 %. Den største forskjellen i realiseringen av denne varianten er altså ikke mellom nord og sør, men mellom guttene og jentene.

Videre ser vi at det er en større utbredelse av /iççi/ blant informantene fra Sør-Bindal enn hos informantene fra Nord-Bindal. Nord-Bindal har en adskillig større bruk av den standardiserte formen /ikke/. Dette er muligens omvendt av det man skulle forvente, ettersom det er Terråk som er kommunesenter i Bindal, og slik sett er den delen av kommunen som er mest urbanisert. Hvis det videre i oppgaven kommer frem at dette kan virke som en generell tendens, vil jeg derfor forslå følgende mulige forklaringsgrunnlag, basert på et identitetsperspektiv: At Terråk er kommunesenter, kan tenkes å forsterke den lokale identiteten, gjennom at innbyggerne på Terråk er nærmere tilknyttet de offentlige organene og lokale symbolene; rådhus, lensmanskontor, Bindalsbruket, Bindal Sykehjem osv. Bindalseidet på sin side, ligger nærmere ferjeleiet, «veien ut» av Bindal.

Gangstø Mohan fant ingen geografiske forskjeller her, derfor er dette en utvikling som har funnet sted i nyere tid.

7.2.3. Gradsadverbet «mye»

Gangstø Mohan sier at den tradisjonelle formen i bindalsk for gradsadverbet «mye» er /myççi/, men hun har ikke undersøkt denne variabelen i sin studie, og det er derfor vanskelig å vite om flere varianter av denne variabelen var i bruk i 1995. Uansett ble det realisert flere ulike former av «mye» i min undersøkelse, og jeg fant det derfor formålstjenlig å se nærmere på denne variabelen. Formene som forekommer i mitt materiale, i tillegg til den tradisjonelle formen /myççi/, er /my/, /mycci/ og /masse/. Språkkjente i områdene nord og sør for Bindal har kunnet fortelle meg, muntlig, at /mycci/ er formen som blir anvendt i de tilgrensede områdene i sør, og /masse/ blir brukt på Sømna/Brønnøy. /My/ blir dermed stående igjen som en tilnærmet standardisert form, en form som også blir brukt i Trondheim.

	/my/ Stand. variant	/masse/ Sør-helg. variant	/mycci/ Namdalsk variant	/myççi/ Trad. Bindalsk	Totalt
Petter	1 (11,1 %)	0	1 (11,1 %)	7 (77,8 %)	9
Karoline	0	7 (77,8 %)	0	2 (22,2 %)	9
Steffen	6 (100 %)	0	0	0	6
Bindalseidet	7 (29,1 %)	7 (29,1 %)	1 (4,1 %)	9 (37,5 %)	24
Espen	0	0	0	37 (100 %)	37
Cecilie	2 (10,5 %)	2 (10,5 %)	0	15 (78,9 %)	19
Kenneth	4 (12,9 %)	2 (6,5 %)	1 (3,2 %)	24 (77,4 %)	31
Terråk	6 (6,9 %)	4 (4,6 %)	1 (1,1 %)	76 (87,4 %)	87

Tabell 7.3. Realiseringer av gradsadverbet «mye»

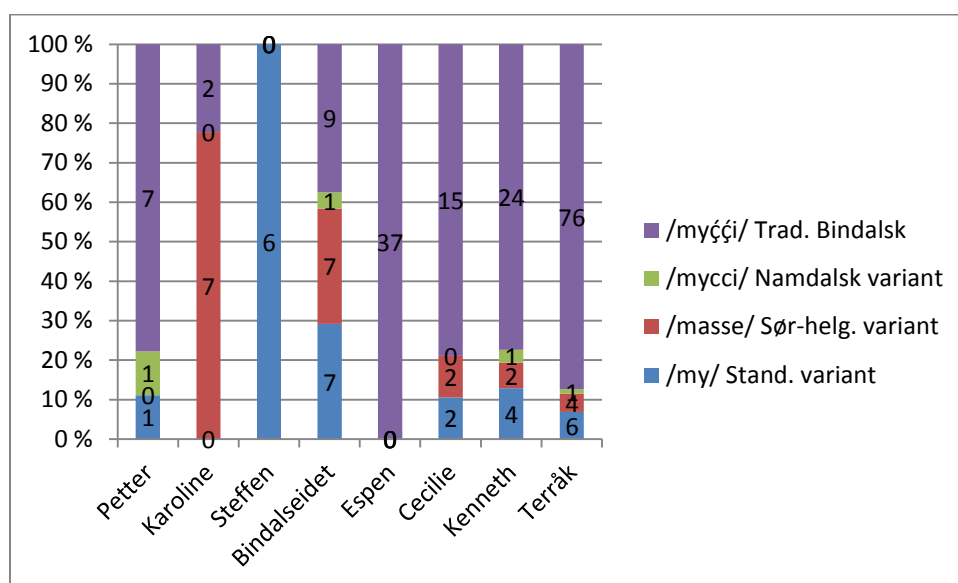

Fig. 7.3. Realisering av gradsadverbet «mye»

Vi ser her at det er den samme tendensen som vi så i tilfellet med nektingsadverbet. Sør-Bindal holder bedre på den tradisjonelle formen /myççi/, mens Nord-Bindal går over til mer standardiserte former, som /masse/ og /my/. Hos Karoline og Steffen virker den tradisjonelle formen nesten som et unntak i deres talemål. Fonologisk er denne variabelen svært lik nektingsadverbet, og slik er det ikke så overraskende at de får et parallelt utviklingsmønster. Det kan derfor argumenteres for at denne variabelen er med å peke i retning av den idenitetsperspektiviske forklaringen jeg var inne på over.

7.2.4. «Hv»-ord

Med hv-ord mener jeg spørreordene *hvilken, hvordan, hva, hvor, hvem* og *hvorfor*. Blant mine informanter fant jeg et utall varianter for disse spørreordene, og jeg fikk inntrykk av at flere av dem kunne bli brukt om hverandre. I intervjuene fant jeg disse forskjellige realiseringene: /kess, kessn, kossn, ke, kor, kæmm, koss, keffer, koffer, keffør, kefn, kođan/ og /ka/

	Hvilken	Hvordan	Hva	Hvor	Hvem	Hvorfor
Petter		Kefn x1	Ke x12	Kor x2	Kæmm x1	Keffør x1 Koffer x1
Karoline	Kess x1	Kessn x1 Kossn x2	Ke x13	Ke x2 Kor x1	Kæmm x1	
Steffen		Kess x3 Kossn x1	Ke x2	Kor x1		Keffør x1
Espen		Kođan x8 Kess x1	Ke x10	Ke x1		
Cecilie		Kess x2	Ke x9	Kor x1 Ke x6	Kæmm x1	
Kenneth	Kođan x1	Kođan x4	Ke x11	Ke x3 Kor x2	Kæmm x3	

Tabell 7.4. Realiseringene av «hv»-ord.

Tabellen over er ulik de andre tabellene som presenterer mine variabler. Dette er fordi, som tabellen viser, at de ulike formene blir brukt om hverandre for ulik mening. For variablene «hva» og «hvem» er det ingen veksling mellom variantene (henholdsvis /ke/ og /kæmm/). For «hvilken» brukes både /kess/ og /kođan/. For «hvordan» brukes /kess, kessn, kossn, kođan/ og /kefn/. For «hvor» brukes /ke/ og /kor/. For «hvorfor» brukes /keffør/ og /koffer/. Eneste spørreadverbet som blir brukt i sør, men ikke i nord, er /kođan/, som brukes for «hvordan» og «hvilken». Utviklingen av denne varianten ser jeg på som en nyere utvikling med bakgrunn i

standardisering, ettersom det kan argumenteres for at /koɖan/ helt tydelig er mer standardnært enn /kess/. /Kodan/ er også en kjent form fra Trondheim, men har i dag spredt seg til store deler av Trøndelag og Nord-Norge. Den eneste geografiske forskjellen som denne variabelen fikk fram, er altså at sørlige Bindal muligens ligger litt lenger frem i en standardiseringsprosess.

7.2.5. Enkeltstående leksikalsk enhet: Presens av «å se»

Etter å ha startet arbeidet med denne oppgaven, kom det inn flere kommentarer om akkurat denne variabelen. I intervju med elevene, i samtale med språkinteresserte, i enqueten, og ikke minst i den nettbaserte spørreundersøkelsen ble dette ordet nevnt som eksempel på hva folk mente var forskjellig mellom Nord-Bindal og Sør-Bindal. I Sør-Bindal blir presensformen /eg si:r/ brukt, mens i Nord-Bindal blir presensformen /eg fe:r/ brukt. Ettersom så mange påpekte dette, bestemte jeg meg for å undersøke denne variabelen nærmere. Dette blir da en lokalvariabel, ettersom det er en variabel som kan være med å vise interne forskjeller innad i Bindal. Formen /fe:r/ blir nemlig brukt både i det nordlandske og det trønderske området. Bruken av /si:r/ virker derimot til å begrense seg til Bindal, eventuelt kun sørlige Bindal. I mitt materiale fant jeg begge disse to variantene, i tillegg til at jeg fant den mer standardiserte formen /se:r/.

	/si:r/	/fe:r/	/se:r/	Totalt
Petter	0	0	2 (100 %)	2
Karoline	0	3 (100 %)	0	3
Steffen	0	0	0	0
Bindalseidet	0	3 (60 %)	2 (40 %)	5
Espen	1 (50 %)	0	1 (50 %)	2
Cecilie	0	2 (100 %)	0	2
Kenneth	4 (80 %)	0	1 (20 %)	5
Terråk	5 (55,6 %)	2 (22,2 %)	2 (22,2 %)	9

Tabell 7.5. Realisering av presens av «å se».

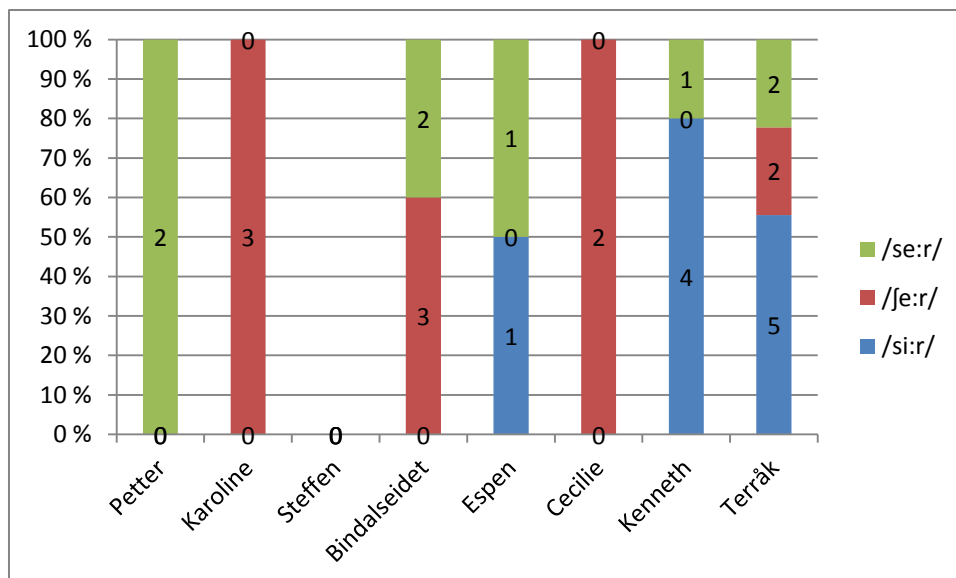

Fig. 7.4. Realisering av presens av «å se»

Som vi ser, er antallet belegg av denne variabelen svært lavt, men vi kan i det minste se på om informantenes (både i intervju og undersøkelser) observasjoner stemmer når det kommer til mine seks språklige informanter. Vi ser da at formen /si:r/ ikke opptrer hos mine informanter fra nordlige Bindal, og på dette punktet har altså informantene mine rett. Derimot, kan vi ut fra Cecilies to realiseringer si at formen /je:r/, i det minste, *eksisterer* også i sørlige Bindal, og skillet er dermed ikke så bombastisk som flere av mine informanter skal ha det til. Hvis vi ser på de totale tallene for Terråk og Bindalseidet, er det derimot en tydelig tendens til at /si:r/ og /je:r/ stort sett okkuperer hvert sitt område. Det spørres likevel om den standardiserte formen /se:r/ også er på vei inn, og at denne muligens vil ta over både i nordlige og sørlige Bindal med tiden.

7.3. Verb

Verb morfologien ser tradisjonelt ut til å ha vært et av de viktigste punktene for å kunne kategorisere bindalsk som en trøndersk eller en nordlandsk varietet. (jf. kap. 3). Det som er sentralt, er da om bindalsk har eller ikke har jamvekt. Om bindalsk følger jamvektprinsippet, vil det i så fall være én endelse i ord som tidligere hadde jamvektstavinger, og én endelse i ord som hadde overvektige stavinger. Gangstø Mohan mener at bindalsmålet tradisjonelt har hatt /a/-endelse i jamvektstavingene, men /i/-endelse i /ja/-verb (eks: flytte, kreve, legge, som også hører til jamvektstavingene). Overvektstavingene, ifølge dette prinsippet, vil da bli apokoperte.

Om et talemål skal defineres som et jamvektmål eller ikke, er imidlertid et problematisk skille. For realiteten er at mange av de talemålene som tidligere var tydelig markerte jamvektmål, i dag kun har *rester* av jamvekt.

Christiansen skriver at jamvekta ebber ut i Bindal, Brønnøy, Rana og Hattfjelldal (1976 ? :131) [sic!]. Bindalsmålet regnes som ett [sic] jamvektsmål selv om det ikke er 100 % jamvekt, og slik er det også med andre dialekter med jamvekt. I Brønnøymålet finnes det også rester av jamvekt, men det blir ikke karakterisert som et jamvektsmål. (Gangstø Mohan, 1995: 71).

Defineringsspørsmålet blir da svært problematisk; hvor mye eller lite «rester» av jamvekt må et talemål ha for at det fortsatt skal kalles et jamvektmål? Er det jamvekt i noen bestemte kategorier som er det avgjørende, for eksempel i infinitiv? Eller er det den totale utbredelsen av jamvektformer som står sentralt, slik at over en viss prosent av alle potensielt mulige former følger jamvektprinsippet? Hvor stor prosentandel er i så fall tilfredsstillende?

Et annet moment som er med på å gjøre denne problematikken presserende i forbindelse med bindalsk, er at vi i norsk talemål tradisjonelt har hatt *to* former for apokopering. Forenklet kan vi kalle disse to ulike utviklingene for et trøndersk mønster, og et nordnorsk mønster. Trøndersk apokopering skjer nemlig etter jamvektprinsippet, mens nordnorsk apokopering hovedsakelig virker tilsynelatende tilfeldig, i det minste følger ikke den nordnorske formen for apokopering jamvektprinsippet. (Skjekkeland, 1997: 208-209).

Dette øker defineringsdilemmaet betraktelig. For hvis et talemål som tidligere apokoperte bare overvektsordene, nå også begynner å apokopere former som tidligere hadde /a/-endelse (etter jamvektprinsippet), kan vi da si at dette fortsatt er et jamvektsmål? Bør vi ikke da heller kalle utbredelsen av apokope delvis *tilfeldig*, altså etter den nordnorske utviklingen av apokopering?

På tross av at dette er et presserende problem som i utgangspunktet virker kritisk for min problemstilling, velger jeg heller å komme tilbake til denne diskusjonen senere (kap. 10), og først presentere situasjonen slik den ser ut til å være i Bindal i dag.

7.3.1. Infinitiv med /a/-endelse

Gangstø Mohan hevder som nevnt at tradisjonelt bindalsmål hadde /a/-endelse i jamvektsordene, men /i/-endelse i /ja/-verb (flytte, kreve, legge). I Brønnøysundmålet er alle infinitiver apokoperte, i trøndersk er det tradisjonelt jamvekt med apokope, men det er en utvikling som går mot mer apokope også her. Om denne variabelen er interessant på et regionalt nivå, avhenger av hvordan man stiller seg til problematikken diskutert i det

foregående. Variabelen kan være interessant også på et lokalt nivå, ettersom utviklingen kan ha vært ulik i nordlige og sørlige Bindal.

Av de formene som tradisjonelt skulle ha bevart /a/-endelsen i infinitiv, fant jeg disse ordene i mitt materiale: *Fare, være, komme* og *vite*.

	/a/-endelse	Apokope	Totalt
Petter	1 (9,1 %)	10 (90,9 %)	11
Karoline	8 (72,7 %)	3 (27,3 %)	11
Steffen	2 (100 %)	0	2
Bindalseidet	11 (45,8 %)	13 (54,2 %)	24
Espen	6 (66,7 %)	3 (33,3 %)	9
Cecilie	3 (42,9 %)	4 (57,1 %)	7
Kenneth	22 (81,4 %)	5 (18,5 %)	27
Terråk	31 (72,1 %)	12 (27,9 %)	43

Tabell 7.6. Realisering av /a/-endelse versus apokope i kategorien «infinitiv med /a/-endelse».

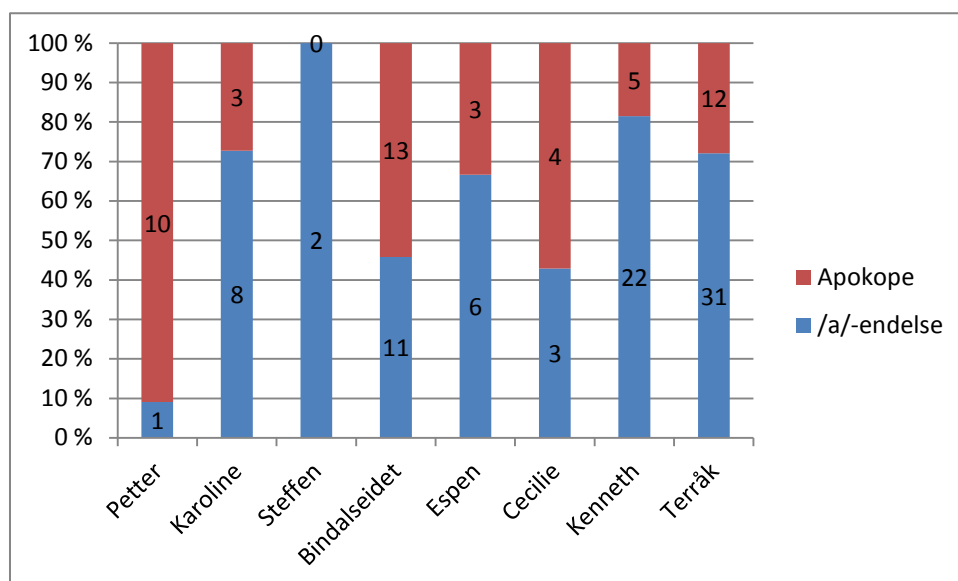

Fig. 7.5. Realisering av /a/-endelse versus apokope i kategorien «infinitiv med /a/-endelse».

Det første som må bemerkes her, er Petters høye andel av apokoperte former. Dette er ikke overraskende, ettersom Harangsfjorden tradisjonelt har hatt en mye større bruk av apokope enn resten av Bindal, og delvis følger Brønnøymålet på dette punktet. Situasjonen her ser altså ut til å holde seg stabil. Jeg vil på dette punktet se bort fra Petter i analysen av tallene for Bindalseidet. Bindalseidet får da 76,9 % former /a/-endelse, og 23 % apokoperte former. Disse tallene er svært like de for Terråk-informantene samlet. Dette resultatet er også svært

likt det Gangstø Mohan fant i 1995, da 23,4 % av de unge, og 25,2 % av de eldre brukte apokoperte former (sett bort fra informantene fra Harangsfjorden). Situasjonen har altså holdt seg relativt stabil for hele Bindals vedkommende.

Hvordan skal vi så tolke denne situasjonen? En ting vi kan si for sikkert, er at Bindal her *ikke* har blitt influert av Brønnøysund-målet, ettersom dette talemålet har apokope i alle infinitiver. Hvis det er en realitet at bindalsmålet en gang i fortiden har hatt en fullt utbygd jamvekt i infinitivskategorien, kan det derimot tolkes som en *tilpasning* i retning av Brønnøysundmålet. Om dette er tilfellet, vet vi likevel ikke, og vi må i det minste *meget* langt tilbake i tid for å finne et slikt språkrinn for Bindals vedkommende. «Former som f.eks. /'bæra/, /'færa/ og /koma/ går over til /bæ:r/, /fæ:r/ og /kom/. Disse jamvektsordene er tatt fra Norsk dialektatlas (synopsien), og ble undersøkt av Ingeborg Hoff i 1946. Allerede da var det flere jamvektsord i bindalsmålet som hadde gått over til apokope» (Gangstø Mohan, 1995: 71).

Det kan for denne variabelen argumenteres for at Bindal her følger det som kan kalles en generell trøndersk språktendens, nemlig at det blir mer apokope i trøndersk; altså tendenser til at gamle jamvektsformer nå blir apokoperte.

Vi ser også at denne variabelen ikke kan påvise at det eksisterer en større grad av skille mellom talemålet i Sør-Bindal og Nord-Bindal.

7.3.2. Presens av svake e-verb

I svake e-verb (jf. kap. 3) er det tradisjonelt /i/-endelse i presens i bindalsmålet. Eksempel /ly:s – ly:si – lyst – lyst/ (av *å lyse*). I Brønnøymål er presens apokopert i alle svake verb, med unntak av a-klassen, mens det i Namdal blir brukt både apokope og /i/-endelse.

I tillegg til presensformer med den tradisjonelle /i/-endelsen, og former med apokope, fant jeg også noen som hadde gått over til presensendelsen i a-verb, samt eksempler på /e/-endelse, noe jeg tolker som en tidlig standardisering (eventuelt trøndersk regionalisering).

	/i/-endelse Trad. variant	Apokope	/a/-endelse	/e/-endelse	Totalt
Petter	0	11 (84,6 %)	1 (7,7 %)	1 (7,7 %)	13
Karoline	7 (36,8 %)	9 (47,4 %)	2 (10,5 %)	1 (5,3 %)	19
Steffen	2 (50 %)	1 (25 %)	0	1 (25 %)	4
Bindalseidet	9 (25 %)	21 (58,3 %)	3 (8,3 %)	3 (8,3 %)	36
Espen	8 (47,1 %)	8 (47,1 %)	0	1 (5,8 %)	17
Cecilie	13 (56,5 %)	9 (39,1 %)	0	1 (4,3 %)	23
Kenneth	16 (48,5 %)	14 (42,4 %)	0	3 (9,1 %)	33
Terråk	37 (50,7 %)	31 (42,5 %)	0	5 (6,8 %)	73

Tabell 7.7. Realisering av presens av svake e-verb.

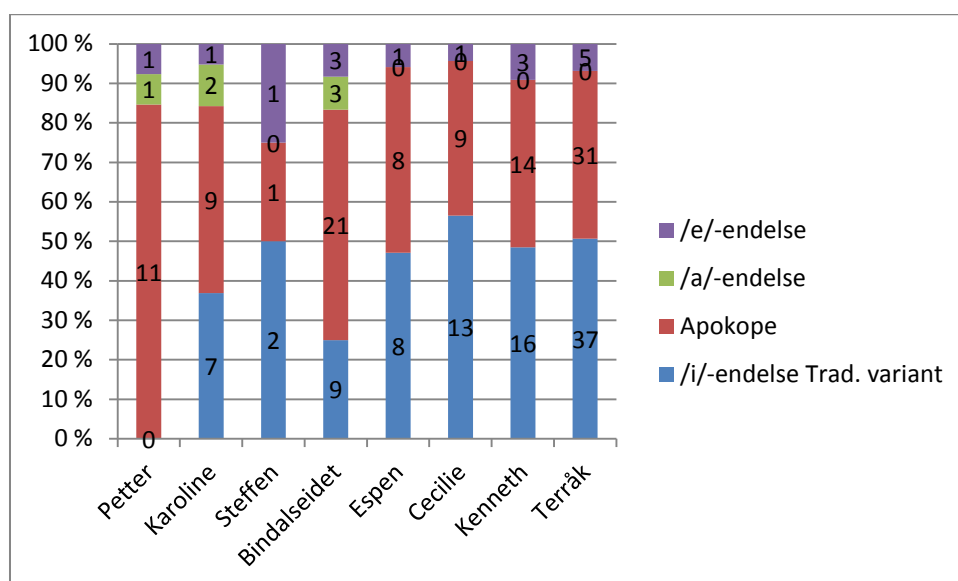

Fig. 7.6. Realisering av presens av svake e-verb

Igjen ser vi, gjennom Petter, at talemålet i Harangsfjorden skiller seg markant ut fra resten av bindalsmålet, og følger utviklingen i Brønnøymålet.

Slutningene som er mulig å trekke fra disse resultatene begrenser seg på samme måte som for resultatene for variabelen «infinitiv med /a/-endelse» (forrige delkapittel). Alle informantene (bortsett fra Petter) har en relativt lik fordeling av former med /i/-endelse og former med apokope. Jeg ser altså ingen grunn til å kunne operere med en intern deling på bakgrunn av denne variabelen. Etersom brønnøymålet her har infinitiv i alle presensformer (bortsett fra i a-verb), er det ikke mulig å si at vi har en utvikling som går i retning av brønnøymålet. Situasjonen er derimot likedan som i Namdal, hvor det er en veksling mellom /i/-endelse og apokope, og det blir da tiltalende å si at Bindal føyer seg inn under denne utviklingen. Det blir da kanskje mulig å snakke om at Bindal er med i en form for trøndersk regionaliseringsprosess når det gjelder dette trekket.

7.4. Substantiv

7.4.1. Svake, maskulinum, ubestemt form, singular, ord med tradisjonell /i/-endelse og /a/-endelse

I svake hankjønnsord, ubest. form, sg. har bindalsmålet tre ulike endelser (jf. kap. 3), hvor den ene endelsen, /i/-endelsen, er den vanligste (eks. /må:si/). Den andre formen forekommer i

velar-ord (eks. /ha:ga/). Den tredje endelsen er /e/-endelse, «en nyere endelse, som er kommet inn gjennom lånord/fremmedord» (Gangstø Mohan, 1995: 82).

Når Gangstø Mohan undersøkte denne variabelen, kunne det virke som de yngre informantene hadde begynt en overgang til /e/-endelse også i ord med tradisjonell /i/-, eller /a/-endelse. Samtidig fant hun ut at det var Indre Bindal som holdt best på de tradisjonelle endelsene, mens Ytre Bindal hadde en større overgang til /e/-endelse. «De unge på Bindalseidet hadde f.eks. 16 % mindre /i/-endelse enn de unge informantene på Terråk» (Gangstø Mohan, 1995: 84).

Mens det i Namdalsmål er de samme tradisjonelle endelsene for denne variabelen, har Brønnøysundmålet /e/-endelse. Denne /e/-endelsen har spredt seg videre utover i Brønnøymålet, og det er min oppfatning at en ikke vil finne /i/- og /a/-endelser hos den yngre befolkningen i Brønnøy lenger, i dag. Denne variabelen er derfor svært interessant, ettersom det i 1995 kunne virke som det var i ferd med å skje en ulik utvikling i den sørlige og den nordlige delen av kommunen, samtidig som vi får samme situasjon som for variablene «infinitiv med /a/-endelse» og «presens av svake e-verb».

Dessverre har jeg ikke kunne undersøke denne variabelen i tilfredsstillende grad, ettersom den ikke forekommer ofte nok i mitt materiale. Mens informantene fra Bindalseidet ikke realiserer variabelen i det hele tatt, har de tre informantene fra Terråk skole, Espen, Cecilie og Kenneth realisert variabelen henholdsvis to, to og tre ganger. Alle gangene blir denne variabelen realisert med tradisjonell form; /bå||i/ (en bolle), /fe:ri/ (en ferie), og /må:ti/ (en måte) fem ganger. Det eneste dette kan fortelle oss, er at det ser ut til at informantene i sørlige Bindal fortsatt holder på den tradisjonelle varianten av denne variabelen, og at de derfor ikke har nærmet seg Brønnøysundmålet på dette punktet. For Nord-Bindals vedkommende, kan jeg naturligvis ikke uttale meg i det hele tatt.

8. Presentasjon av internettundersøkelsen

Jeg utførte en større internettundersøkelse i perioden juni-august 2013. Målet med undersøkelsen var å samle inn et tverrsnitt av bindalingens meninger og opplevelser rundt aktuelle spørsmål tilknyttet bindalsamfunnet. Metoden anvendt for å lage og distribuere undersøkelsen er inngående beskrevet i kapittel 5 (Metode). Undersøkelsen samlet inn svar fra 219 ukjente informanter fra Bindal. Dette resulterte i 6947 svar fordelt på 24 spørsmål. Disse svarene er kvantifisert og tolket, for å forsøke å spore tendenser i bindalingenes meninger om de ulike spørsmålene. En del av spørsmålene var konkrete, f.eks. «din alder», og i så måte enkel å kvantifisere. Andre spørsmål var derimot mer åpne, og ga rom for større utfoldelse av informantens mening. Spørsmål 23 er et eksempel på et slikt spørsmål; «Hvordan opplever du/har du opplevd «bygdekonflikten» innad i Bindal, mellom Ytre og Indre Bindal?». Her hadde informantene mulighet til å skrive en sammenhengende tekst, som ytrer flere ulike nivåer av mening, og i noen tilfeller også flere meninger. Jeg har etter beste evne forsøkt å kategorisere svar av denne typen, i et forsøk på å spore tendenser i bindalssamfunnet.

I et forsøk på å spare plass, vil ikke alle tabeller tilknyttet denne undersøkelsen bli presentert i dette kapittelet. Alle tabellene kan derimot finnes som vedlegg bak. Jeg har i stedet prøvd å sette fokus på de opplysningene jeg mener peker seg ut som interessante i forhold til min problemstilling.

Ikke alle spørsmålene ble besvart av alle informantene, som en følge av at ikke alle spørsmålene var obligatoriske å svare på. Noen av de som besvarte undersøkelsen, valgte også å avbryte underveis, slik at disse kun besvarte deler av undersøkelsen.

8.1. Generelle bakgrunnsopplysninger

8.1.1. Om informantene

Under 20 år	24	11 %
20-24	41	19 %
25-29	44	20 %
30-39	47	21 %
40-49	22	10 %
50-59	25	11 %
60-69	12	5 %
70-79	4	2 %
Totalt	219	

Tabell 8.1. Informantenes alder.

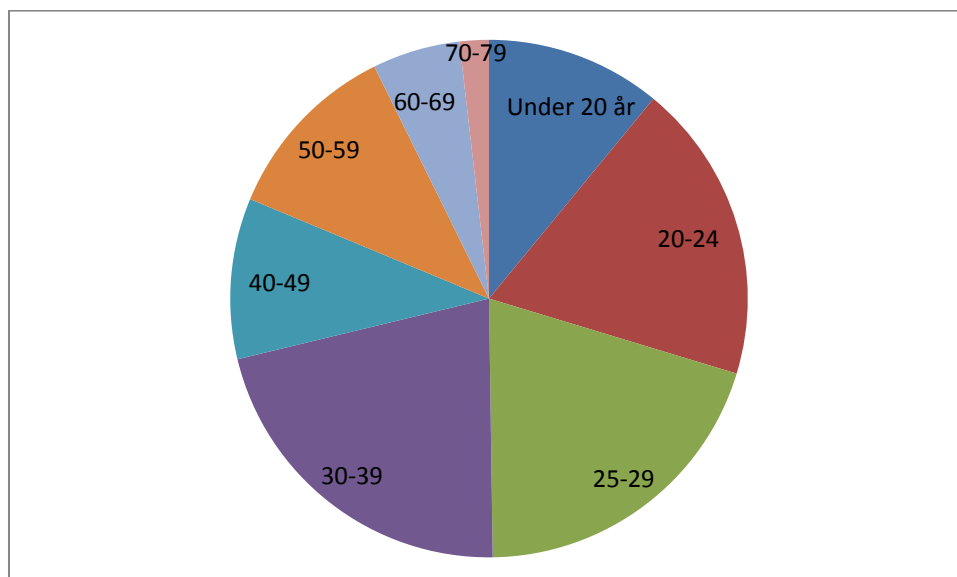

Fig. 8.1. Informantenes alder

De fleste av informantene var i tjuårene og trettiårene. Samtidig ser vi at alle aldersgrupper er representert i spørreundersøkelsen. Det var derimot en skjevhet i representasjonen av kjønn ettersom over 70 % av undersøkelsesdeltakerne var kvinner. Det å skulle forsøke å forklare hvorfor en slik skjevfordeling oppsto, vil derimot kun føre til spekulasjoner. Skjevfordelingen mellom kjønnene bør derimot tas med i betraktningen i den videre analysen av undersøkelsen, samtidig som det er ytterst usikkert om denne faktoren har noen særlig effekt på resultatene.

Kvinner	71 %
Menn	29 %

Tabell 8.2. *Kjønnsfordelingen i spørreundersøkelsen.*

Resultatene viser også at en stor andel av Bindals befolkning på et eller annet tidspunkt i sitt liv, har vært borte fra Bindal.

Hele livet	65	30 %
Mindre enn 10 år	8	4 %
10-20 år	106	48 %
21-40 år	33	15 %
41-60 år	7	3 %
Totalt	219	

Tabell 8.3. *Hvor lenge informantene har bodd i Bindal kommune.*

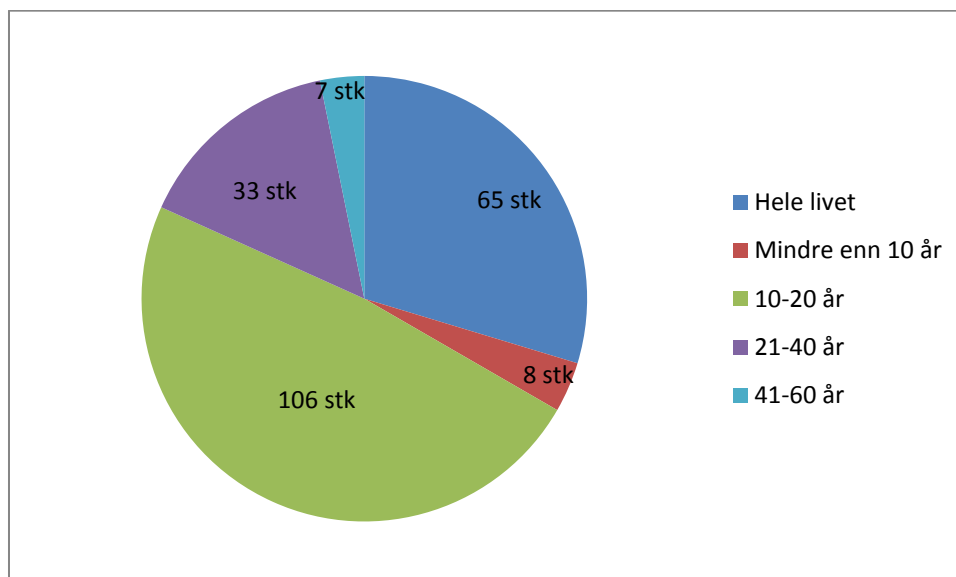

Fig. 8.2. *Hvor lenge informantene har bodd i Bindal kommune.*

Hvis man ser dette i sammenheng med alderen på informantene, er det mye som tyder på at mange av informantene som har besvart undersøkelsen, er, eller nylig har vært, borte fra hjemkommunen for å studere eller arbeide. Det er viktig å tenke over at kategorien «hele livet» inneholder informanter i alle aldre, altså at de kan ha bodd i Bindal i alt fra mellom 10 og 70 år. Samtidig kan de som har svar i kategorien 10-20 år etc., ha bodd i Bindal hele livet.

De forskjellige informantene kommer fra totalt 23 ulike steder i Bindal, noe som viser at så å si «hele Bindal» er representert i min spørreundersøkelse. For å få en oversikt her har jeg derimot vært nødt til å kategorisere svarene i større områder. Jeg har samlet tallene slik at

jeg ender opp med tre hovedområder. Disse er sørlige Bindal og nordlige Bindal, som er mitt hovedfokus for oppgaven. I tillegg har jeg med området vestlige Bindal, som kan kalles området mellom nordlige og sørlige Bindal.

Nord-Bindal	41	19 %
Sør-Bindal	146	67 %
Vest-Bindal	31	14 %
Totalt	218	

Tabell 8.4. Hvor informantene kommer fra.

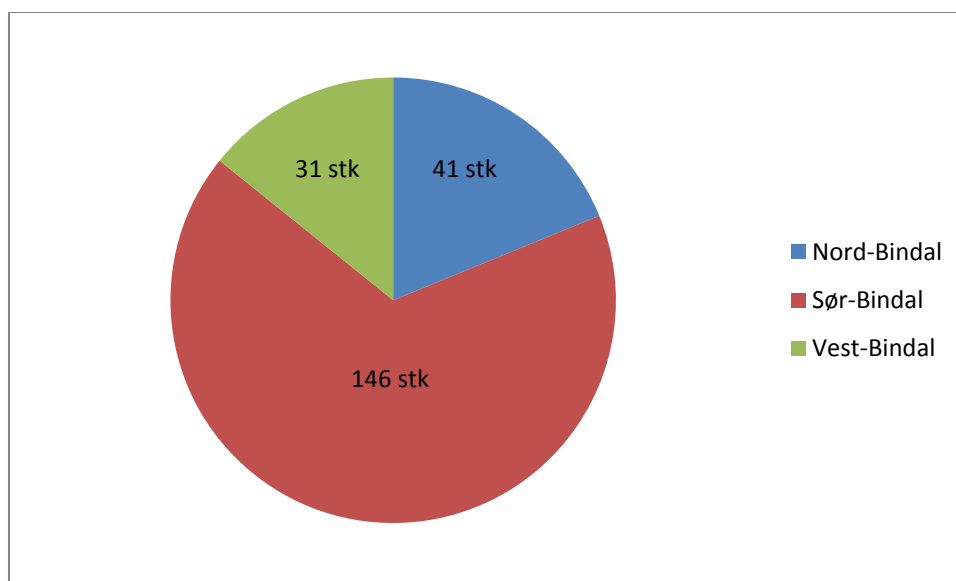

Fig. 8.3. Hvor informantene kommer fra.

Et flertall av informantene kommer fra sørlige Bindal. Dette er naturlig, ettersom dette området inneholder kommunesenteret Terråk.

8.1.2. Foreldrenes bakgrunn

Tabellene under viser hvor mødrene og fedrene til informantene kommer fra. Jeg har her delt inn i nordlige og sørlige Bindal (vestlige Bindal faller her inn under nordlige Bindal), samtidig som jeg for de som kommer utenfra Bindal, operer med landsdeler (Nord-Norge, Vest-Norge, Øst-Norge, Trøndelag). Derimot har jeg de områdene som ligger nærmest Bindal, altså Namdal og Sør-Helgeland, som egne kategorier. Dette betyr altså at kategoriene Trøndelag og Nord-Norge, er unndratt områdene Namdal og Sør-Helgeland. 16 stykker hadde kun svart at mor kommer fra «Bindal», samtidig som at 26 informanter hadde svart at far kommer fra «Bindal». Disse har jeg fordelt på sørlige og nordlige Bindal (halvparten på hver).

Nordlige Bindal	55	25 %
Sørlige Bindal	71	32 %
Sør-Helgeland	12	5 %
Namdal	21	10 %
Nord-Norge	21	10 %
Trøndelag	18	8 %
Vest-Norge	6	3 %
Øst-Norge	7	3 %
Andre svar/ikke besvart	8	4 %
Totalt	219	

Tabell 8.5. Hvor mor kommer fra.

Fra Bindal	126	60 %
Ikke fra Bindal	85	40 %

Tabell 8.6. Mor fra Bindal/ikke-Bindal.

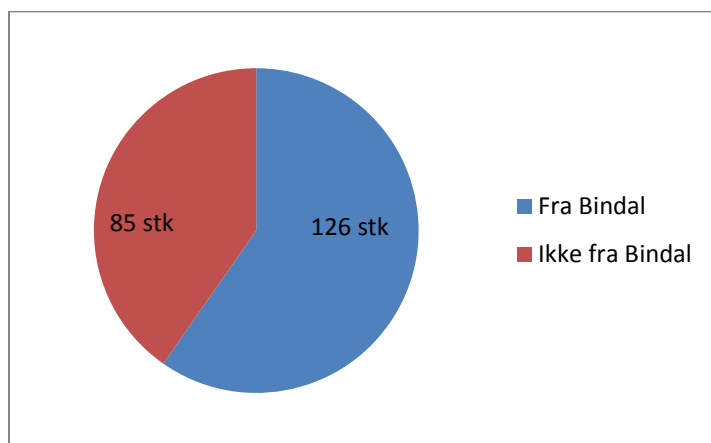

Fig. 8.4. Mor fra Bindal/ikke-Bindal.

Vi ser at et stort antall av informantenes mødre ikke kommer fra Bindal, 40 %.

Nordlige Bindal	62	28
Sørlige Bindal	87	40 %
Sør-Helgeland	8	4 %
Namdalen	16	7 %
Trøndelag	15	7 %
Nord-Norge	15	7 %
Vest-Norge	7	3 %
Øst-Norge	1	0 %
Andre svar/ikke svart	8	4 %
Totalt	219	

Tabell 8.7. Hvor far kommer fra?

Fra Bindal	149	69 %
Ikke fra Bindal	66	31 %
Totalt	215	

Tabell 8.8. Far fra Bindal/ikke-Bindal.

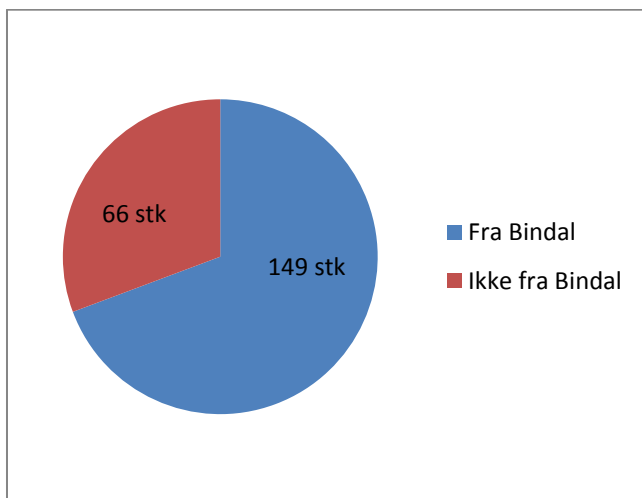

Fig. 8.5. Far fra Bindal/ikke-Bindal.

Fedrene kommer oftere fra Bindal enn mødrene.

Det ble også stilt spørsmål om hvor lenge mor og far hadde bodd i Bindal (se vedlegg 4, vedlegg 5)

8.1.3. Reisemønster

Jeg forsøkte å undersøke hvor ofte bindalingene reiser til de nærmeste bysentrene, altså Namsos og Brønnøysund. Jeg ønsket også å få innsikt i om de ulike sentrene blir benyttet til ulike aktiviteter. Jeg stilte derfor spørsmålene «Hva gjør du oftest, når du er i Namsos/Brønnøysund». Svarene på disse spørsmålene delte jeg inn i fem kategorier; Handel (kjøp av varer og tjenester), Helse (Sykehusbesøk, Tannlegetime etc.), Sosiale forekomster (familie/vennebesøk, festarrangementer), Jobbrelatert (kurs og konferanser), og en egen kategori for de som bor i Namsos/Brønnøysund.

Namsos

1 gang per uke	8	4 %
1 gang per måned	28	14 %
1 gang per halvår	81	40 %
1 gang per år	31	15 %
Enda sjeldnere	56	27 %

Tabell 8.9. Hvor ofte informantene reiser til Namsos.

Handel	106	50 %
Helse	80	38 %
Sosiale forekomster	27	13 %
Totalt	213	

Tabell 8.10. Hva informantene gjør i Namsos

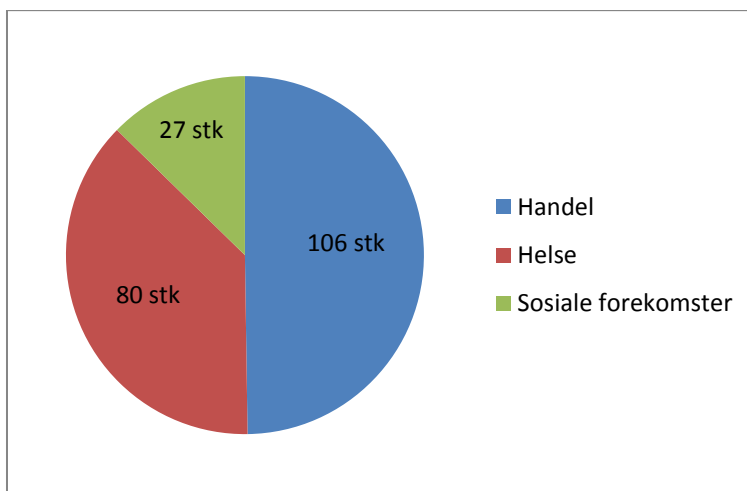

Fig. 8.6. Hva informantene gjør i Namsos.

Brønnøysund

1 gang per uke	31	15%
1 gang per måned	32	16 %
1 gang per halvår	62	30 %
1 gang per år	22	11 %
Enda sjeldnere	57	28 %

Tabell 8.11. Hvor ofte informantene er i Brønnøysund.

Handel	46	26 %
Helse	2	1 %
Sosiale forekomster	93	52 %
Jobbrelatert	15	8 %
Bor på stedet	23	13 %
Totalt	179	

Tabell 8.12. Hva informantene gjør i Brønnøysund.

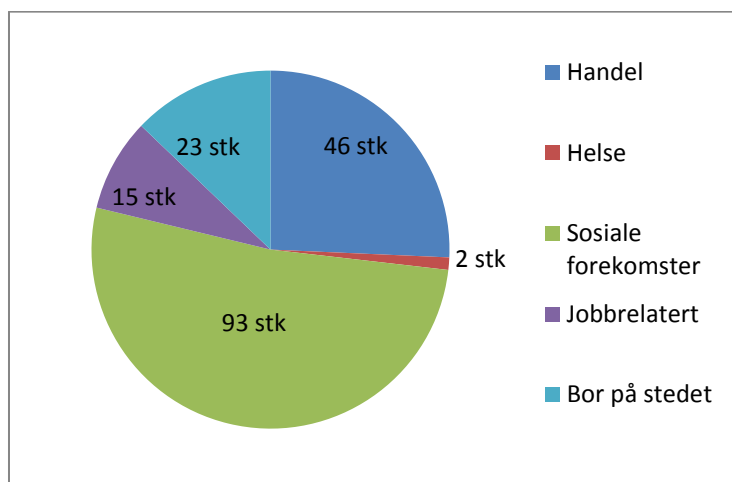

Fig. 8.7. Hva informantene gjør i Brønnøysund.

Den største andelen av bindalingene opplyser at de er både i Brønnøysund og Namsos bare ca. 1 gang per halvår. Derimot reiser mange bindalinger oftere enn dette til Brønnøysund. Dét kan ha sammenheng med at det er mange bindalinger som bor på hybel i Brønnøysund mens de går på videregående, samtidig som det er noen bindalinger som er i Brønnøysund i jobbsammenheng.

Det er også tydelig at de to byene blir brukt til forskjellig formål. De fleste reiser til Namsos for å handle, eller i forbindelser tilknyttet helse. Dette har en naturlig sammenheng med at Namsos sykehus er det sykehuset Bindal kommune er tilknyttet, og at Namsos har nærmeste kjeveortoped. Dette medfører at mange ofte reiser til Namsos når deres barn, eller de selv, har tannregulering (noe som også blir presisert i mange av svarene). Brønnøysund blir derimot oftest reist til i sosiale anledninger. Årsaken her er nok de mange ungdommene som bor på hybel i Brønnøysund. De knytter kontakter og vennskapsbånd til andre ungdommer i Brønnøysund, samtidig som deres foreldre ofte er på besøk hos sine barn.

Det er også interessant at «handel» sjeldent er årsak nok alene til å reise til disse byene. Det virker som større innkjøp av varer, altså den tradisjonelle «byturen», blir gjort når bindalingene enten har avtale på sykehus/kjeveortoped, eller i forbindelse med besøk av familie/venner.

8.2. Identitetsrelaterte spørsmål

I spørreundersøkelsen har jeg forsøkt å benytte meg av flere ulike strategier for å prøve å spore bindalingenes identitet. Jeg benyttet meg da av både indirekte og direkte spørsmål, som i en eller annen grad er med på å vise hvordan bindalingene stiller seg til Trøndelag/det trønderske og Nordland/det nordlandske. Jeg vil her kun gi kortere kommentarer til de ulike dataene. En mer helhetlig diskusjon vil bli foretatt mot slutten av dette kapittelet.

Jeg stilte informantene følgende spørsmål: «I møte med folk som ikke vet om Bindal, hvor sier du da at du kommer fra?». Målet her var å se hva Bindalingene mente best kunne representere deres hjemkommune, i en situasjon hvor en samtalepartner ikke hadde noen kunnskap om hvor Bindal geografisk var plassert. Eller sagt på en annen måte; hva legger bindalingene vekt på i forsøk på å forklare Bindals geografiske plassering.

Nordland	142	67 %
Trøndelag	17	8 %
Annet	53	25 %

Tabell 8.13. Hvor bindalingene sier de kommer fra.

Under «annet», kunne informantene skrive inn sitt eget svar. Disse svarene dreier seg stor sett om tre ulike kategorier, som jeg har brukt for å kategorisere svarene; «Sør-Helgeland», «Bindal» og «på grensen mellom Nordland og Nord-Trøndelag». Noen svar lyder

eksempelvis slik: «den sørligste kommunen i Nordland». Svar av denne typen har jeg lagt til under «Nordland».

Nordland	151	69 %
Trøndelag	17	8 %
Bindal	13	6 %
Sør-Helgeland	11	5 %
På grensen	19	7 %
Ikke svart	8	4 %
Totalt	219	

Tabell 8.14. Detaljert for tabell 8.13.

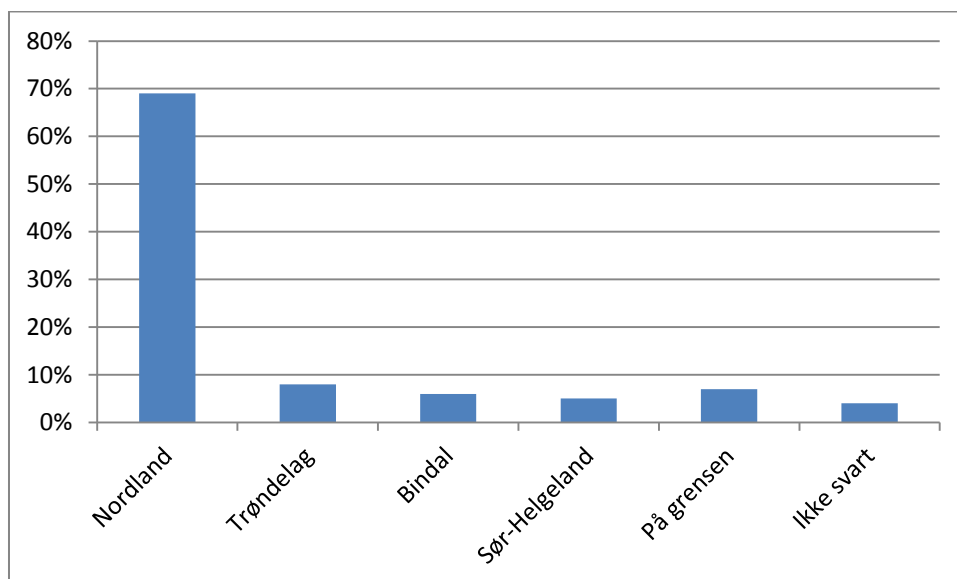

Fig. 8.8. Hvor bindalingene sier de kommer fra.

De fleste vil forklare at Bindal ligger i Nordland fylke, noe som er naturlig ettersom Bindal faktisk hører til innenfor grensene av Nordland fylke. Det er derimot også interessant at over 16 % av besvarelsene ville sagt Trøndelag, eller på grensen til Trøndelag. Det kan altså tyde på at Bindal kommunes geografiske plassering, hos en betydelig andel av befolkningen, ikke er så definitiv. Dette har også fått konsekvenser for mange bindalingers identitet, som vi får se ved neste spørsmål; «Hva føler du mest at du er?».

Nordlending	149	71 %
Trønder	60	29 %
Ikke svart	10	

Tabell 8.15. Hva bindalingene føler seg som

På tross av at Bindal altså ligger innenfor grensene av Nordland fylkeskommune, er det en betydelig prosentandel av Bindals befolkning som føler seg som trøndere. Nært opp til hver tredje bindaling hevder at de er trønder, og ikke nordlending. Neste spørsmål blir derfor svært interessant, der jeg ber informantene utdype *hvorfor* de har besvart spørsmålet over slik de har gjort.

8.2.1. Komponenter i bindalingens regionale identitet

Dette var et åpent og frivillig «hvorfor»-spørsmål, som var stilt som et oppfølgingsspørsmål til det forrige spørsmålet i spørreskjemaet. 145 av informantene valgte å svare her. Svarene som kom inn på dette spørsmålet, var mange og nyanserte, og det er tydelig at dette er et spørsmål som mange bindalinger mener noe om. Av naturlige grunner er det selvsagt ikke mulighet til å gjengi alle svarene her. Etter nøye gjennomlesning og tolkning av alle svarene som er kommet inn, har jeg derfor valgt å dele inn alle besvarelsene i 12 kategorier. Jeg var her på jakt etter hvilke bestanddeler, eller *komponenter* som var med på å konstruere bindalingenes *regionale identitet*. Det var derfor ikke så viktig for meg å vite hvor stort antall som mente hva, men snarere hvilken argumentasjon hver informant la i sin begrunnelse. Hvert *argument* er altså talt opp i tabell 8.16 nedenfor, ikke hver person.

Nedenfor vil jeg først prøve å forklare bakgrunnen for hver kategori.

Kulturell tilhørighet til Trøndelag

Dette er argumentasjoner som retter seg mot fritid. De føler seg som trøndere fordi aktiviteter som fotball, håndball og musikk fører bindalingene sørover, gjennom for eksempel trøndersk seriespill. «Vi fra bindal'n har mer tilfelles med trønderlag en vi har med nordland. Fotball laget er med i trønder divisjonen, ikke nordland. Så reiser oftere til Kolvereid, levanger og lignende» (anonym).

Enklere kommunikasjonsveier til Trøndelag

Ettersom kommunikasjonsveiene sørover ikke inneholder ferjeforbindelse, mener mange at Bindal i dag «naturlig» hører til Trøndelag, fordi det blir nærmere. Mange bindalinger mener de er mer adskilt fra Helgeland på grunn av fjorden. «Det er lettere å dra til Trøndelag enn å dra nordover i fylket (anonym).

Administrativ tilhørighet med Trøndelag

Mange føler de har en trøndersk identitet, ettersom flere viktige instanser for bindalingene er lokalisert i Trøndelag, og ikke i Nordland. Sykehus, postkontor (inkludert trøndersk postnummer) og politidistrikt skiller seg her ut som de viktigste organene. «Er underlagt sykehuset i namsos, ikke sandesjøen. Derfor føler jeg mer tilhørighet til trøndelag en til nordland» (anonym).

Språklig likhet med Trøndelag

Flere legger vekt på at de føler seg som trøndere, fordi de mener de snakker en trøndersk dialekt; «de i trønderlag skjønner hva vi sier, det gjør såvidt nordlendingene» (anonym).

Høyere utdanning er nærmest i Trøndelag

For de som skal ta høyere utdanning, er utdanningsinstitusjonene i Levanger, Namsos, Steinkjer og Trondheim de nærmeste. Dette har for noen en betydning for deres trønderske identitet. «Hvis vi skal studere [...] drar vi til Trøndelag» (anonym).

Familiebånd i Trøndelag

Flere nevner nære familie, -og vennskapsbånd til Trøndelag som en årsak til at de føler seg som trøndere.

Familiebånd i Nordland

Flere nevner nære familie, -og vennskapsbånd til Nordland som en årsak til at de føler seg som nordlendinger. «Der er mine rötter, og der har jeg fremdeles sterk hjemfølelse» (anonym).

Språklig likhet til Nordland

Noen mener også at bindalingenes talemål er nærmere beslektet med sør-helgelandsk, og peker på dette som en viktig del av deres nordlandske identitet.

Geografisk/politisk tilhørighet til Nordland

Denne kategorien inneholder svar av typen: «Bindal ligger i Nordland, derfor er jeg nordlending». Det er altså den administrative fylkesgrensen *i seg selv* som er med på å konstituere den nordlandske identiteten. «Fordi kommunen ligger i Nordland. Er vokst opp med at jeg er nordlending» (anonym). Det er derimot også mange som legger vekt på at det er Nordland fylkeskommune de er med på å styre gjennom fylkesvalget, og andre politiske forhold som jordbrukstilskudd.

Kulturell tilhørighet til Nordland

Det de fleste legger vekt på innenfor denne kategorien, er de to virkelig store lokalsymbolene for Bindal, nemlig bindalsfæringen, som er en nordlandsbåt, og Nordlandsbåtsregattaen (jf. kap. 2). «Vi holder jo NORDLANDS båt regatta hvert år, d hadde jo funka dårlig hvis vi lå i trønderlag» (anonym).

Videregående skolegang i Nordland

Det faktum at nært sagt alle bindalsungdommer må ta videregående utdanning i Nordland, er for mange med på å forsterke den nordlandske identiteten.

Ingen av delene/blanding av begge

Det er to årsaker til at informantene svarer i denne retningen. Den første er at de ikke føler seg hjemme noe sted, et eksempel på dette er informanten som sier «Blir litt mellom barken og veden, og passa liksom ikke inn under nån av kategorian». Den andre gruppen som sier at de ikke hører til hjemme under hverken trøndersk eller nordlandsk, er de som fremhever seg selv som *bindaling*, altså en som utviser en stor grad av *lokal* identitet;

Ingen av delene! Jeg er Bindaling, og det føles som noe helt eget. Jeg har mest tilknytning til Trøndelag i og med at det alltid er enklest og billigst å reise sørover på bytur/ferietur, og så har jeg gått på vgs i Nord Trøndelag. Men er veldig nøye med å presisere at jeg IKKE er trønder. (Selv om dialekta mi som regel blir gjenkjent som trønderdialekt.) Men jeg kjenner meg heller ikke som Nordlendig. Da sier jeg heller at jeg er Sørhelgelanding. Men aller helst Bindaling;-) (anonym).

Kulturell tilhørighet til Trøndelag	15	8 %
Enklere kommunikasjonsveier til Trøndelag	12	7 %
Administrativ tilhørighet til Trøndelag	14	8 %
Språklig likhet med trøndersk	20	11 %
Høyere utdanning nærmest i Trøndelag	5	3 %
Familiebånd til Trøndelag	12	7 %
Familiebånd til Nordland	14	8 %
Språklig likhet med nordlandsk	7	4 %
Geografisk/politisk tilhørighet til Nordland	54	30 %
Kulturell tilhørighet til Nordland	11	6 %
Videregående skolegang i Nordland	6	3 %
Ingen av delene/blanding av begge	13	7 %
Totalt	183	

Tabell 8.16. Komponenter i bindalingenes regionale identitetskonstruksjon.

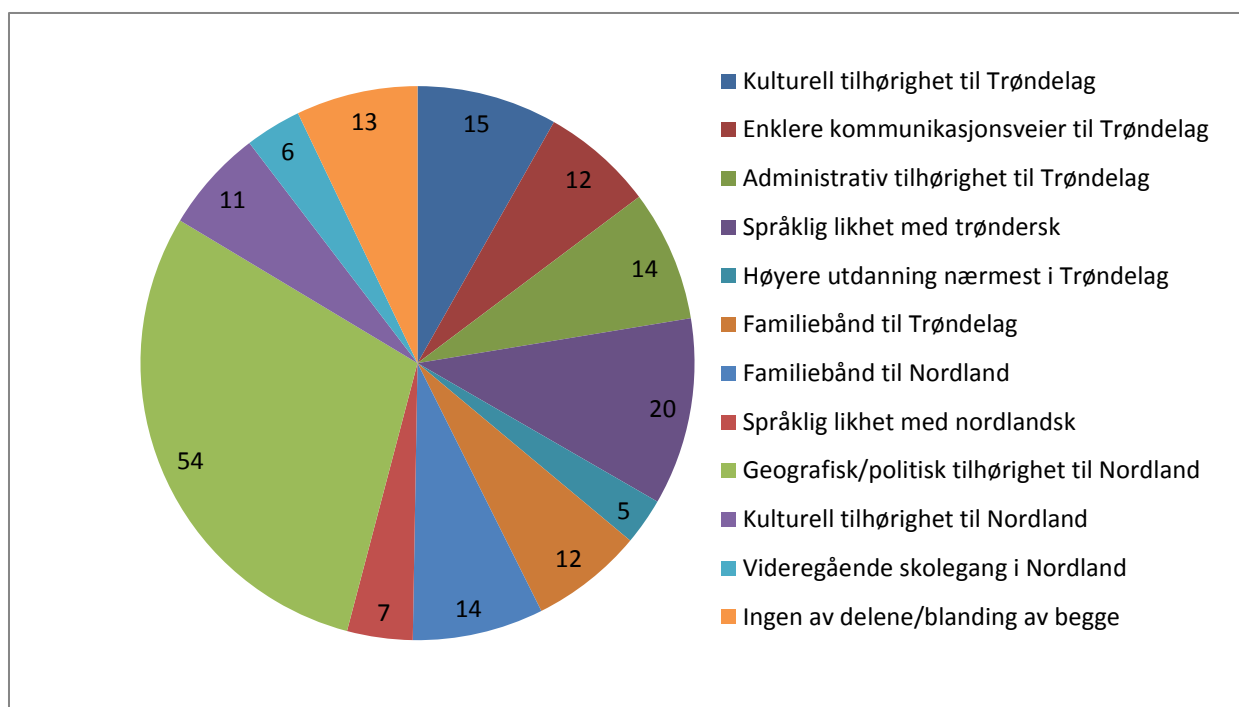

Fig. 8.9. Komponenter i bindalingenes regionale identitetskonstruksjon.

Det er tydelig at den politiske administrasjonsgrensen som setter Bindal inn under Nordland fylkeskommune, er meget sentral for bindalingenes identitet. Samtidig viser dette mangfoldet og kompleksiteten i de prosessene som er med å konstruere veldig mange av bindalingenes

identitet. Den språklige likheten mange føler til trøndersk, skiller seg også delvis ut som en markant faktor for de som føler seg mer trønderske enn nordlandske.

8.2.2. Bindalingenes forhold og syn på trøndere/nordlendinger

Jeg stilte også noen spørsmål for å forsøke å få tak i noe om bindalingenes stereotypisering av den «typiske» trønder og nordlending. Det vil si, jeg ønsket å forsøke å framprovosere hvilket forhold bindalingene har til sine naboer i sør og nord, på bakgrunn av deres erfaringer og konvensjonaliserte oppfatninger av de to «folkegruppene».

Jeg har her delt svarene inn i tre enkle kategorier; «Positivt syn», «negativt syn» og «nøytralt syn».

Bindalingens syn på «trønderen»

Positivt syn	65	45 %
Negativt syn	33	22 %
Nøytralt syn	48	33 %
Totalt	146	

Tabell 8.17. Bindalingenes forhold til trøndere

Bindalingens syn på «nordlendingen»

Positivt syn	76	55 %
Negativt syn	15	11 %
Nøytralt syn	48	35 %
Totalt	139	

Tabell 8.18. Bindalingenes forhold til nordlendinger.

Her vil jeg kun framheve at det er færre bindalinger som har et negativt forhold til «den typiske nordlendingen», enn til «trønderen». Det mest interessante i informantenes svar til dette spørsmålet, er *hvorfor* de har et positivt/negativt syn på trønderen/nordlendingen, ettersom det er tydelig at bindalingene tillegger de to ulike grupperingene forskjellige kjerneverdier og/eller attributter som de selv verdsetter. Det virker derimot mer hensiktsmessig å presentere disse svarene og tolkningene i en mer helhetlig tekst, noe jeg vil forsøke å gjøre mot slutten av dette kapitlet.

8.3. Spørsmål omkring dialekt

I denne undersøkelsen prøvde jeg å få innsikt i bindalingenes egen forståelse av deres dialekt, både i kontekst av de norske dialektene, og i kontekst av de interne talemålene i Bindal.

8.3.1. Bindalsdialektens plassering innenfor de større dialektgruppene

Tabellen nedenfor viser hvordan informantene svarte når de ble tvunget til å plassere bindalsmålet innenfor én av de fire kategoriene Trøndersk, Nordlandsk, Namdaling eller Helgelandsk.

Trøndersk	23	11 %
Nordlandsk	52	25 %
Namdaling	48	23 %
Helgelandsk	88	42 %

Tabell 8.19. Informantenes kategorisering av sitt eget talemål.

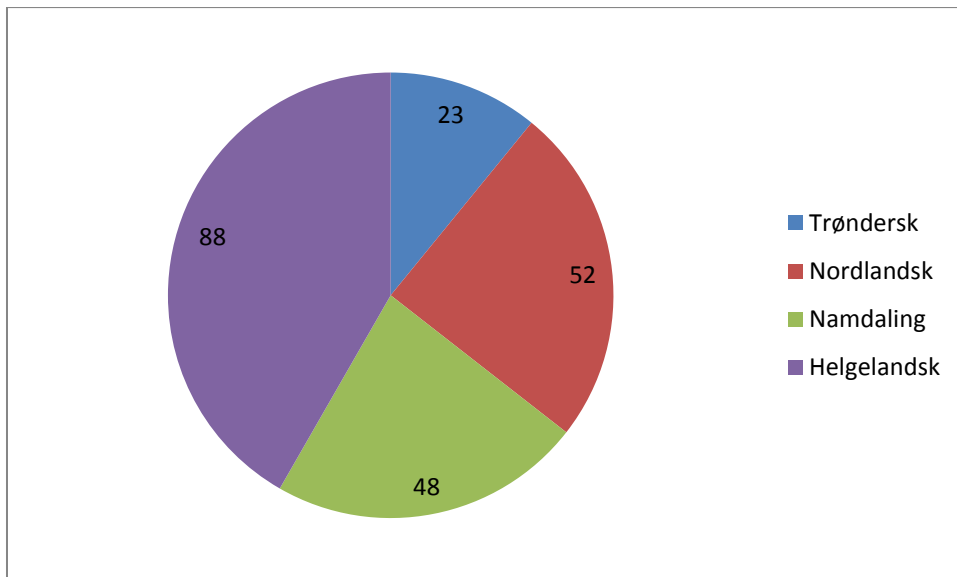

Fig. 8.10. Informantenes kategorisering av sitt eget talemål.

De fleste informantene mener bindalsdialekten kan kalles en form for helgelandsk. De mener den ligger nærmere helgelandsk enn namdalsk. Samtidig vil flere kalle den nordlandsk enn

trøndersk. Det er derfor tydelig at de fleste bindalinger mener bindalsk er en undergrein av nordnorsk. Dette spørsmålet skal vi komme nærmere tilbake til.

8.3.2. Bindalingenes oppfatning av «ulike» dialekter internt i Bindal

Jeg stilte først spørsmål om informantene mener det er «stor» forskjell i talemålet hos innbyggerne på Terråk (sør) og Bindalseidet (nord). Godt over halvparten mener her at det er «stor» forskjell på talemålet på disse to stedene.

Ja	122	61 %
Nei	78	39 %
Totalt	200	

Tabell 8.20. Forskjell på dialekten på Terråk og Bindalseidet.

Jeg stilte deretter et oppfølgingsspørsmål: «Kommenter og/eller gi eksempler på hva du mener er forskjellig». Svarene til dette spørsmålet viste seg å være av samme type som svarene jeg fikk inn på et annet spørsmål: «Mener DU det er en dialektgrense mellom Indre Bindal og Ytre Bindal? Gjerne utdyp og forklar så godt du kan. Her er det ikke noe fasitsvar».

Svarene som kom inn på disse to spørsmålene, omfatter to typer svar. Den ene typen er de som fokuserte på ulike aspekter av språket som de mente var forskjellig. Dette kunne dreie seg rundt setningsmelodi, ord og uttrykk, morfologiske henvisninger og vokalkvantitet. Den mest interessante typen svar var derimot den som forsøkte å si noe om *hvor de internt mente det ble snakket ulikt*. De fleste av informantene forsøkte også å gi uttrykk for *hvorfor* de hadde denne oppfatningen. Disse svarene har jeg delt inn i seks ulike kategorier, som til sammen utgjør bindalingenes ulike meninger rundt interne dialektgrenser.

Mer nordlandsk i Nord-Bindal, og mer trøndersk i Sør-Bindal

Disse informantene mener det er mer brønnøypreget dialekt i den nordlige delen av Bindal, mens det er mer trønderpreget dialekt i den sørlige delen av Bindal.

Forskjell på Nord-Bindal og Sør-Bindal, uten kommentarer om hva

Disse informantene mener det er forskjell mellom sørlige og nordlige del, men sier ikke noe om hva som er forskjellig.

Mer trøndersk i Vest-Bindal

Informantene her mener at det er den dialekten som snakkes på Kjella/Horsfjord som er den mest trønderske dialekten. Mange av disse sier noe lignende som: «Bindalseidet snakker mer helgelending, og Kjella snakker mest trøndersk. De på Terråk snakker også trøndersk, men ikke så mye som de på Kjella».

Harangsfjorden skiller seg ut

Noen peker på den særegne dialekten man finner i Harangsfjord-området, og mener denne er utpreget helgelandsk.

Åbygda skiller seg ut

Mange mener at den mest trønderske dialekten eksisterer i Åbygda.

Mest forskjell mellom generasjonene

En del av informantene mener det er størst forskjell mellom generasjonene. Mange av disse informantene peker også på at forskjellene mellom de ulike grendene var større før i tiden.

Tabell 8.21. er også en oversikt over de forskjellige argumentene som ble uttalt, altså ikke en opptelling av enkeltinformanter, ettersom noen informanter uttalte flere meninger.

Mer nordlandsk i Nord-Bindal, og mer trøndersk i Sør-Bindal	97	52 %
Forskjell på Nord-Bindal og Sør-Bindal, uten kommentarer om hva	14	7 %
Mer trøndersk i Vest-Bindal	29	16 %
Harangsfjorden skiller seg ut	9	5 %
Åbygda skiller seg ut	22	12 %
Mest forskjell mellom generasjonene	16	9 %
Totalt	187	

Tabell 8.21. Informantenes beskrivelse av interne forskjeller i bindalsmålet.

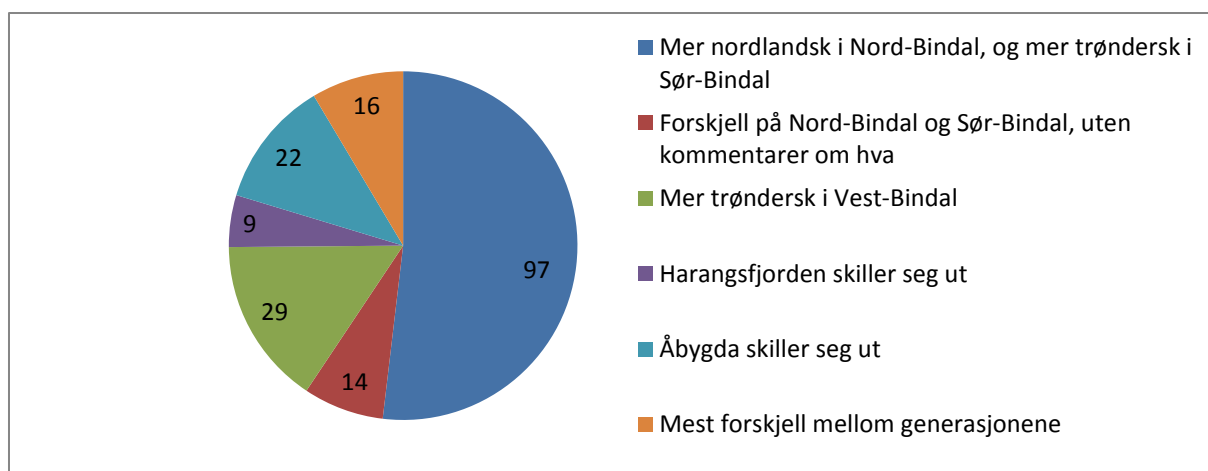

Fig. 8.11. Informantenes beskrivelse av interne forskjeller i bindalsmålet.

Vi har allerede dokumentert at over 60 % (tabell 8.20.) av bindalingene mener det er «store» forskjeller i talemålet mellom sørlige og nordlige del av Bindal. Tabellen over utdyper dette bildet, og viser til at over halvparten av disse mener at talemålet i Nord-Bindal er mer preget av sør-helgelandsk, mens talemålet i Sør-Bindal er preget av trøndersk. Samtidig skiller informantene ut tre områder i Bindal som de eksplisitt mener det bør tas stilling til, når man prøver å komme nærmere inn på forskjelligheter i bindalsmålet. Dette gjelder vestlige Bindal, Harangsfjorden og Åbygda. Disse må forklares nærmere.

To av disse områdene, Harangsfjorden og Åbygda, hadde jeg tatt stilling til allerede før jeg startet arbeidet med denne oppgaven, noe som forklarer hvorfor jeg valgte å ta med en informant fra begge disse områdene i intervjuprosessen. Det kan derimot virke som om mine forhåndskunnskaper om det jeg har valgt å kalle Vest-Bindal, ikke var tilfredsstillende. Jeg hadde nemlig på forhånd ment at Vest-Bindal var et overgangsområde mellom Sør-Bindal og Nord-Bindal, samtidig som jeg mente det hadde mest til felles med Nord-Bindal. Min tanke var da at informantene fra Bindalseidet Skole skulle stå som representanter for et samlet «nordlige Bindal», og dette området skulle da også inneholde vestlige del av Bindal, mer konkret områdene Kjelleidet og Horsfjord. En av mine forhåndshypoteser var at jeg slik ville få et bilde av Bindal, hvor det var en delvis glidende overgang fra trøndersk til sør-helgelandsk, hvor Åbygda hadde mest utpreget «trøndersk» dialekt, etterfulgt av Terråk, og deretter en mer og mer utpreget sør-helgelandsk dialekt, med Vest-Bindal som et overgangsområde, og med Bindalseidet og Harangsfjorden som utpreget sør-helgelandsk. Det som derimot skjuler seg bak svarene i tabellen over, er at Vest-Bindal er det området i Bindal

som ligger nærmest trøndersk, og altså ikke sørlige Bindal, som jeg hadde antatt før jeg startet arbeidet med denne oppgaven.

8.4. Bygdekonflikten

Jeg ønsket også å undersøke hvordan bindalingene opplever, og/eller har opplevd, bygdekonflikten i Bindal (jf. kap. 2), ettersom dette er noe som kan være med på å forklare eventuell konvergering, alternativt divergering, av nordlig og sørlig bindalsk. Jeg stilte derfor spørsmålet: «Hvordan opplever/har du opplevd «bygdekonflikten» innad i Bindal, mellom Ytre og Indre Bindal?».

Dette spørsmålet fikk frem mange og ulike svar. Mens en del av informantene sier de opplever/har opplevd konflikten som en humørfylt erting, «nesten som søskenkjærlighet» (anonym), har andre et nærmest hatefullt syn på nabogrenden(e). Det er tydelig at det er de to tettstedene Bindalseidet og Terråk som har stått i sentrum for denne nabokonflikten, mens de mindre stedene i kommunen har stått utenfor; for eksempel utsagnet «kommer fra «nøytral» sone» (anonym).

Jeg har under satt opp to typer kategoriseringer for svarene som kom inn for dette spørsmålet. Den første tabellen (tabell 8.22.) viser hvordan bindalingene har opplevd/opplever konflikten. Kategorien «Alvorlig konflikt, til hinder for utvikling og samarbeid» inneholder de kommentarene som sier at denne konflikten er en politisk uenighet, og at konflikten er så alvorlig at den på en eller annen måte er ødeleggende for Bindal kommune. Alvorlighetsgraden er her relativ, og spennet er fra de som faktisk mener konflikten kan føre til kommunens undergang, til de som nevner mer trivielle ting, som for eksempel Rosenborgkampen (se kap. 2). Kategorien «Direkte hatefullt» er de kommentarene som gjenspeiler en alvorlig og betydningsfull konflikt som har betydning for samholdet i kommunen, uten at dette er politisk motivert. Alvorlighetsgraden for disse kommentarene er meget stor, og det skildres tilnærmet «rasistiske» tilstander. Kategorien «Humørfylt erting» omfatter de som mener dette er en «sjarmerende» konflikt, som først og fremst kommer i form av lett mobbing og humoristiske bemerkninger. Den siste kategorien, «Har opplevd svært lite/ingenting til den», er de som sier de ikke har noe spesielt forhold til konflikten.

I den nederste tabellen har jeg prøvd å kvantifisere de som mener at konflikten har blitt bedre, og nærmest holder på å forsvinne fra bindalssamfunnet, og hvor mange som fortsatt mener den er tydelig merkbar. Blant de som mener konflikten har blitt bedre, har jeg også en

egen kategori for de som begrunner bedringen med sammenslåingen til samlet et Bindal Fotball (jf. kap. 2).

Alvorlig konflikt, til hinder for utvikling og samarbeid	59	43 %
Direkte hatefullt	18	13 %
Humørfyllt «erting»	21	15 %
Har opplevd svært lite/ingenting til den	39	28 %
Totalt	137	

Tabell 8.22. Hvordan bygdekonflikten oppleves/har blitt opplevd av informantene.

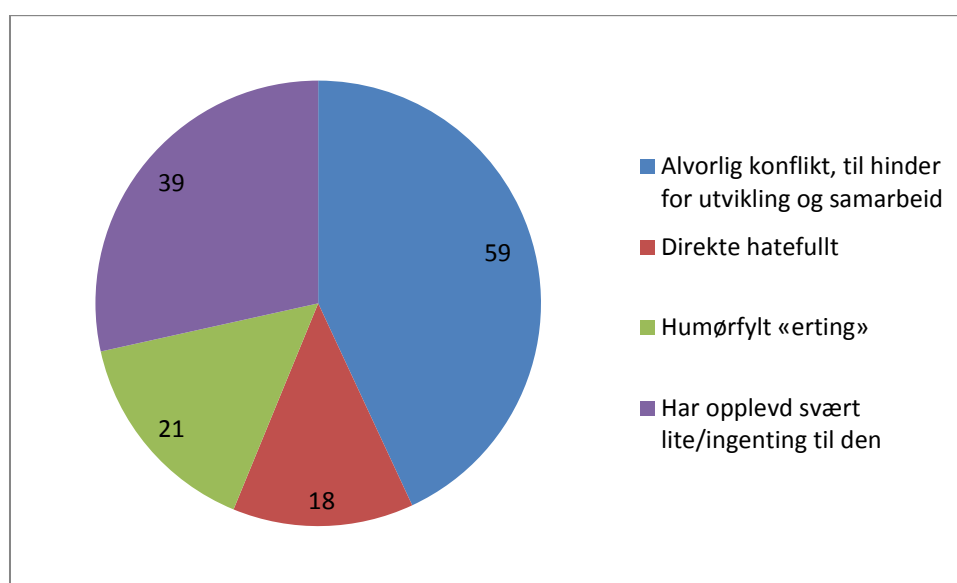

Fig. 8.12. Hvordan bygdekonflikten oppleves/har blitt opplevd av informantene.

Fortsatt merkbar	42	42 %
Blitt bedre nå	40	40 %
Blitt bedre nå, med direkte kommentar om Bindal Fotball som årsak	17	17 %
Totalt	99	

Tabell 8.23. Om hvilken grad bygdekonflikten fortsatt eksisterer.

Det er det hatefulle aspektet i konflikten som først og fremst ser ut til å ha avtatt med årene. Derimot virker det som det politiske aspektet fortsatt er meget levende i Bindal kommune i dag. At stridsøksa er begravd, som det popularistisk sies innad i kommunen på sentrale kommunale arrangement, virker dermed ikke å stemme fullstendig overens med mange av

innbyggernes opplevelse av situasjonen. Mange mener at ytterbindalingene krever at alt skal flyttes til gravgrendte strøk, mens andre mener at innerbindalingene «får alt».

8.5. Hva kan internettundersøkelsen fortelle oss?

Det er særlig tre momenter i denne undersøkelsen som utkrystalliserer seg som særskilt interessante, og som kan få konsekvenser for den videre analysen. Det er svarene på de identitetsrelaterte spørsmålene, svarene på spørsmålene rundt dialekt, og opplysningene rundt hvordan bindalingene har opplevd/opplever bygdekonflikten.

8.5.1. Oppsummering av de identitetsrelaterte spørsmålene

Undersøkelsen viser at bindalingenes identitet, på tross av at bindalingene *formelt* er nordlendinger, går videre ut over fylkesgrensen. Nær 30 % av informantene informerer om at de «føler seg mest som» trøndere. Bindalingenes forståelse av sin egen identitet er kompleks og består av flere ulike komponenter. Det er tydelig at den administrative fylkesgrensen er sentral som identitetskonstituerende faktor for flere bindalinger. Samtidig er det mange bindalinger som legger større vekt på tilhørigheter som trekker bindalingene mot sør, slik som språklig likhet og administrative bånd til Trøndelag.

Samtidig viser tabell 8.17. og 8.18. at bindalingene har et mer positivt forhold og syn på nordlendinger fremfor trøndere. Dette er ikke å forstå som at alle bindalinger har et negativt forhold til trøndere, men at *flere* bindalinger har et *mer* positivt syn på nordlendinger. Dette ønsker jeg å koble opp mot de attributter og erfaringer som informantene trekker frem som *bakgrunnen* for at de har dette forholdet til sine naboer. Kort oppsummert beskrives trønderen som hyggelig, morsom, ærlig, jordnær og barsk. Samtidig virker det som flere bindalinger også har fått konstituert en større grad av «negativ stereotypisering» av trønderen. De trekker nemlig også frem karakteristikk som treg, inntrukken, skal alltid tøffe seg, sossete, «høy på seg selv» og lignende. Nordlendingen blir fremhevet som raus, gjestfri, respektfull, «kan være seg selv», barsk, humørfull, rolig og ærlig. Når et flertall da velger å stille seg mer positiv til nordlendingen enn til trønderen, er det naturlig å tenke seg at dette er egenskaper og attributter som bindalingen etterstreber, kjenner seg igjen i, eller på andre måter verdsetter.

8.5.2. Oppsummering av dialektspørsmålene

Informantene utviser stor enighet om at bindalsk er en undergrein av en eller annen «nordnorsk» varietet. De aller fleste ønsker nemlig å kalle sin dialekt for «helgelandsk». Samtidig er det en bred enighet blant bindalingene om at det finnes store forskjeller *internt* i bindalsmålet. Som et grovt mønster skisserer de fleste bindalingene opp en to-delning av Bindal dialektmessig, hvor det i den nordlige delen av Bindal snakkes en dialekt med mer «Brønnøyklang», mens det i den sørlige delen snakkes en dialekt med mer «Trønderklang». Det mønsteret som mine informanter skisserer opp her, er altså i samsvar med flere av beskrivelsene til språkforskerne som har uttalt seg om bindalsmålet (se kap. 3). Hvis vi da stiller dette opp mot min problemstilling; «Har det vært/og eller er det i dag, hensiktsmessig å operere med en todeling av Bindal dialektmessig, hvor den nordlige delen blir lagt til nordlandsk, og den sørlige delen blir lagt til trøndersk?», vil dette være en indikator i retning av et positivt svar. Vi skal imidlertid komme tilbake til at dette er mer problematisk enn det virker her (jf. kap. 10). For hva mener informantene med «Brønnøyklang» og «Trønderklang»? Vi har nemlig allerede sett, i det språklige materialet (kap. 7), at det ut fra mine språklige intervju ser ut til å være relativt små forskjeller mellom nordlige og sørlige Bindal, iallfall blant ungdom. At så mange som over 50 % av bindalingene som har besvart dette spørsmålet, mener at det faktisk *er* en mer nordlandspreget dialekt i nordlige Bindal, og mer trønderpreget dialekt i sørlige Bindal, bør likevel ikke ignoreres.

Hvis man går dypere inn i materialet tilknyttet dialektspørsmålene, ser vi at det også utkrystalliserer seg et mer detaljert bilde. Dette bildet tar form som en glidende overgang mellom trøndersk og nordlandsk. Denne glidende overgangen får imidlertid ikke en direkte retning fra «mest trøndersk» i sør til «mest helgelandsk» i nord. I svarene samlet inn gjennom internettundersøkelsen, virker det nemlig som om det er områdene Horsfjord/Kjelleidet i vest og Åbygda helt i sør som er kjerneområdene for det informantene kaller «mest trøndersk». Områdene Bindalseidet og Harangsfjorden i nord framstår som kjerneområdene for det de kaller «mer brønnøyklang». Vi får da et mønster hvor den mest utpregede «trønderbindalsken» er sterkest i ytterkantene av kommunen, altså nærmest fylkesgrensen, i vestlige og sørlige Bindal. Mens den mest utpregede «nordlandskbindalsken» er sterkest nærmest grenseområdene i nord, og delvis øst, i Bindal. Dette kan illustreres slik, ved hjelp av fargenyanser:

uenigheten som er bakgrunn til at mange av informantene fortsatt mener bygdekonflikten eksisterer i dag. Begrepet «naboopposisjon» blir dermed stående igjen som et sentralt begrep for å forstå eventuelle ulike språklige utviklinger internt i bindalsdialekten, og vi skal derfor forfølge dette i kap. 9 (Undersøkelsene sett under ett).

9. Undersøkelsene sett under ett

Nå som jeg har presentert de to undersøkelsene jeg har foretatt, vil jeg prøve å nærme meg en mer helhetlig konklusjon basert på dem begge. Internettundersøkelsen utkrystalliserte tre sentrale punkter som kan være kjennetegnende for bindalsamfunnet. Disse tre punktene omhandlet temaene identitet, dialekt og bygdekonflikt. Samtidig så vi at det var to ulike forklaringsmuligheter som kunne trekkes frem fra det språklige materialet; 1. Sterk lokal identitet i sørlige Bindal, og 2. Bindal er med i en form for trøndersk regionaliseringsprosess. Disse to forklaringshypotesene er de jeg skal undersøke videre i dette kapitlet. Jeg skal da sette disse opp mot *hele* det språklige materialet, og internettundersøkelsen. Mot slutten av kapitlet vil jeg se om vi har kommet nærmere besvarelsen av min hovedproblemstilling, og de underliggende problemstillingene tilknyttet hovedproblemstillingen som ble satt frem i kapittel 1 (Innledning).

Etter all presentasjonen av empiri, er det behov for en repetisjon av min hovedproblemstilling: «Har det vært og/eller er det i dag, gunstig å operere med en todeling av Bindal dialektmessig, hvor nordlige Bindal blir karakterisert som nordlandsk, og sørlige Bindal blir karakterisert som trøndersk?».

9.1. Sterk lokal identitet i sørlige Bindal

Med bakgrunn i et mønster som viser at mine informanter fra sørlige Bindal i større grad holder på de tradisjonelle språklige formene, mens informantene fra nordlige Bindal har flere forekomster av mer standardiserte varianter, satte jeg frem følgende potensielle forklaring: Terråk, i kraft av å være kommunesenter, forsterker den lokale identiteten gjennom nærhet til en rekke lokale symboler og organer, som rådhus, lensmannskontor, Bindalsbruket, Bindal sykehjem, arrangør av Nordlandsbåtsregattaen etc. Mønsteret viser seg tydeligst i variablene *nektingsadverb* og *gradsadverbet* «*mye*».

I tillegg kan det diskuteres om variabelen *presens av «å se»*, hvor den mer lokale varianten /si:r/ ikke er realisert av noen av informantene fra nordlige Bindal, også kan peke i denne retningen. Dette blir derimot usikkert, ettersom man ikke vet om varianten /si:r/ noen gang har vært tradisjonell form i nordlige Bindal. *Personlig pronomener, 1. person singular* viser også at det er en minimal bruk av ikke-tradisjonelle bindalske former blant informantene

fra nordlige Bindal. Bruken av den sørhelgelandske varianten /e/ er derimot *svært* marginal, ettersom Karoline og Espen kun har tre belegg hver på denne. Petter har større bruk, men som sagt er den sørhelgelandske varianten /e/ den tradisjonelle formen i Harangsfjorden, hvor Petter kommer fra.

Den siste variabelen, som jeg ikke hadde noen belegg på fra nordlige Bindal, viser at informantene fra sørlige Bindal holder på /i/-endelsen i *svake, maskulinum, ubestemt form, singular i ord med tradisjonell /i/-endelse*. Det kan godt tenkes at denne endelsen fortsatt er intakt også i nordlige Bindal, ettersom systemet her bør ses i sammenheng med de to verbvariablene *presens av svake e-verb* og *infinitiv med /a/-endelse*. Utviklingen i alle disse tre variablene har nemlig sammenheng med jamvektprinsippet, og når det i verbvariablene kommer fram at de tradisjonelle endelsene holder seg like godt i nordlige og sørlige Bindal, er det en viss sannsynlighet for at den tradisjonelle endelsen i *svake maskuline substantiv, ubestemt form, singular – ord med tradisjonell /i/-endelse og /a/-endelse* også holder seg intakt i nordlige Bindal.

Her må derimot Gangsø Mohans materiale fra 1995 trekkes inn. I denne undersøkelsen kommer det nemlig fram at de unge på Bindalseidet, i større grad enn de unge på Terråk, gikk over til /e/-endelse både i *svake maskuline substantiv, ubestemt form, singular med tradisjonell /i/-endelse og /a/-endelse*. 94 % av beleggene hos ungdommene på Terråk hadde /i/-endelse, mens 78 % av beleggene hos ungdommene på Bindalseidet hadde /i/-endelse (Gangstø Mohan, 1995: 154). I *substantiv med tradisjonell /a/-endelse* hadde 89,1 % av beleggene hos de unge Terråk-informantene tradisjonell form, mens bare 63,8 % av beleggene hos de unge Bindalseidet-informantene hadde /a/-endelse. Hvis denne tendensen har fortsatt, kan altså denne variabelen også være med som en del av bekræftelsen på hypotesen om at sørlige Bindal har en sterkere lokal identitet enn nordligere Bindal.

9.2. Bindal er med i en form for trøndersk regionaliseringsprosess

Hårstad (2008) har klargjort at flere av språkendringsprosessene som går for seg i Trøndelag, kan klassifiseres som del av en regionaliseringsprosess. Derimot er ingen kartlegging av slikt kaliber gjort hverken på Sør-Helgeland spesielt, eller i Nordland generelt. Skjekkeland (2009: 89) nevner riktignok at vi kan se regionaliseringstendenser også i Nordland ved å se på utviklingen av apokopen her. Når jeg snakker om en sør-helgelandsk regionalisering, er det altså kun snakk om *ideen* om en slik prosess, på bakgrunn av språkendringsmønstre som er

kartlagt ellers i landet, og stadfestelsen av at regionalisering er «den allmenne talemålsutviklinga» (Ibid., s. 86). Det må imidlertid også tas med i betraktningen at slike generaliseringer har blitt sterkt utfordret (se blant annet Sandøy 2005).

De variablene som tydeligst er med på å støtte hypotesen om at Bindal er med i en trøndersk regionaliseringsprosess, er verbvariablene. Det språklige materialet her viser at både nordlige og sørlige Bindal i stor grad holder godt på de tradisjonelle variantene med /a/- og /i/-endelse, i henholdsvis *infinitiv med /a/-endelse* og *presens av svake e-verb*. Her må vi igjen se bort fra Petter, som kommer fra det området i Bindal hvor apokoperte varianter er tradisjonell form i disse variablene. Dette er i samsvar med den språklige situasjonen sør for Bindal, først og fremst Namdal, men også med andre deler av Trøndelag. Samtidig ble det påvist at denne situasjonen ser ut til å holde seg svært stabil, sammenholdt med Gangstø Mohans undersøkelse fra 1995. Dette tydeliggjør at dette ikke er et språktrekk som er i særlig utvikling. Det er derfor ikke mulig å tolke disse resultatene som en del av en sørhelgelandisk regionaliseringsprosess, ettersom det ikke er snakk om en nylig påvirkning fra Brønnøysundmålet, som har apokope i alle infinitiver og presens av svake e-verb. Det er med andre ord kun en mulig regionaliseringsprosess mot Trøndelag som kan analyseres ut fra disse variablene. Samtidig kan vi, med støtte i Gangstø Mohans studie fra 1995, trekke slutninger om at nordlige Bindal trolig ikke er med i denne regionaliseringsprosessen i like stor grad som sørlige Bindal, ettersom Gangstø Mohans materiale fra Bindalseidet viser en større grad av apokopering av endelsen i *svake, maskulinum, ubestemt form, singular i ord med tradisjonell /i/-endelse*.

Derimot er det to høyfrekvente variabler som ikke viser noen som helst spor av påvirkning fra trøndersk, nemlig *personlig pronomer, 1. person, singular* og *nektingsadverbet*. Hverken /æ/ eller /icc/ er å finne i mitt materiale, noe som dermed fungerer som indikatorer imot en trøndersk regionaliseringsprosess. Disse målmerkene er imidlertid også de med størst variasjon innenfor det trønderske språkområdet. Selv om de to «erke-trønderske» formene /icc/ og /æ/ er på fremmarsj i deler av Trøndelag, kan det også være at disse to variablene er de som holder seg best i møte med regionaliseringen. Det er slik sett ingen grunn til å avfeie hypotesen om trøndersk regionaliseringsprosess i Bindal selv om de trønderske variantene her ikke har fått innpass i Bindal. Samtidig er disse to variablene, med de bindalske variantene også ofte trukket fram som «erkebindalske», noe som styrker hypotesen om at de fremtrer som en del av en «sterk lokal identitet».

Hvis de få realiseringene av /e/ for variabelen *personlig pronomen, 1. person* i nordlige Bindal kan ilegges noen verdi, er også disse med på peke på at informantene fra nordlige Bindal i større grad er påvirket av Sør-Helgeland, enn trøndersk.

9.3. Motstridende bevegelser

Vi ser at begge hypotesene som kan settes frem med bakgrunn i deler av det språklige materialet, møter motstand når det blir satt opp mot hverandre og resten av det språklige materialet. Sagt på en annen måte, det språklige materialet viser motstridende tendenser. Mens noe peker mot påvirkning nordfra, og noe peker mot påvirkning sørfra, er det også deler av materialet som i svært liten grad viser noen som helst form for endring.

I et forsøk på å tydeliggjøre disse komplekse forholdene, har jeg under tatt i bruk en metode etter mønster av Sandøy (2005). Sandøy prøver gjennom denne metoden å isolere språkendringsfaktorer i en gitt språklig undersøkelse av et lokalsamfunn, for å «objektivere tendensane or det litt kaotiske førsteinntrykket» (Ibid.: 35). Sandøy operer med sju ulike faktorer i sitt system. I min sammenheng ser jeg derimot verdien i å modifisere denne modellen til tre faktorer for språkendring, samt en kategori for «ingen endring». En annen moderasjon jeg har gjort, i motsetning til Sandøy, er å forsøke å få med *variasjonen* i mitt språklige materiale. Jeg har derfor ikke kun tatt i betraktning de variantene som har et flertall av realiseringer i mitt materiale, men materialet som *helhet*. Dette medfører at flere av kategoriene står frem som mulig påvirkningsfaktor/ingen endring. Jeg har også valgt å lage én tabell for nordlige Bindal, og én tabell for sørlige Bindal. Resultatene av en slik isolering av mulig påvirkningsfaktorer for nordlige Bindal vises i tabell 9.1, neste side.

	Påvirkning nordfra	Påvirkning sørfra	Standardisering	Ingen klar påvirkning
Personlig pronomener	+	-	-	+
Nektingsadverb	-	-	+	+
Gradsadverbet «mye»	+	-	+	+
«Hv»-ord	-	-	-	+
Presens av «å se»	+	+	+	+
Infinitiv med /a/-endelse	-	+	-	+
Presens av svake e-verb	-	+	-	+

Tabell 9.1. Isolering av påvirkningsfaktorer for nordlige Bindal.

Symbolet '+' viser at det er en mulig påvirkningsfaktor, mens symbolet '-' viser at det ikke er en mulig påvirkningsfaktor. Det tydeligste mønsteret i mitt språklige materiale for nordlige Bindal er da at det er «ingen tydelig påvirkning» i de variablene som ligger til grunn for min undersøkelse. Samtidig ser vi at det er en jevn fordeling i hva som kan være impulsen for endring ved de ulike variablene.

Tabell 9.2., under, viser resultatene av en slik metode brukt på språkmaterialet fra sørlige Bindal.

	Påvirkning nordfra	Påvirkning sørfra	Standardisering	Ingen klar påvirkning
Personlig pronomener	-	-	-	+
Nektingsadverb	-	-	+	+
Gradsadverbet «mye»	-	-	-	+
«Hv»-ord	-	?	+	+
Presens av «å se»	-	-	-	+
Infinitiv med /a/-endelse	-	+	-	+
Presens av e-verb	-	+	-	+

Tabell 9.2. Isolering av påvirkningsfaktorer for sørlige Bindal.

Vi ser også her at det er «ingen klar påvirkning» som får mest gjennomslag. Vi får likevel et mer tydelig resultat av hva som kan være en påvirkning, enn det som var tilfellet i nord. I den grad man kan si det er en endringsprosess i gang blant de variablene som er utvalgt for mitt

språklige materiale, er det påvirkning sørfra, altså fra Trøndelag, som er mest markant. Men det er snarere mangelen på variabler som kan ha påvirkning nordfra, som gjør dette bildet tydeligere, sammenlignet med resultatene for nordlige Bindal.

Hvis vi da tar en oppsummering av diskusjonen over, står vi igjen med følgende mulige beskrivelse av de to områdene:

Den språklige situasjonen i nordlige Bindal fremstår som svært stabil når man ser på de variablene som utgjør mitt språklige materiale. Hvis man ser på de få realiseringene av varianter som ikke fremstår som klart tradisjonelle, kan det virke som det er en minimal påvirkning fra sørhelgelandsk. Verbvariablene peker derimot i retning av et trøndersk mønster.

Den språklige situasjonen i sørlige Bindal fremstår som svært stabilt når man ser på de variablene som utgjør mitt språklige materiale. Ingen av de mulige endringsprosessene man kan spore blant mitt utvalg av variabler, kan karakteriseres som en påvirkning fra sørhelgelandsk. Verbvariablene peker i retning av et trøndersk mønster.

Dette bildet er derimot kun en illustrasjon på hvordan vi kan se bindalsdialekten i samspill med de omkringliggende dialektene. Tabell 9.3. under, viser hvordan vi kan definere de *interne* forholdene for dialektene i Bindal.

	Likhet	Ulikhet
Personlig pronomen		Minimal forskjell
Nektingsadverb		Forskjell
Gradsadverbet «mye»		Forskjell
«Hv»-ord		Forskjell
Presens av «å se»		Forskjell
Infinitiv med /a/-endelse	Utpreget likhet	
Presens av e-verb	Utpreget likhet	

Tabell 9.3. Likheter og ulikheter internt i bindalsdialekten.

Vi ser altså at det er forskjell i talemålet i sørlige og nordlige Bindal på flere punkter. Som vi har sett, er det likevel ikke enkelt å få tak i *hva* disse forskjellene er. Enda vanskeligere er det å ta stilling til om disse forskjellene er med på å utgjøre to forskjellige dialekter i Bindal.

Vi skal derfor se nærmere på hva som ut fra internettundersøkelsen kan være med på å karakterisere bindalsamfunnet, for å undersøke om denne informasjonen kan være med på å peile ut en retning for den videre analysen.

9.4. Språkmaterialet sett opp mot internettundersøkelsen

Jeg vil da begynne med den karakteristikken som kom frem av dialektsituasjonen i Bindal. Bindalingene selv mener at talemålet i de sørlige og vestlige ytterkantene av Bindal har et tydelig trøndersk særmerke, mens talemålet i de nordlige, og delvis østlige, ytterkantene av kommunen har et tydelig innslag av sørhelgelandsk. De sentrale delene står igjen som et område som preges av «mer eller mindre grader av trøndersk» i sørlige del og «mer eller mindre grader av sørhelgelandsk» i nordlige del.

Et moment som ikke passer inn i dette mønsteret, er at et stort flertall (67 %) velger å gi navnet «nordlandsk» eller «helgelandsk» til den bindalske dialekten.

Selv om det ikke er opplagt hvor stor forskjell det er mellom nordlige og sørlige Bindal når man ser på det språklige materialet, er det tydelig at deltakerne i internettundersøkelsen opplever at det er en stor forskjell. Dette kan tolkes som at de relativt små forskjellene i talemålet får store utslag i bindalingenes bevissthet. Mange klarer ikke å sette ord på *hva* som er forskjellig, men det virker som de er bevisste på at *noe* i talemålet er ulikt fra sørlige og nordlige deler av kommunen. Dette aktualiserer et annet aspekt ved norsk talemål, som kanskje er særlig relevant i det språkområdet som Bindal befinner seg i – nemlig intonasjon. Siden dette aspektet er så presserende i forhold til denne undersøkelsen, er det her nødvendig med en digresjon for å belyse dette punktet for bindalsmålets vedkommende.

9.4.1. Litt om bindalsamfunnets intonasjon

Papazian og Hellands (2005) innføringsbok i norske talemål har én side om det de omtaler som «Trykk og tonelag» (op.cit.: 17). Denne overfladiske omtalen er med på å vise intonasjonens posisjon i norsk talemålsforskning. Dette kommer på tross av at intonasjon er noe av det første språkbrukerne selv kommenterer når de konverserer om dialekter. Når mine informanter bruker begreper som «trøndersk klang» og «Brønnøysundpreget», mener jeg det er stor sannsynlighet at det er intonasjonsaspekter de sikter til. Årsaken til at dialektologiske fremstillinger av norske talemål i så stor grad neglisjerer dette feltet, kan rett og slett være mangelen på tilstrekkelig kompetanse. Intonasjon er nemlig et svært vanskelig aspekt å analysere og diskutere akademisk, fordi det ofte er snakk om små gradforskjeller. Intonasjonen trenger derfor et svært avansert og teknisk begrepsapparat for å kunne få en nøyaktig beskrivelse og analyse. Det begrepsapparatet som er tilgjengelig for mer allmenne

talemålsforskere strekker derfor som regel ikke til hvis man ønsker å gå i dybden på dialekters intonasjonsmønstre.

Til tross for at bevisstheten om disse fenomenene er relativt høy, har ord- og setningsmelodien bare i begrenset grad blitt brukt som grensemarkør i tradisjonelle dialektale inndelinger. Dét skyldes nok først og fremst problemene med å få beskrevet intonasjonsforskjeller på en tilstrekkelig enkel og presis måte. [...] motsetningen mellom lågtone og høgtone [...] [er] et målmerke som kan brukes i en grovinndeling av det norske dialektområdet. Det er likevel trekk fra *lyd- og formverket*, som først og fremst har fungert som sentrale målmerker i norsk dialektologi. (Mæhlum og Røyneland, 2012: 18).

Forståelsen av trykk, tonelag og intonasjon er med andre ord kun nøyaktige nok til å grovskissere det norske dialektlandskapet. Hvis man ønsker å gå i dybden på en dialekts intonasjon, trengs avanserte måleinstrumenter som måler frekvens og tone hos informanter. Særlig for bindalsdialektens vedkommende er det tydelig at de «faste» kategoriene høytone og lavtone ikke strekker til. La meg her vise til hvordan Mæhlum og Røyneland (ibid.) prøver å karakterisere intonasjonsforholdene på Sør-Helgeland:

I enkelte områder er det imidlertid utviklet tonemønstre som er en åpenbar *blanding* av høg- og lågtone [...]. Disse syntesene finner en karakteristisk nok i områder der innflytelsen fra lågtonedialekter har vært særlig sterk; først og fremst i visse strøk på Helgeland, som i Brønnøy-området. (Ibid.: 29).

Her ser vi tydelig hvordan de faste kategoriene høytone og lavtone ikke strekker til når man forsøker å benytte dem på de særegne lydlike forholdene man finner i Brønnøy-området. Problemet som oppstår for bindalsdialektens vedkommende, kan da oppsummeres slik: Hvis de tonale forholdene i brønnøydialekten blir beskrevet som en «syntese» mellom høytone og lavtone, hvilke benevninger skal man da bruke på bindalsdialekten? Er det da snakk om ulike proposisjoner innenfor denne syntesen? Vi ser her hvor unøyaktige slike benevnelser vil bli i en større sammenheng, og hvis man skal karakterisere bindalsmålet som «en mindre grad av syntese enn Brønnøymålet, men ikke ensidig lavtonedialekt som i trøndersk» vil det til slutt bli altfor uspesifisert. Dessverre har vi ingen andre allmenne beskrivelsesmetoder når det kommer til slike usikre intonasjonsforhold. Det finnes spesialister innenfor fonologi og prosodi som kunne ha utført en mer detaljanalyse av slike intrikate språkforhold. Ett eksempel på slike analyser finner vi hos Fretheim & Nilsen (1988), som viser intonasjonsforholdene i Romsdal, som (på lik linje med Bindal/Brønnøy) også er et grenseområde mellom høytone og lavtone. Det hadde vært interessant med en analyse av slik detalj og kvalitet også på bindalssamfunnet. Slike analyser krever derimot en spesialkompetanse som jeg ikke innehar.

Et annet alternativ har vært å inngått et samarbeid med noen av de spesialistene på dette feltet. Dette mener jeg derimot faller utenfor rammene til en masteravhandling.

I det følgende vil jeg derfor forholde meg til den beskrivelsen av det bindalske språksamfunnet som kommer frem fra internettundersøkelsen, som jeg presenterer først i dette delkapittelet, som en folkelingvistisk skissering av de tonale forholdene i bindalsdialekten. Intonasjonsforholdene, slik de fremstår for meg selv – som semi-kvalifisert mastergradsstudent og medbindaling, og slik de fremstår for bindalingene selv (bl.a. gjennom besvarelsene i internettundersøkelsen), kan da grovt skisseres slik: Det er et tydeligere trøndersk tonefall i de sørlige og vestlige delene av Bindal, mens det er et tydeligere sørhelgelandsk tonefall i de nordlige delene av Bindal.

Det er tydelig at det er *gradsforskjeller* i sammensetningen og «blandingen» av trøndersk og sørhelgelandsk i bindalsmålet. Selv om denne skisseringen blir svært unøyaktig, mener jeg denne folkelingvistiske beskrivelsen i større grad tjener formålet sitt i denne sammenhengen enn en mer utpreget teknisk-akademisk beskrivelse av de tonale forholdene. Det jeg ønsket å vise med omtalen av dette trekket, er at det er enda et aspekt, i tillegg til de andre språktrekkene i tabell 9.3 som kan klassifiseres som «forskjellig» i Sør-Bindal og Nord-Bindal.

9.4.2. Naboopposisjon

Vi får derfor en situasjon hvor tabell 10.3. viser at det er noen forskjeller mellom nordlige og sørlige Bindal, samtidig som det kommer frem av internettundersøkelsen at bindalingene er veldig bevisste på disse forskjellene. Her kan vi nå også trekke inn intonasjon i tillegg til de andre språkvariablene som er kategorisert som «forskjell» i sørlige og nordlige Bindal.

Det er altså de facto en viss forskjell i talemålet i nordlige Bindal og sørlige Bindal, og bindalingene er svært bevisste denne forskjellen. Dette medfører at vi må se på teorien om naboopposisjon som en mulig forklaringsfaktor for denne situasjonen. Amund B. Larsens (1917) teori om naboopposisjon peker på at to nærliggende lokale språksamfunn vil bevege seg språklig vekk fra hverandre (divergere) hvis de har et opposisjonsforhold til hverandre.

Internettundersøkelsen fikk frem viktige opplysninger rundt et mulig opposisjonsforhold mellom sørlige og nordlige Bindal. Historien (jf. kap.2) viser tydelig at det har vært en alvorlig bygdekonflikt i Bindal kommune. Larsens teori om naboopposisjon tilsier at denne konflikten ville ført til en intern divergering av bindalsdialekten. I hvilken grad dette har skjedd, kan derimot ikke bevises, ettersom bindalsmålet ikke har blitt utforsket i tilfredsstillende grad for å konkludere helt sikkert rundt dette. Internettundersøkelsen viste at

denne bygdekonflikten trolig fortsatt er levende i dag, men at den har endret karakter. I dag er bygdekonflikten en «alvorlig konflikt, til hinder for felles samarbeid», som stort sett utspiller seg på et politisk nivå. Selv om konfliktnivået har blitt mer dempet, særlig i forbindelse med en sammenslåing til et felles Bindal FK, er det tydelig at mange bindalinger fortsatt mener denne konflikten er aktuell. Når det språklige materialet da viser forskjeller mellom sørlige og nordlige Bindal, samtidig som bevissthetsnivået rundt det faktum at det er språklige forskjeller mellom nord og sør er svært høyt, er det svært mulig at disse to situasjonene bekrefter hverandre. 1. Vi har fortsatt et nivå av bygdekonflikt i Bindal, 2. Vi har språklige forskjeller mellom sørlige og nordlige Bindal. Jeg vil derfor argumentere for at vi har et tilfelle av naboopposisjon.

Selv om det kan tenkes at det i bindalsdialekten tidligere har foregått en intern divergering gjennom naboopposisjonsprosessen, er det derimot ikke sikkert at denne divergeringen fortsatt skjer i dag. Ettersom intensiteten i bygdekonflikten har senket seg de siste årene, spør det nemlig om naboopposisjonens divergerende funksjon har sluttet å være effektiv. Men bygdekonflikten er fortsatt til stede i bindalsamfunnet, noe som kan være med å bidra til at den avstanden som naboopposisjonen har medført fortsatt blir opprettholdt. Altså, at bygdekonflikten fortsatt er til stede, er med på å bidra til at det fortsatt er forskjeller i talemålet til nordlige og sørlige Bindal.

9.4.3. Naboopposisjon, regionalisering og sterk lokal identitet

Både det språklige materialet og internettundersøkelsen er altså med på å understreke sannsynligheten for naboopposisjon i Bindal. Dette betyr likevel ikke at vi dermed skal utelukke hypotesene om regionalisering og sterk lokal identitet i Bindal riktig enda. Snarere tvert imot. For selv om naboopposisjonen trolig har resultert i to til dels ulike dialekter i Bindal, gir ikke dette oss noe svar på hvilke krefter som har styrt *retningen* på språkendringene. Vi vet at retningen til språkendringene må ha vært til dels forskjellig i talemålet i nordlige og sørlige Bindal, for det er tydelig at de i dag ikke er helt like. Det er her vi må vurdere regionalisering og ulike identitetsperspektiv som mulige forklaringer.

De to hypotesene står derimot i et delvis motsetningsforhold til hverandre. Den første hypotesen om at det er en sterkere lokal identitet i sørlige Bindal, kan for eksempel ikke forklare det faktum at verbvariablene holder seg stabile både hos informantene fra Bindalseidet og informantene fra Terråk. Samtidig kan utviklingen av «hv»-ordene vise at det er mindre lokale former i bruk i sørlige Bindal enn i nordlige Bindal. Den andre hypotesen om at Bindal er med i en form for trøndersk regionaliseringsprosess, hvor nordlige Bindal ikke er

med i like stor grad, kan på sin side ikke forklare stabiliteten i personlig pronomener, 1. pers og nektingsadverb. Ikke desto mindre har vi også sett at disse to mulige forklaringshypotesene *sammen*, kan forklare utviklingen i alle de variablene jeg har med i mitt språklige materiale.

Vi må samtidig ta hensyn til de besvarelsene som kommer frem gjennom internettundersøkelsen. Her blir det tydelig at geografisk identitet ikke er utelukkende begrenset av den administrative fylkesgrensen som plasserer Bindal i Nordland fylkeskommune. Samtidig fremstilles det et *mer* positivt inntrykk av den stereotype nordlendingen, enn den stereotype trønderen. Likevel har en relativ andel (30 %) av Bindals befolkning selv en trøndersk identitet.

Ut fra diskusjonen over ønsker jeg derfor å undersøke hvordan de tre, i utgangspunktet ulike, forklaringsfaktorene naboopposisjon, regionalisering og lokal identitet, kan kobles sammen for å gi et utfyllende bilde av språkendringsprosessene man ser sporene av i Bindal. Gjennom å se på begrepene *sted* og *identitet* håper jeg å vise hvordan vi kan forstå språksamfunnet Bindal på en mer helhetlig og gjennomgripende måte.

9.4.4. Naboopposisjon som utløsende faktor

Hvis vi godtar fremstillingen av Bindal som et samfunn preget av *naboopposisjon* slik Larsen definerer denne prosessen, kan vi begynne å undersøke hva dette i nærmere detalj innebærer for Bindals vedkommende. Naboopposisjon medfører altså at to nabobygder beveger seg språklig vekk fra hverandre. Spørsmålet er da må stille er; hva beveger de seg språklig i *mot*? Hvis innbyggerne i nordlige og sørlige Bindal har følt behovet for å divergere seg språklig fra hverandre, må dette nemlig innebære at de to polaritetene nord og sør velger *ulik* strategi. Det er da nærliggende å tenke at nord går mot nord, og sør går mot sør, altså at Nord-Bindal blir nordlandsk mens Sør-Bindal blir trøndersk. Men det språklige materialet viser at det ikke er så enkelt, ettersom forskjellene er relativt små, og en analyse av de språklige endringene ikke viser så tydelige resultater. Faktisk er det den relative graden av *stabilitet* som er det tydeligste bildet på alle de språklige variablene – det er ingen særskilte bindalske former som har falt bort fra det som karakteriseres som tradisjonelt bindalsk talemål. Hypotesen om at det er en sterkere lokal identitet i sørlige Bindal bygger slik sett på at det er større *variasjon*, altså større innslag av ikke-bindalske former, blant informantene fra nordlige Bindal.

Her mener jeg det er god grunn til å skille mellom tre ulike nivåer for geografisk identitet. Som jeg var inne på i kapittel 4, ønsker jeg her å undersøke forholdet mellom folks identitet og det Auer & Hinskens (1996) kaller for «lokale dialekter, regionale dialekter, og nasjonalspråket». For å utforske denne sammenkoblingen har jeg valgt å se nærmere på steds-

begrepet, ettersom det er her man finner det parallelle mønsteret for fordelingen av lokale, regionale og nasjonale talemål og fordelingen av lokale, regionale og nasjonale *steder*, altså grunnlaget for lokale, regionale og nasjonale *identiteter*.

9.4.5. «Sted»

Humanistisk geografi oppsto mot slutten av 1970-tallet (Monka, 2013: 32), og blir karakterisert som en retning som interesserer seg for hvordan mennesket konstruerer sted som en mental størrelse, og hvordan de orienterer seg mot dette stedet. Humangeografene understreker at forskjellige individer kan bruke og oppfatte det samme stedet på svært ulike måter. I nyere tid har dette stedsperspektivet også begynt å gjøre seg gjeldende innenfor sosiolingvistikken.

John Agnew (1987, i Monka 2013) definerer det han mener er de tre sentrale komponentene av stedsbegrepet, nemlig; «Location», «locale» og «sense of place». Med «location» (plassering) menes et steds nøyaktige og fysiske plassering på jordkloden. «Locale» (utforming) refererer til stedets materielle oppbygning, som er de fysiske omgivelsene hvor sosiale interaksjoner forekommer. Den siste komponenten i dette humanistisk-geografiske perspektivet på sted er «sense of place» (stedets persepsjon) og omhandler hvordan individer oppfatter et gitt sted, i form av hvilke følelser og forståelser mennesker har til dette stedet.

Disse tre komponentene av stedsbegrepet er alltid til stede i forståelsen av et bestemt sted. Hvis vi her tar Bindal som eksempel, er Bindal lokalisert helt sør i Nordland fylke, ved grensen til Nord-Trøndelag fylke (plassering). Bindal er preget av en rekke fjell og fjorder, som er med på å dele opp kommunen. Størstedelen av befolkningen holder til i den sørøstlige delen av kommunen. Kommunen har tre barne -og ungdomskoler, en større fabrikk, samtidig som de fleste jobber innenfor helse -og omsorgssektoren (utforming). Bindal oppleves som en naturperle med et trygt og godt oppvekstmiljø, men med få kulturelle tilbud ut over de idrettslige (stedets persepsjon).

Jan Blommaert (2007: 5) legger til i stedsbegrepet at hvert enkelt sted har sin egen «indeksikalitetsorden»: «Orders of indexicality define the dominant lines for senses of belonging, identities and roles in society». Disse indeksikalitetsordenene mener Blommaert også inneholder språknormer.

Således ses det enkelte sted som både et vertikalt sted i sig selv med egne normer for «normal» sprogbrug og samtidig som en del af et horisontalt nationalt og globalt landskab, hvor det

gælder andre normer. Disse normer er ordnede i forskjellige hierarkier i forhold til hinanden. (Monka, 2013: 22).

Monka er her inne på et helt sentralt moment som må tas hensyn til når man ønsker å betrakte et *sted* – vi må se stedets vertikale plassering i seg selv, samtidig som vi tar hensyn til stedets *horisontale* plassering i det nasjonale og globale landskapet. Hvis vi her tar det lokale Kolvereid som eksempel, kan vi ikke kun ta hensyn til Kolvereids plassering (location), utforming (locale) og persepsjon (sense of place). Vi må også trekke inn det regionale «Trøndelag», og det nasjonale «Norge». For faktum er at både det lokale, regionale og det nasjonale nivået har en plassering, utforming og persepsjon – dermed har også alle disse tre nivåene av sted sin egen indeksikalitetsorden. Det er denne tilnærmingen til sted og indeksikalitetsorden som kan være med på å utvide forståelsen av identitetsbegrepet.

9.4.6. Lokale, regionale og nasjonale talemål

Auer og Hinskens' (1996) pyramidemodell har etter hvert blitt et kjent visuelt uttrykk for hvordan språksituasjonen i et typisk europeisk språksamfunn kan karakteriseres. Jeg vil i det følgende fokusere på tre av denne modellens fire nivåer, altså; lokalt talemål, regionalt talemål og nasjonalt talemål.

De lokale talemålene lar seg relativt problemfritt defineres som de lokalt utpregete dialektene; de talemålene som gjennom tradisjonelle målmerker lar seg geografisk avgrense til et lokalt område, eller *sted*.

De to andre nivåene er derimot mer konfliktskapende, kanskje særlig i et samfunn som Norge, hvor det fortsatt strides om vi har et klart definert standardtalemål. Diskusjonen relatert til dette problemområdet skal jeg her imidlertid styre unna, og kun fastslå at «standardtalemål [...] er en varietet [...] som fungerer som norm eller normideal for et større språksamfunn» (Mæhlum, 2007: 38). Samtidig ønsker jeg å legge til de egenskapene standardspråket har gjennom å være «en *geografisk nøytral, supraregionale* kode, og den udiskutable funksjonen det har som en *sosial prestisjevarietet*» (Ibid.: 39). Standardtalemålet i Norge (og de fleste andre land i Europa) vil da oftest bli assosiert med det talemålet som brukes i og rundt hovedstaden. Dette talemålet skiller seg ut ved å være «geografisk nøytralt» (op.cit.), i motsetning til det lokale talemålnivået, som er geografisk avgrenset.

Regionalt talemål er det nivået som er mellom det lokale og det nasjonale nivået. Dette talemålet er ikke geografisk nøytralt, men det er heller ikke geografisk avgrenset på samme måte som det lokale nivået. Det vil si at det regionale nivået i talemålshierarkiet ikke

inneholder geografisk avgrensede målmerker som så direkte kan knytte talemålet til et spesifikt lokalsamfunn. Det regionale talemålet inneholder nemlig trekk som er felles for et *større* område enn de lokale dialektene, altså språklige trekk som flere av de lokale dialektene har til felles, og som er samlende for en *region*. Hva som faktisk er et regionalt talemål, er dermed mindre spesifikt.

9.4.7. Lokale, regionale og nasjonale talemål og steder og identiteter

I kapittel 4 tok jeg opp samspillet mellom individ og samfunn – sosialiseringsprosessen – som en sentral faktor i identitetsskapelsen. Jeg vil i det følgende prøve å fremheve viktigheten av å utforske de tre ulike nivåene av *sted*, slik dette begrepet ble diskutert i kap. 9.4.5., når man inntar et sosiolingvistisk identitetsperspektiv i undersøkelsen av sammenhengen mellom identitet og talemål. Fordi, de tre stedsnivåene lokalt sted, regionalt sted og nasjonalt sted, er også ulike samfunnsnivåer mennesker blir sosialisert inn i.

Gjennom å bli sosialisert inn i det kollektivt norske, det kollektivt trønderske alternativt nordlandske, og det kollektivt bindalske skaper bindalingen sin identitet og relasjoner til omverdenen. Ikke bare til resten av det trønderske/nordlandske og bindalske, men også til de deler av omverdenen som *ikke* er sosialisert inn i det trønderske/nordlandske og bindalske. Den kanskje fremste avspeilingen av hvilket kollektiv individet er sosialisert inn i, er språket (jf. Solheim, 2010: 123). Denne samtidige sosialiseringen innebærer også at individet får tilgang til de tre ulike nivåenes *indeksikalitetsorden*. Spørsmålet blir da hvilken indeksikalitetsorden individet knytter seg sterkest opp mot, altså hvilke språklige normer individet ønsker å følge. Den indeksikalitetsordenen som individet knytter seg sterkest til, avspeiler da hvilket av de tre «stedsnivåene» (nasjonalt, regionalt eller lokalt) individet mentalt er mest tilstede innenfor, altså ønsket den enkelte språkbruker har til å utvise en form for nasjonal, regional eller lokal *identitet*.

9.4.8. Teoretiske sammendragninger

«Talemålet er sentralt [...] som ein samlande kulturell komponent» (Solheim, 2010: 118). Her mener jeg det er snakk om kollektivets språk, og at dette talemålet er en del av individets sosialiseringsplattform, og slik med på å konstruere individets identitet. Det må derimot tas med i betraktningen at individet tar del i tre ulike nivå for kollektiv – samtidig. Nemlig det nasjonale (det norske), det regionale (f.eks. det trønderske) og det lokale kollektivet (f.eks. Kolvereid). Slik er det ikke bare nødvendigvis den indeksikalitetsordenen som råder på det lokale nivået som integreres av individet i sosialiseringsprosessen, men også de

indeksikalitetsordenene på det regionale og det nasjonale nivået. Blant de tre ulike nivåene for kollektiv, er det forskjeller i graden av tilknytning individet har til hvert nivå. Indeksikalitetsorden som eksisterer innenfor det stedsnivået individet føler seg sterkest tilknyttet til, vil også få sterkest gjennomslagskraft i individets indeksikalitetsorden, og slik vil individets talemål være med på å utvikle seg i samme retning som det talemålet som er tilknyttet stedsnivået individet føler sterkest tilknytning til.

Dette medfører da to parallelle muligheter: 1. Et individs talemål avspeiler hvilket stedsnivå individet er sterkest knyttet til. 2. Stedsnivået et individ føler seg sterkest knyttet til, vil avspeile seg i individets talemål.

Gjennom denne hypotesen prøver jeg å fange opp *samsillet* mellom sted og språk, og hvordan språk får en dobbeltrolle i konstitueringen av et *sted*. På den ene siden er språket med som en del av de historiske, kulturelle og samfunnsmessige komponentene som er med å konstruere et individs identitet. På den andre siden er språket en av de fremste uttrykkene som er med på å vise vår identitet til omverdenen - vår «lokal tilhørsle og identitet kjem til uttrykk gjennom språket» (Solheim, 2010: 123). Dette komplekse forholdet kan til tider synes å være nær sagt en «høna-eller-egget»-problematikk: Hvor mye av et individs lokale identitet kan vi forstå gjennom å analysere individets språk, og hvor mye av individets språk har bakgrunn i individets lokale identitet?

Hvis denne hypotesen kan tillegges en verdi, ser vi at identitet kan være en avgjørende faktor i analysen av språklig endring og språklige strategier på individnivå. Vi kan derimot utbygge denne hypotesen til å også inkludere følgende: 1. Et samfunns talemål avspeiler hvilket stedsnivå samfunnet er sterkest knyttet til, og 2. Stedsnivået et samfunn føler seg sterkest knyttet til, vil avspeile seg i samfunnets talemål. Samfunnet blir da summen av individene som utgjør kollektivet.

Hvis vi kan forholde oss til en slik hypotese, kan vi prøve å utforske i hvilken grad bindalsamfunnet orienterer seg *innover*, til det lokale bindalske, eller utover mot det regionale eller det nasjonale. Dette vil da avspeile seg i det lokale talemålet. Det lokale talemålet kan slik være et uttrykk for hvilket stedsnivå Bindal tilhører – det lokale, regionale eller nasjonale.

Med bakgrunn i ovenstående diskusjon, kan vi derfor sette opp følgende to parallelle pyramider (jf. Auer og Hinskens, 1996):

Fig. 9.1: Parallele pyramider for talemål og identitetsnivå

9.4.9. Bindalingenes konstruksjon av lokal, regional og nasjonal identitet

Språklig variasjon og endring, både på inter-individuelt og intra-individuelt nivå, kan da karakteriseres som henholdsvis kollektivets og individets videreutvikling av sin identitet, gjennom kontinuerlig interagering og forhandling med de kulturelle, historiske og samfunnsmessige komponentene som *utgjør* identitet (jf. min definisjon av identitetsbegrepet i kap. 4). La meg her vise et hypotetisk eksempel fra Bindal:

Da Bindal lå under Trondheims Len, altså før 1657, var alle bindalinger «trøndere». Det vil si at de hadde en trøndersk identitet, som følge av å bli sosialisert inn i det regionale stedet «Trøndelag». I 1657-1658 ble nordlige del av Bindal lagt under Helgeland. I 1852, nesten 200 år senere, er grensen blitt flyttet slik at Bindal ble lagt under Nordland fylkeskommune. Bindalingene blir nå sosialisert inn i det regionale stedet «Nordland». Dette innebærer altså et skifte i den samfunnsmessige komponenten som den lokale kollektive identiteten interagerer og forhandler med. Hvis resultatet da hadde blitt at alle bindalinger hadde fått en «nordlandsk» identitet, ville dette ha innebåret et skifte i bindalsamfunnets (altså sosialiseringsplattformen for bindalingenes lokale identitet) indeksikalitetsorden. Et skifte i bindalingenes regionale indeksikalitetsorden, fra det trønderske til det nordlandske, ville dermed fått konsekvenser for bindalsamfunnets talemål, og vi kunne dermed ha sluttet at bindalingenes regionale språknormer, som tidligere var trønderske, nå er nordlandske.

Når det i min undersøkelse derimot kommer fram at nærmere 30 % av bindalingene fortsatt identifiserer seg med det regionale Trøndelag fremfor Nordland, viser dette kompleksiteten i de identitetsforhandlingene som individet og kollektivet bestandig er inne i. Mens det for de 30 % av bindalingene som har en trøndersk identitet, kanskje er den historiske komponenten som står sterkest i identitetsdannelsen, kan det for andre individer

være at de kulturelle og historiske komponentene står sterkere. Som vi ser under, kan besvarelsene fra internettundersøkelsen være med på å vise forholdet mellom slike komponenter. Besvarelsene til «hvorfor»-spørsmålet til spørsmålet: «Hva føler du deg mest som? Nordlending eller trønder», lot seg tydelig plassere i ulike kategorier som er med på å vise komponenter i bindalingenes regionale identitet (jf. tabell 8.16., her repetert som tabell 9.4)

Kulturell tilhørighet til Trøndelag	15	8 %
Enklere kommunikasjonsveier til Trøndelag	12	7 %
Administrativ tilhørighet til Trøndelag	14	8 %
Språklig likhet med trøndersk	20	11 %
Høyere utdanning nærmest i Trøndelag	5	3 %
Familiebånd til Trøndelag	12	7 %
Familiebånd til Nordland	14	8 %
Språklig likhet med nordlandsk	7	4 %
Geografisk/politisk tilhørighet til Nordland	54	30 %
Kulturell tilhørighet til Nordland	11	6 %
Videregående skolegang i Nordland	6	3 %
Ingen av delene/blanding av begge	13	7 %
Totalt	183	

Tabell 9.4. Komponenter i bindalingenes regionale identitetskonstruksjon.

Hvis vi her setter sammen de ulike argumentasjonene slik at vi får tre hovedkomponenter; historiske, kulturelle og samfunnsmessige, får vi en snevrere tabell (tabell 9.5). Den historiske komponenten inneholder følgende kategorier: «Språklig likhet med trøndersk», «språklig likhet med nordlandsk» og «administrativ tilhørighet til Trøndelag». Den kulturelle komponenten inneholder kategoriene «Kulturell tilhørighet til Trøndelag, «kulturell tilhørighet til Nordland» og «enklere kommunikasjonsveier til Trøndelag». Den samfunnsmessige komponenten inneholder kategoriene «høyere utdanning nærmest i Trøndelag», «familiebånd til Trøndelag», «familiebånd til Nordland», «geografisk/politisk tilhørighet til Nordland» og «videregående skolegang i Nordland».

Historisk komponent	41	22 %
Kulturell komponent	38	21 %
Samfunnsmessig komponent	91	50 %
Ingen av delene/blanding av begge	13	7 %
Totalt	183	

Tabell 9.5. De tre hovedkomponentene i bindalingenes regionale identitetskonstruksjon.

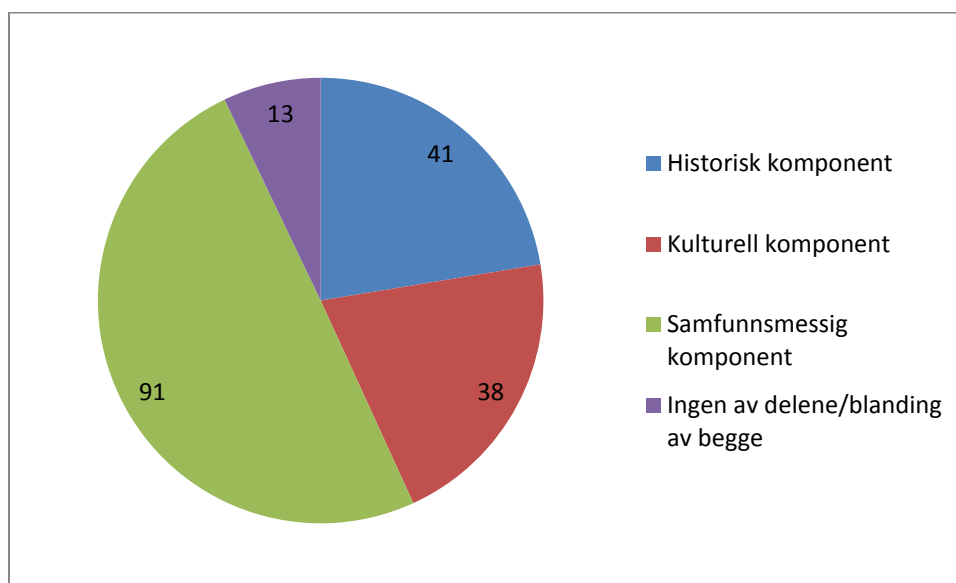

Fig. 9.2. De tre hovedkomponentene i bindalingenes regionale identitetskonstruksjon.

Tabell 9.5. er løst satt sammen og har ingen nøyaktige utregninger eller argumentasjon for sammensetningen. Som et visuelt bilde tjener den derimot formålet her; å vise hvordan den samfunnsmessige komponenten framstår som viktigst i sosialiseringprosessen som leder til konstruksjonen av identitet. Dette er samme konklusjon som ble gjort i kap. 8.3.1, hvor det kom frem at den politiske administrasjonsgrensen som setter Bindal inn under Nordland fylkeskommune spiller en sentral rolle for bindalingenes konstruksjon av identitet. Dette medfører at et stort flertall av bindalingene tillegger seg selv en «nordlandsk identitet». Men tabellen viser også at det er andre sentrale faktorer som spiller inn, noe som er med på å forklare hvorfor drøyt 30 % av bindalingene tilegner seg en «trøndersk identitet».

Med dette konstruktivistiske identitetsbegrepet ser vi at det er sannsynlig at flere bindalinger viser en sterkere tilknytning til den trønderske indeksikalitetsorden, noe som kan medføre en dreining mot trøndersk talemål. Men dette skjer altså på det *regionale* identitetsnivået. På det *lokale* identitetsnivået, hvis det er mulig å holde disse nivåene adskilt,

er det *graden av tilhørighet til stedet* som spiller inn. Det er da fortsatt en mulighet for at sørlige Bindal føler en sterkere tilknytning til det bindalske enn nordlige Bindal.

Gjennom denne teoretiske drøftingen kan vi altså prøve å gi følgende tolkning av språkmaterialet for *Sør-Bindals* vedkommende:

I kraft av å komme fra kommunesenteret har informantene fra Terråk Skole (sør) en sterkere lokal identitet enn informantene fra Bindalseidet (nord). Det er også større sannsynlighet at kollektivet «sørlige Bindal» har en større grad av *trønderske* komponenter i sitt identitetsgrunnlag, og at de derfor har tatt til seg en større del av den trønderske indeksikalitetsordenen. Dette medfører at de på enkelte språklige punkter følger en trøndersk regionaliseringsprosess.

Tidligere i dette kapittelet argumenterte jeg for at tilstanden av naboopposisjon står som en sannsynlig historisk katalysator for denne mulige utviklingen. Her stadfestet jeg også at de to polaritetene sørlige og nordlige Bindal eventuelt må ha valgt *ulike* språklige strategier for å kunne divergere fra hverandre. Spørsmålet her blir da hva som har vært/er *nordlige Bindals* språklige strategi.

Det er da som nevnt nærliggende å se til de motsatte strategiene av hva som ser ut til å være utviklingen i sørlige Bindal, altså «svakere lokal identitet» og «større grad av *nordlandske* komponenter i sitt identitetsgrunnlag». Det som da blir problematisk, er at det språklige materialet viser få indikatorer som peker i retning av at talemålet til informantene fra nordlige Bindal har utviklet seg i retning av sørhelgelandsk. Vi står da kun igjen med en hypotese om «svakere lokal identitet i nordlige Bindal». Dette blir delvis automatisk bekreftet hvis vi setter opp «sterkere lokal identitet» som en del av forklaringen for språksituasjonen i sørlige Bindal. Men «sterkere lokal identitet» må imidlertid være et relativt begrep knyttet til forklaringen for *Sør-Bindals* vedkommende, ettersom det ikke kan være noen tvil om at innbyggerne i nordlige Bindal selvfølgelig i like stor grad er *bindalinger*. Mønsteret som viser at de mest tradisjonelle, lokale formene i større grad blir lagt bort blant informantene i nordlige Bindal, kan slik sett ikke tolkes som en bevegelse *vekk* fra Bindal.

La oss derfor se nærmere på det språklige materialet fra nordlige Bindal, slik det fremkommer i tabellform, hvis vi setter opp kategoriene «særskilt lokale former» og «ikke-lokale former». For å vise polaritetene har jeg typografisk farget utviklingen i nordlige Bindal med blått, og utviklingen i sørlige Bindal med rødt. Samtidig har jeg markert den konklusjonen jeg legger vekt på i min analyse, med fet skrift.

Språklig utvikling	Særskilt lokal form	Ikke-lokal form
Personlig pronomen, 1. pers. sg.	Hovedsakelig realisering av lokal form /eg/ Kun realisering av lokal form /eg/	Minimalt innslag av sørhelgelandsk form /e/ Ingen realisering av ikke-lokale former
Nektingsadverb	33,5 % 67,7 %	66,4 % 36 %
Gradsadverbet «mye»	37,5 % 87,3 %	62,3 % 12,4 %
Hv-ord	Hovedsakelig realisering av lokale former	Utvikling mot mer standardnær eller trønderskregional form /koðan/
Presens av «å se»	Ingen utpreget lokal form 55,5 % bruk av særskilt lokal form	Kun mindre lokale former 44,4 % bruk av ikke-lokal form
Infinitiv med /a/-endelse	Stabilt lokalt mønster Stabilt lokalt mønster	Ingen endring Ingen endring
Presens av svake e-verb	Stabilt lokalt mønster Stabilt lokalt mønster	Ingen endring Ingen endring
Svake, mask. Ubest. sg. ord med tradisjonell /i/ og /a/-endelse	Ingen data Holder på lokalt mønster	Ingen data, men undersøkelse fra 1995 viser endring vekk fra lokalt mønster Ingen endring

Tabell 9.6. Realisering av lokale og ikke-lokale former. Utviklingen i nordlige Bindal er farget blått, mens utviklingen i sørlige Bindal er farget rødt.

Merk at tabell 9.6. er en tolkning av de empiriske tallene fra den språklige undersøkelsen, og at denne fremstillingen ikke kan gjøres ved hjelp av tallene alene. Jeg ønsker her å vise tendenser i utviklingene i nordlige og sørlige Bindal, når man setter disse to utviklingene opp mot hverandre.

Tabellen viser at nordlige og sørlige Bindal i store trekk har *ulik* utvikling ved alle mine variabler, bortsett fra verbvariablene. Mønsteret viser også at de språklige endringene hos informantene fra nordlige Bindal i hovedsak beveger seg vekk fra de særskilt lokale formene.

Mønsteret i tabell 9.6. er altså med på å understreke de forventningene man har til et samfunn preget av naboopposisjon – de to bygdene har valgt ulike språklige strategier. Vi har allerede sett at den språklige strategien til sørlige Bindal består av å i stor grad holde på de tradisjonelle formene, samtidig som det kan være tendenser til en trøndersk regionaliseringsprosess. Dette har jeg forklart ut fra teorier som viser at sørlige Bindal har en sterkere tilknytning til det lokale stedsnivået, og at noen sentrale komponenter i sør-bindalingenes regionale identitetsgrunnlag er trønderske.

Det er derimot lite i mitt materiale som tyder på at nord-bindalingene er påvirket i betydelig grad av sørhelgelandsk talemål. Det er også mulig at naboopposisjonstilstanden sperrer for en mulig trøndersk regionalisering av det nord-bindalske talemålet, ettersom nord-

bindalingene må ha en annen språklig strategi enn sør-bindalingene. Av samme grunn er de særskilt lokale formene «opptatt».

Av de tre ulike nivåene av talemål jeg opererer med i forbindelse med den identitetshypotesen som ligger som teoretisk grobunn for denne oppgaven – lokalt, regionalt og nasjonalt, er det da bare ett som står igjen som mulig forklaring for nordlige Bindal. Dette nasjonale nivået, standardtalemålet, som står igjen som mulig påvirkningsfaktor for nordlige Bindal og må derfor utforskes. Først vil jeg se om de språklige utviklingene i nord kan argumenteres for å være i retning av en «standardisering».

Personlig pronomen, 1. pers. sg.:	/eg/ → /e/	= Ingen standardisering
Nektingsadverb:	/çi/ → /ikke/	= Tydelig standardisering
Gradsadverbet «mye»:	/myççi/ → /my/ og /masse/	= Tydelig mer standardnært
Hv-ord:	Ingen tydelig utvikling	= Ingen standardisering
Presens av «å se»:	/si:r/ → /se:r/ og /je:r/	= Tydelig mer standardnært
Infinitiv med /a/-endelse	Ingen tydelig utvikling	= Ingen standardisering
Presens av svake e-verb	Ingen tydelig utvikling	= Ingen standardisering
Substantiv med trad. /i/-endelse	/i/-endelse → 0-endelse	= ?

I de språktrekkene hvor det har skjedd en tydelig *endring*, ser vi altså at det kan argumenteres for at denne utviklingen går i retning av et mer standardnært talemål. Vi kan derfor konkludere med at noen sentrale aspekter ved det nordbindalske talemålet går i retning av et mer standardnært talemål. Spørsmålet i neste omgang blir hvordan vi kan forstå denne utviklingen i talemålet.

9.4.10. Nøytralitetsstrategier

Det er riktignok lite i de sosiokulturelle forholdene i nordlige Bindal som kan tolkes i retning av at de her har en sterkere «nasjonal» identitet enn i sør. Dette medfører at vi må søke en annen forklaringsmulighet på tendensene vi kan lese ut av det språklige materialet.

Myers-Scottons (1976) teori om nøytralitetsstrategier kan her gi en mulig fortolkningsramme. Myers-Scottons (op.cit.: 919) sier at individer som befinner seg i språklig komplekse og usikre situasjoner, «seek a linguistic variety which avoids commitment to the socially meaningful attributes which may be salient». Bindals språklige situasjon kan absolutt tolkes som å være et “språklig komplisert samfunn”, blant annet eksisterer det flere ulike konkurrerende normer (f.eks. bindalske, trønderske og nordlandske).

For nordlige Bindals vedkommende utkrystalliserer det seg et normgrunnlag på bakgrunn av tilstanden av naboopposisjon – nemlig å divergere fra sørlige Bindal.

Divergeringsstrategien som virker å være valgt blant informantene mine fra nordlige Bindal, kan slik sett tolkes som en form for nøytralitetsstrategi. Språkendingene peker ikke entydig nordover, ikke entydig sørover, og heller ikke entydig mot de tradisjonelle lokale formene.

«One strategy of neutrality in such situation is completely to avoid commitment on an attribute which the speaker perceives as potentially salience» (Ibid.). I den usikre språksituasjonen har altså de nordlige bindalingene valgt å *ikke* konvergere mot varianter som kan oppfattes som «nordlandske», «sørhelgelandske» eller «trønderske». Det som da fremstår som eneste mulighet, er å søke varianter som har en «nøytral verdi».

For Norwegian generally [...] it is Standard East Norwegian which can be said to represent a neutral code of this kind [...] East Norwegian has attained the position of a supra-regional, general Norwegian speech variety, and as such can be considered a geographically and dialectally un-marked or neutral code. (Mælhun, 1996b: 329-330).

For nordlige Bindal blir dette alternativet da mer *umarkerte* former. «Perhaps the simplest strategy of neutrality from the linguistic point of view is to select a variety which *in its own right* can signal the value [+NEUTRAL], or [+UNMARKED]» (Ibid.: 329). Dette betyr at de standardiserte formene som blir realisert av mine informanter fra nordlige Bindal, blir opplevd som *umarkerte*.

Det er derfor ikke standardspråkets nasjonale identitetsnivå som er bakgrunnen for nord-bindalingenes valg av språkstrategi, men standardspråkets funksjon som en *umarkert* og *supra-regional* varietet. På bakgrunn av dette må vi ikke nødvendigvis se på den språklige utviklingen vi ser tendenser til i nordlige Bindal, som en del av en *standardiseringsprosess*, men snarere som et *bortfall av markerte former*. Intensjonen som ligger til grunn for den språklige standardiseringen, er ikke å nærme seg et nasjonalt talemål, men muligens å føre en annen språklig strategi enn sørlige Bindals, iallfall skape en viss avstand til sørlige Bindal. Slik kan vi forstå nordlige Bindals språklige utvikling, i form av bortfall av markerte former som en språklig nøytralitetsstrategi. Dette er en lignende argumentasjon som den Solheim har brukt i sin analyse av språkutviklingen i Høyanger. «Nivelleringsprosessane [...] kan på mange måtar sjåast som resultat av ein overordna språkleg *nøytraliseringsstrategi*. [...] samlinga [...] kring former som kan opplevast som enklare og meir «nøytrale»» (Solheim, 2010: 252).

10. Oppsummering og konklusjon

Spørsmålene jeg ønsket å nærme meg en forklaring på i denne oppgaven, var mange: «Har det vært, og /eller er det i dag, gangbart å operere med en todeling av Bindal dialektmessig, hvor Nord-Bindal defineres som sørhelgelandsk, og Sør-Bindal defineres som trøndersk?». Har talemålet i Bindal tidligere vært trøndersk, nordlandsk eller begge deler? Er talemålet i Bindal i dag trøndersk, nordlandsk eller begge deler? Hva skjer med Bindal, når den store talemålsutviklingen i Norge går mot en regionaliseringsprosess? Hvis Bindal kan deles opp i to dialektmessig, hvorfor er det slik?

I det følgende ønsker jeg å oppsummere hva denne oppgaven kan ha lært oss om Bindal og bindalsdialekten. På denne måten håper jeg å vise hvordan vi kan nærme oss noen svar på disse spørsmålene gjennom sosiolingvistiske og folkelingvistiske teorier og metoder.

10.1. Oppsummering

Før 1657 lå Bindal under Trondheims Len. Kommunen ble så i 1657-1658 delt opp i to, mellom Namdalen og Helgeland. Denne delingen varte i nesten 200 år, frem til 1852, da hele kommunen ble innlemmet i Nordland amt. I dag ligger kommunen i Nordland fylkeskommune, helt på grensen til Nord-Trøndelag fylkeskommune.

Bindalsbruket har i mange år vært hjørnesteinsbedriften i Bindal kommune. Opprettelsen av denne bedriften medførte en sentralisering inn mot det som ble kommunesenteret, Terråk. Slik oppsto en bygdekonflikt mellom nordlige og sørlige deler av Bindal, primært Bindalseidet og Terråk, som skulle prege bindalsamfunnet i mange år fremover.

I dag arbeider de fleste bindalinger innenfor helse- og omsorg. Det er en kommune i motgang, som står foran store utfordringer i fremtiden. Bindalsbruket har nettopp blitt reddet og gjenstartet fra en konkursbegjæring. Den borgerlige regjeringen arbeider for «frivillig tvangsammenslåing» av småkommuner. Samtidig har Bindal et florerende kulturliv gjennom musikk og idrett. Det er en trygg oppvekstplass, og harmoni og frihet i naturskjønne omgivelser skaper et nesten nasjonalromantisk forhold for mange av innbyggerne til kommunen sin. Men alle bindalinger må flytte, nordover til Brønnøysund for å gå på

videregående skole, og stort sett sørover til Trøndelag for å ta høyere utdanning. Et flertall av disse unge bindalingene vender ikke hjem.

Tidligere talemålsforskere har vært uenige om klassifiseringen av talemålet i Bindal. Noen vil kalle bindalsk for trøndersk, andre for nordlandsk. Etter hvert har det blitt etablert en tradisjon for å dele kommunen i to, og si at i den sørlige delen av kommunen snakker en et trøndersk talemål, mens en i den nordlige delen av kommunen snakker et nordlandsk talemål. Gjennom språklige intervju, analyse av utvalgte variabler og en større internettundersøkelse for å kartlegge bindalingenes egne oppfatninger har jeg forsøkt å ta et skritt nærmere det bindalske talemålet. Jeg har ikke bare forsøkt å nærme meg en kategorisering av hvorvidt bindalingene taler trøndersk eller nordlandsk. Jeg har også forsøkt å forstå om bindalingene *opplever seg selv som* trøndere eller nordlendinger, altså hvordan de konstruerer sin *identitet* på grensen mellom Nordland og Trøndelag.

I kapittel 4 antydet jeg at jeg ønsket å inkludere et eksplisitt identitetsperspektiv i denne oppgaven. Jeg ønsket å utforske forholdet mellom lokalt, regionalt og standardisert talemål, og undersøke hvordan vi kan forstå disse i sammenheng med konstruerte lokale, regionale og nasjonale identiteter.

De seks informantene jeg har hatt som grunnlag for den språklige analysen, besto av tre elever fra Terråk Skole og tre elever av Bindalseidet Skole. Dette valget gjorde jeg med bakgrunn i polariseringen av kommunen – sør–nord

En gjennomgang av de språklige variablene viser et materiale som kan virke vanskelig å fortolke. Det er langt fra noe entydig mønster som peker i retning av at bindalsdialekten er det ene eller andre. Ei heller kan vi tydelig se at sørlige Bindal er eller beveger seg i retning mot trøndersk, og at nordlige Bindal er eller beveger seg i retning mot sørhelgelandsk. Det er stabiliteten i bindalsmålet som utkrystalliserer seg som det mest framtrekkende trekket. Vi kan likevel spore tendensen til et mønster som viser at informantene fra sørlige Bindal i større grad holder på de utpregete lokale variantene, mens informantene fra nordlige Bindal i større grad beveger seg vekk fra disse, og realiserer et mer standardisert talemål.

Internettundersøkelsen ga oss viktige og sentrale opplysninger som har vært med på å prege den videre analysen av det språklige materialet. Temaer som identitet, bygdekonflikt, bindalingers oppfattelse av egen dialekt og dialekter i naboområdet viste hvordan vi kan tolke det språklige materialet på en måte som gjenspeiler bindalingenes subjektive forståelse av «seg selv» - altså bindalingenes opplevelse av sin egen identitet.

Etter å ha presentert det språklige materialet og den større internettundersøkelsen sto jeg igjen med to mulige forklaringshypoteser for det språklige materialet. 1. Sterk lokal

identitet i sørlige Bindal, og 2. Bindal er med i en form for trøndersk regionaliseringsprosess. Selv om disse forklaringshypotesene i utgangspunktet virker som to motstridende forklaringer, viste det seg heller at disse to mulige forklaringene viser språkets kompleksitet, og sammen kan de gi en mer helhetlig forståelse av den språklige utviklingen i bindalssamfunnet.

I et forsøk på å «objektivere tendensane or det litt kaotiske førsteinntrykket» (Sandøy, 2005: 35), prøvde jeg etter modell fra Sandøy (op.cit.) å isolere mulige påvirkningsfaktorer for variablene i sørlige og nordlige Bindal. Når jeg så satte de to språklige analysene av nordlige og sørlige Bindal opp mot hverandre, ble det tydelig at de to informantgruppene på flere punkter hadde hatt en ulik utvikling. Dette styrker sannsynligheten for at bindalssamfunnet har gjennomgått en naboopposisjonsprosess, og at sørlige og nordlige Bindal har stått, og står, i et opposisjonsforhold til hverandre. Ved å trekke inn Larsens (1917) teori om naboopposisjon kunne jeg forklare hvorfor det språklige materialet viste en noe ulik utvikling mellom informantene fra Terråk Skole og informantene fra Bindalseidet Skole. Samtidig innebar en forklaring med utgangspunkt i teorien om naboopposisjon at utviklingen måtte ha resultert i en form for *ulike* språklige strategier. Det ble da en utfordring å undersøke hva disse språklige strategiene kan ha inneholdt. Gjennom å teoretisere rundt begrepet som «sted», «lokalt, regionalt og nasjonalt talemål» og «lokale, regionale og nasjonale identiteter», mener jeg å ha kommet frem til et reliabelt forslag til hvordan vi kan tolke de ulike tendensene i det språklige materialet.

Utviklingen i bindalsdialekten kan forklares ut fra en teori om at nordlige og sørlige Bindal lenge har levd i naboopposisjon til hverandre. Dette har medført en språklig divergering mellom nordlige og sørlige Bindal. Sørlige Bindal, i kraft av å inneha kommunesenteret Terråk, som medfører nærhet til sentrale lokale symboler (som Bindal rådhus, Bindal museum, Bindal sykehjem, lensmannskontor, Bindalsbruket og som arrangør av Nordlandsbåtsregattaen) føler en sterkere spesifikk lokal identitet enn nordlige Bindal. Dette medfører en opprettholdelse av mer lokale variabler i de sørlige språkbrukernes talemål. Samtidig ligger sørlige Bindal nærmere Trøndelag, og det er derfor stor sannsynlighet for at sentrale komponenter i sør-bindalingenes identitetsdannelse er trønderske. Dette området har også ligget århundrer under Trøndelag, noe som kan medføre at også den historiske komponenten spiller inn i noen sør-bindalingers trønderske identitetskonstruksjon. Dette kan være med å forklare at deler av det sør-bindalske talemålet ut til å være med i en form for trøndersk regionaliseringsprosess.

Nordlige Bindal har, særlig som følge av en naboopposisjon, en noe annen språklig strategi enn sørlige Bindal, slik at de to talemålene delvis har divergert vekk fra hverandre. Det språklige materialet viser at informantene fra nordlige Bindal i større grad går vekk fra de spesifikt lokale formene, og erstatter disse med mer standardnære former. Slik er det tydelig at det har pågått (og pågår) en divergering mellom talemålene i nordlige og sørlige Bindal, men likevel ikke på en måte hvor sør entydig går mot sør og nord entydig går mot nord. Bevegelsen mot det standardnære bør imidlertid heller ikke tolkes som en bevegelse i retning av det nasjonale nivået (jf. forholdet mellom standardtalemål og nasjonal identitet, slik det ble argumentert for i kap. 9), men snarere som en bevegelse mot mer *umarkerte* trekk. Slik kan vi forstå den språklige strategien hos informantene fra nordlige Bindal som en nøytralitetsstrategi. På denne måten unngår nordlige Bindal en språkstrategi som går i retning av det lokale talemålet – der Sør-Bindal i større grad befinner seg. Samtidig unngår de en språkstrategi som går i retning av det trønderske regionalnivået og det sørhelgelandiske regionalnivået.

Vi har da besvart én bestanddel av min hovedproblemstilling: Det *er* formålstjenlig å operere med to ulike dialekter i Bindal kommune. Spørsmålet om hvorvidt vi kan kalle disse to dialektene for henholdsvis trøndersk og nordlandsk, trenger derimot mer utbrodering.

10.2. Trøndersk eller nordlandsk, eller trøndersk og nordlandsk?

For å kunne nærme meg et noe mer presist svar på min problemstilling, er det tre sentrale aspekter som må drøftes. 1. Jamvekt. 2. Intonasjon og 3. Persepsjon.

10.2.1. Jamvekt og apokope i bindalsmålet

I kapittel 7 *Presentasjon av det språklige materialet* hadde jeg en digresjon om hvorvidt jamvektsystemet i moderne norsk talemål kan være kategoriserende for vår inndeling av det norske dialektlandskapet. Denne problematikken kan være helt avgjørende for hvorvidt man skal definere bindalsk som trøndersk eller nordnorsk. Spørsmålet jeg satte frem var: Hvor mye eller lite «rester» av jamvekt må et talemål ha for at det fortsatt skal kalles et jamvektsmål? Kjernen i problemet for Bindals vedkommende er at vi tradisjonelt har to former for apokopering; ett trøndersk system som er regulert av jamvektprinsippet, og ett nordnorsk system som ikke følger jamvektprinsippet.

Sandøy (2005: 34) er en av de som drøfter utviklingene i nordlandsk og trøndersk talemål:

[R]esultatet etter det grammatiske kompromisset i Nordland og oppryddinga i infinitivar i trøndersk er at Nordland og Trøndelag får same mønsteret. Grammatisk kan vi framstille prosessane som ulike; men har det to utviklingslinjene likevel noe med kvarandre å gjøre? Trøndersk er faktisk på full fart til å bli nordlandsk! (Op.cit.).

Gjennom en slik argumentasjon blir altså jamvekt og apokope nærmest nøytralisert som kriterier for å avgjøre om bindalsk er en trøndersk eller nordlandsk varietet i dag. En tilstrekkelig kartlegging av *prosessene* som har ført frem til talemålet i Bindal i dag, har heller ikke vært gjort. Dermed kan det virke som vi står på bar bakke i dette dialektologiske klassifiseringsspørsmålet.

Det som da kan virke som en mulig løsning, er å undersøke om det er et system i de konkrete språklige variablene. I kapittel 2 er språklige målmerker fra bindalsmålet presentert, og vi ser her at det er tilsynelatende sammenheng mellom (i hvert fall) verbvariablene og substantivvariablene, og slik mulig å spore «rester» etter jamvekt i bindalsdialekten. Dette er et sterkt indisium på at bindalsmålet på et tidligere stadium kan ha vært klassifisert som trøndersk.

I kapittel 7 så vi derimot at det kan virke som denne sammenhengen mellom verbvariablene og substantivvariablene holder på å falle bort i nordlige Bindal, ettersom informantene fra nordlige Bindal går over til å bruke /e/-endelser i *svake maskulinum, ubest. f., sg., ord med tradisjonell /i/-endelse og /a/-endelse*. Hvis dette faktumet kan tillegges noen vekt, er det i dag med på å lage en språklig grense i Bindal, hvor sørlige Bindal har «rester av jamvekt» og nordlige Bindal har «*mistet* alle spor av jamvekt». Slike inndelinger har derimot dialektologien aldri operert med, men det er en inndeling som er med på å vise de uheldige konsekvensene med å fortsatt operere med denne variabelen som inndelingskriterium.

10.2.2. Intonasjon

Intonasjonen ble kort tatt opp i kapittel 9 *Undersøkelsene sett under ett*. Her ble intonasjonsaspektet problematisert både på generell basis, men spesielt med tanke på bindalsdialekten. Intonasjon ble vurdert til å være et for omfattende og komplekst nivå å trekke inn i denne oppgaven, likevel ser det ut til å være et kritisk moment i besvarelsen av min problemstilling. Det er da intonasjonen slik den blir oppfattet som sentralt kriterium blant bindalingene *selv*, som blir tillagt vekt – noe som er i samsvar med det folkelingvistiske

perspektivet for denne oppgaven. Blant besvarelsene til internettundersøkelsen kom det frem et tydelig mønster for hvordan informantene tolket den språklige situasjonen i Bindal. Begrepene som ble brukt av informantene for å kommunisere dette bildet, kan i svært mange tilfeller tolkes til å være relatert til intonasjonen: De relativt små nyansene i setningsmelodiene i sørlige, vestlige og nordlige Bindal blir tydelig definert som «trønderske» versus «sørhelgelandske». Vi får derfor et tydelig internt språklig skille i Bindal i dag, der sørlige og vestlige Bindal blir omtalt som mer trøndersk, og nordlige og østlige del av Bindal blir omtalt som mer sørhelgelandsk.

Hvordan situasjonen har vært tidligere, sier besvarelsene til internettundersøkelsen imidlertid lite om. Det er for eksempel vanskelig å vite om de 9 % som mener at det er større generasjonsforskjeller, bør tillegges noen verdi. Mange av disse peker konkret på at det var større geografiske forskjeller *tidligere*. Hvis dette stemmer, er det en viss sannsynlighet for at det er snakk om de samme forskjeller som trekkes fram av informantene som ulike i dag. Bestanddelen som trekker frem dette, er derimot svært liten. Vi får derfor ikke et entydig svar på om det tidligere har vært opererbart med en todeling av bindalsmålet med bakgrunn i dette lingvistiske nivået.

10.2.3. Persepsjon

Persepsjonen av bindalsmålet, altså hvordan bindalingene selv oppfatter den språklige situasjonen i Bindal, blir synonymt med punktet om intonasjon over. Bildet som kommer frem gjennom internettundersøkelsen, er svært entydig. Det er i grenseområdene i Vest-Bindal og Sør-Bindal man finner den mest utpregede trønderske dialekten, samtidig som det er i grenseområdet i Nord-Bindal man finner den mest utpregede sørhelgelandske dialekten. Områdene i mellom disse ytterpunktene defineres som «mer eller mindre grader av trøndersk» i sør, og «mer eller mindre grader av sørhelgelandsk» i nord. Som en visualisering av språksamfunnet Bindal, kan vi derfor vise til fig. 8.13, her repetert som fig. 10.1:

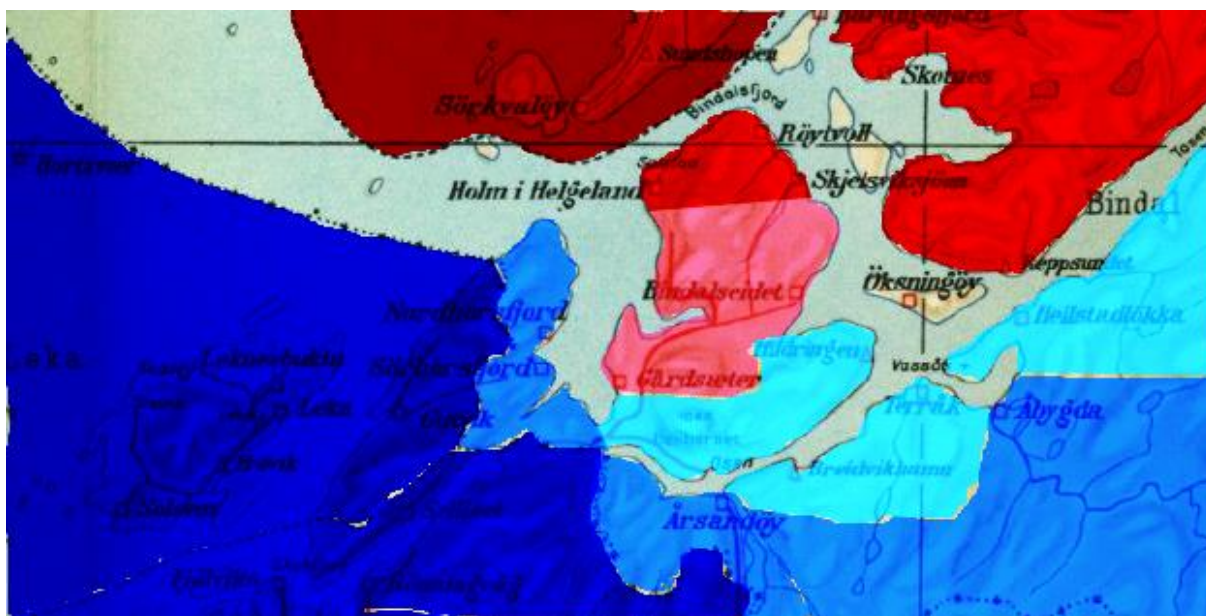

Fig. 10.1. Bindalsdialektens interne forhold. Den dypeste blå fargen dekker en del av Nord-Trøndelag, mens den dypeste røde fargen dekker en del av Sømna. Den middels blå fargen dekker den del av Bindal som fremstår med den «mest utpregede trønderbindalsken», mens den middels røde fargen dekker den delen av Bindal med den mest utpregede «nordlandskbindalsken». Den lyseblå fargen dekker da et område som er «mer eller mindre trøndersk», mens den lyserøde fargen dekker et område som er «mer eller mindre sørhelgelandsk».

Det bør muligens også trekkes fram at bindalingene ofte bemerket at de «først og fremst er bindalinger». Dette berører også persepsjonsaspektet, nærmere bestemt persepsjonen av en form for «tilværelse på grensen» eller «mangelen på tilværelse innenfor en bestemt region».

Dette er et viktig tilleggsspekt til at hverken talemålet i nordlige og sørlige Bindal viser en direkte utvikling i retning mot trøndersk eller sørhelgelandsk. For Sør-Bindals vedkommende går den språklige utviklingen mot det lokale. Riktignok har vi sett at noen språklige trekk følger en form for trøndersk regionaliseringsprosess, men hypotetisk tenkning lar oss likevel fundere på om det ville vært en klarere og mer entydig utvikling i retning av en trøndersk regionaliseringsprosess hvis språksamfunnet Bindal ikke hadde hatt en geografisk plassering på grensen mellom to regioner.

Den mest åpenbare språklige strategien for Nord-Bindals vedkommende for å divergere fra talemålet i Sør-Bindal kan argumenteres for å være en konvergering mot sørhelgelandsk. Når dette likevel ikke har skjedd, kan man stille spørsmål om dette «mangelen på regional tilstedeværelse» er med på å sette en sperre for en slik utvikling.

På denne måten kan vi stille spørsmålet om det å være et «språksamfunn på grensen», om ikke direkte *hindrer* regionaliseringsprosesser i dette samfunnet, iallfall fungerer som en «bremsekloss» for regionaliseringsprosessene.

10.3. Konklusjoner, med mulig fortidsscenario

Det er da på tide å samle trådene i et forsøk på å tydeliggjøre denne oppgavens bidrag til en mer inngående forståelse av bindalsamfunnet og talemålet der. Har det vært, og/eller er det i dag, gangbart å operere med en todeling av Bindal dialektmessig, hvor Nord-Bindal blir definert som sørhelgelandsk, og Sør-Bindal blir definert som trøndersk?

Det historiske aspektet i min problemstilling har tidvis vært undertrykt i denne undersøkelsen. Mye av årsaken til dette er at det teoretiske perspektivet har ligget for langt vekk fra dialektologien til at det historiske kan stå frem som hoveddelen av problemstillingen. Samtidig gjør mangelen på tilgjengelige kilder og referanser det vanskelig å gå i dybden på spørsmålet om bindalsdialekten *tidligere* har vært trøndersk, nordlandsk eller begge deler. Noen bombastisk konklusjon føler jeg dermed ikke at jeg kan sette fram her. Men denne oppgaven har likevel gitt oss en rekke kunnskaper som kan gi grunnlaget for et *mulig* fortidsscenario. Samtidig kan det være relevant å trekke inn andre sosiolingvistiske studier som kan være med på å kaste lys over de brikkene vi mangler for bindalssamfunnet.

10.3.1. Mulig fortidsscenario

Selv om regionbegrepet og dialektbegrepet mest sannsynlig ikke hadde samme mentalitetsinnhold som i det moderne norske samfunnet (Sandøy, 2008), så kan muligens likevel bindalsmålet anno 1600-tallet ha vært noe som ble regnet som trøndersk. Før 1657 var hele Bindal et trøndersk område. Ut fra vår modell om identitetskonstruksjon (fig. 9.2), blir da både den historiske, samfunnsmessige og kulturelle komponenten trønderske komponenter. Hvis vi da fremhever signalfunksjonen språket har som den fremste identitetsmarkør, er det nærliggende å si at «bindalsk» talt før 1657 kan defineres som et trøndersk talemål. Men denne «identitetsanalysen» skjuler muligens noen viktige historiske betraktninger. For mens Indre Bindal (sørlige) hadde mye kontakt sørover til Trøndelag, er det større sjanser for at de som bodde i Ytre Bindal (nordlige) i større grad brukte sjøveien nordover. Dette vil i så fall ha medført mer kontakt med befolkningen på Helgeland. Dette er et indisium på at det kanskje fantes forskjeller i talemålet i nordlige og sørlige Bindal allerede før 1657. Jeg ønsker likevel,

ut fra den første argumentasjonen, å konkludere med at bindalsmålet fram til omkring midten av 1600-tallet var trøndersk. Hvis dette er tilfellet, vil i så fall bindalingenes talemål på denne tiden ha virket avstikkende i møtet med helgelendingenes talemål.

Etter svenskekrigen i 1657-1658 ble Bindal delt i to – Sør-Bindal og Nord-Bindal. Denne delingen vedvarte i neste 200 år, og en slik langvarig administrativ splittelse må på et eller annet tidspunkt ha fått fotfeste hos bindalingene. Samtidig er det grunn til å anta at reisemønstrene fortsatt var de samme – de fulgte naturforholdene. Sør hadde sine kommunikasjonsveier over fjellet og inn i Trøndelag. Nord hadde sine kommunikasjonsveier langs kysten og inn i Helgeland.

Et samfunn som kan være kompatibelt med bindalssamfunnet, er samfunnet på Midøya. «Midøya var tidligere delt mellom fogderiene Sunnmøre og Romsdalen» (Fossheim, 2010: 156). På Midøya utviklet også språket seg langs denne grensen, på den ene delen av øya snakket de sunnmørsk dialekt, og på den andre siden av øya snakket de romsdalsk dialekt. Det er derfor nærliggende å tro at denne splittelsen av Bindal har hatt en lignende effekt på bindalsdialekten. Da hele Midøya i 1965 ble lagt under Romsdalen, skjedde det en språkendring på øya, slik at hele samfunnet gikk over til å snakke romsdalsk.

Denne dialektnivelleringen mener jeg man ikke kan finne tegn til i bindalsdialekten. For mens Midøya fikk felles kontaktflater og en felles identitet, fortsatte Bindal å ha adskilte kontaktflater, og ikke minst, fortsatt naboopposisjon. Bindal har fortsatt den dag i dag tre barne- og ungdomsskoler, Kjella, Bindalseidet og Terråk Skole – dette til tross for press fra politikere om å samlokalisere skolene til Terråk. Bindalseidet og Kjella er i dag derfor private skole, opprettet av lokalsamfunnene for å unngå en sammenslåing til én stor skole. Samtidig ble Bindal gjenforent som én kommune i 1852. Dette betyr at det var helt andre samfunnsmønstre enn da grensene ble endret på Midøya. I 1852 var det fortsatt naturomgivelsene som la føringer for kommunikasjonsveiene, noe som har vært med på å opprettholde dialektskillet mellom nordlige og sørlige Bindal. Samtidig har naboopposisjonen trolig medført en *divergering* mellom sør og nord.

Vi får altså følgende mulige utviklingsscenario i Bindal: Hele Bindal hadde et trøndersk talemål før 1657, men der nordlige Bindal i noe større kan ha grad vært influert av helgelandsk. Da Bindal ble delt i to, skjedde det en gradvis deling av bindalsmålet i en sørlig, klart trøndersk varietet, og en nordlig, klart sørhelgelandsk varietet. Denne delingen vedvarte selv etter at Bindal igjen ble én kommune to hundre år etter, og divergeringen gjorde seg enda sterkere etter opprettelsen av Bindalsbruket og, med en intensivering av nabokonflikten mellom nord og sør.

Disse klare tendensene til et todelt språksamfunn har blitt videreført inn i vår tid, og det er fortsatt i dag gangbart å operere med en todeling av Bindal dialektmessig. Bindal fremstår som et lappetepe av områder, hvor én varietet er «mer eller mindre grader av trøndersk» og én varietet er «mer eller mindre grader av sørhelgelandsk». Slik ser vi hvordan Bindal fungerer som en flytende grense mellom trøndersk og nordnorsk.

Hvis bygdekonflikten mellom nord og sør nå er avtagende, slik flere informanter oppfatter situasjonen, kan det hende at vi får en konsolidering av bindalsmålet, og at Bindal dermed vil fremstå som mer enhetlig språklig sett. En slik konsolidering av talemålet kan muligens være avhengig av at de tre skolene i Bindal blir samlokalisert. Utviklingen av en mer enhetlig bindalsk identitet vil utvilsomt være større hvis de sosiale kontaktflatene er de samme for *alle* ungdommene i Bindal.

Referanseliste

- Alnes, Jan Harald. (2011, 15. desember). Hermeneutikk. I Store norske leksikon. Hentet 9. juli 2013 fra <http://snl.no/hermeneutikk>
- Alsli, J. & Alsli, E. «Rappstein – Terråk i Bindal». Hentet fra: <http://www.hildringstimen.no/hjemmesider/rappstein.htm> [Lastet ned 21. februar, 2013]
- Alsli, J. & Alsli, E. «Faragut – Terråk i Bindal. Hentet fra: <http://www.hildringstimen.no/hjemmesider/faragut.htm> [Lastet ned 21. februar, 2013]
- Auer, P. & Hinskens, F. (1996). “The convergence and divergence of dialects in Europe. New and not so new developments in an old area”, I Mattheier, K.J. og Nelde, P.H. (red.) *Sociolinguistica, International Yearbook of European Sociolinguistics*, 1-30. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Auer, P., Hinskens, F. og Kerswill, P. (2005). *Dialect Change. Convergence and Divergence in European Languages*. Cambridge, UK: Cambridge University Press
- Bindal. (27.10.2011) I Store norske leksikon. Hentet fra <http://snl.no/Bindal>. [Lastet ned: 18. februar, 2013].
- Blommaert, J. (2003). “Commentary: A sociolinguistics of globalization, i *Journal of Sociolinguistics* 7/4, s. 607-623.
- Blommaert, J. (2007). *Working papers in language diversity. Language and Movement in Space*. Tilgjengelig fra: <https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielet/wild/papers/Language%20and%20movement%20in%20space%20presentation%20copy.pdf> [lastet ned: 05.09.13].
- Brustad, S. (2000). «Sentrale utfordringer. Innlegg på Dyrøy-seminaret 18. september 2000». Hentet fra: http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Stoltenberg/I/krd/Taler-og-artikler-arkivert/individuellt/2000/sentrale_utfordringer.html?id=264385. [Lastet ned 22. februar, 2013].
- Brønmo, M. S. (1997) *Én kommune – to kulturer*. Oslo: Norges forskningsråd
- Eldjarn, G. (1990) *Nordlandsbåten og Åfjordsbåten: bygge-teknikk og måldata*. (Bind 2). Rissa: Båstikka.
- Fossum, K. (1995). *Å lykkes med norsk språk: språkhistorie, norrønt og målføre*. Oslo: NKS-forlag.
- Ganstø Mohan, V. A. (1995) *Morfologiske endringer i Bindalsmålet*. Ikke utgitt hovedfagsoppgave fra UiO.
- Hoff, I. og Beito, O. T. (1973). *Frå norsk målføregransking. Utvalde utgreiingar 1908-1969*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Hårstad, S. (2004). «Ikke så typisk trøndersk»: en sosiolingvistisk studie av ungdoms talemål i Oppdal. Hovedfagsoppgave i Nordisk – NTNU. Trondheim.
- Hårstad, S. (2008). «Del 4. Kva skjer i dag», i Dalen, A. et. al. *Trøndersk språkhistorie. Språkforhold i ein region*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, s. 399-425.
- Jahr, E. H. (1990). *Den Store dialektboka*. Oslo: Novus
- Indrebø, G. (1951). *Norsk målsoga*. Bergen: A.S. John Griegs boktrykkeri.
- Larsen, A. B. (1917). ”Naboopposition – knot”, i *Maal og minne* 34.
- Larsen, A. B. (1968). *Oversigt over de norske bygdemål med et kart* (3. opplag). Oslo: Ascheoug.
- Leitre, A., Lundebø, E. og Torvik, I. (1991). *Språket vårt før og nå: Språkhistorie, norrønt og dialekter*. (3. utgave). Oslo: Gyldendal.
- Monka, M. (2013). *Sted og sprogforandring. En undersøgelse af sprogforandring i virkelig tid hos mobile og bofaste informanter fra Odder, Vinderup og Tinglev*. Phd.-avhandling. Københavns Universitet.
- Myers-Scotton, C. (1976). “Strategies of Neutrality: Language Choice in Uncertain Situations”, i *Language, Vol. 52/4, Dec. 1976*.
- Mæhlum, B. (1996a). “Norsk og nordisk sosiolingvistik. En historisk oversikt» i Henriksen, C. (red.) *Studies in the development of linguistics in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden*. Oslo: Novus Forlag, s. 175-224
- Mæhlum, B. (1996b). «Semi-migration in the Arctic – a theoretical perspective on the dialect strategies of children in Spitsbergen», i *Language contact across the North Atlantic. Proceedings of the Working Groups held at University College, Galway (Ireland), August 29 – September 3, 1992 and the University of Göteborg (Sweden), August 16 21, 1993*, i Sture Ureland, P & Clarkson, I (Red.). Tübingen: Max Niemeyer Verlag, s. 313-331.
- Mæhlum, B. (1999). *Mellom Skylla og Kharybdis. Forklaringsbegrepet i historisk språkvitenskap*. Oslo: Novus forlag.
- Mæhlum, B. (2007). *Konfrontasjoner. Når språk møtes*. Oslo: Novus Forlag
- Mæhlum, B., Akselberg, G., Røyneland, U. og Sandøy, H. (2008). *Språkmøte. Innføring i sosiolingvistik*. Fagernes: Cappelen Akademisk Forlag
- Mæhlum, B. og Røyneland, U. (2012). *Det norske dialektlandskapet*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- NordNordWest (2012). (File:Norway Nordland location map.svg) [CC-BY-SA-3.0 (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>)], via Wikimedia Commons

- Papazian, E. og Helleland, B. (2005). *Norsk talemål. Lokal og sosial variasjon*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Pedersen, K. M. (1991). «Selvrapportering – kan det brukes til noget?», i *Dansk folkemål. 4. Nordiska Dialektologkonferanse Askov Højskole 12-16 august 1990. Konferenceforedrag. 111-121*
- Pedersen, P. B. (2009) «Bindalsfæringen». Hentet fra <http://www.nrk.no/nordland/fylkesleksikon/index.php/Bindalsfæringen>. [Lastet ned 21. februar, 2013]
- Røsstad, R. (2008). *Den språklege røynda. Ein studie i folkelingvistikk og dialektendring frå austre Vest-Agder*. Oslo: Novus forlag.
- Sandøy, H. (1987). «Dialektane våre» i Johnsen, E. B. (red.) *Vårt eget språk*. Oslo: Aschehoug, s. 60-173.
- Sandøy, H. (2005). «Språk og region i historisk perspektiv», i *Regional språkhistorie. Rapport frå eit seminar i regi av Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab 14.-15. oktober 2005*. Trondheim: DKNVS, s. 20-39. Hentet fra: <http://folk.uib.no/hnohs/Publikasjonar/Sandoy,%201045%20Region%20b.pdf> [Lastet ned 11.09.13]
- Skjekkeland, M. (1997). *Dei norske dialektane: Tradisjonelle særdrag i jamføring med skriftmåla*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.
- Skjekkeland, M. (2009). *Språk og samfunn i endring. Ein studie av tilhøvet mellom lokal identitet og talemålsutvikling*. Oslo: Novus AS.
- Sletnes, Kari Berit. (2009). Positivism: vitenskapsfilosofi. I Store norskeleksikon. Hentet 9. juli 2013 fra <http://snl.no/positivisme/vitenskapsfilosofi>.
- Solheim, R. (2010). *Sosial smelting – språklege legeringar. Om talemålsutviklinga i industrisamfunnet Høyanger*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag
- Stenstad, F (1997). «Hjertet hører sitt hjemlands toner»: *nordnorske stemmer*. Stamsund: Orkana
- Sveli, A. (1998). *Villmark, skog og industri: historien om Bindalsbruket og Plahtes eiendommer*. Terråk: Plahtes eiendommer
- Sylten, H. (2005). *Litt om Bindalens historie*. Hentet fra <http://www.bindal.kommune.no/www-8q9fh2>. [Lastet ned 21. februar, 2013]
- Tallaksen, L (1947). *Vurdering av 21 kommunesammenslutninger*. Oslo: Universitetsforlaget
- Thue, F. W. (2011). «Studentopprøret ved Universitetet i Oslo: en akademisk kulturrevolusjon?». Hentet fra [http://www.sa.dk/media\(3762,1030\)/Thue_paper_Tromsoe_2011.pdf](http://www.sa.dk/media(3762,1030)/Thue_paper_Tromsoe_2011.pdf) [Lastet ned 04. februar, 2012]

Trenor Dører. (2013). *Trenor dører fra Talgø. 2013 Opplag 1 fra 01.04.2013*. Hentet fra http://hoved.talgo.no/fileshare/filarkivroot/katalogforsider/katalogTrenor2013_small.pdf [Lastet ned: 10. oktober, 2013]

Aasebø, T. S. og Melhuus, E. C. (2008). *Rom for barn – rom for kunnskap. Kropp, kjønn, vennskap og medier som pedagogiske utfordringer*. Bergen: Fagbokforlaget.

(2002) «RBK avlyste cupkamp». Hentet fra http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/nrk_trondelag/1.79762. [Lastet ned 25. februar, 2013]

(2010). «Bindal». Hentet fra <http://www.aurorexhp.net/?side=Bindal> [Lastet ned 10. september, 2013]

(2013). «Videregående opplæring». Hentet fra http://old.utdanning.no/tema/utdanning/nyttig_informasjon/videregaende_opplaering. [Lastet ned 27. februar, 2013]

Vedlegg og tabeller

Vedlegg 1: Enquete for ungdomsskoleelever	s. 140
Vedlegg 2: Intervjuguide	s. 143
Vedlegg 3: Spørreskjema for nettbasert spørreundersøkelse	s. 144
Tabell 3.1: Klasser av svake verb	s. 146
Tabell 3.2: Klasser av sterke verb	s. 146
Tabell 3.3: Substantivbøyingen	s. 147
Tabell 7.1: Realisering av personlig pronomen, 1. person singular	s. 147
Tabell 7.2: Realisering av nektingsadverb	s. 147
Tabell 7.3: Realisering av gradsadverbet «mye»	s. 148
Tabell 7.4: Realiseringer av «hv»-ord	s. 148
Tabell 7.5: Realisering av presen av «å se»	s. 148
Tabell 7.6: Realisering av /a/-endelse versus apokope i kategorien «infinitiv med /a/-endelse	s. 149
Tabell 7.7: Realisering av svake e-verb	s. 149
Tabell 8.1: Informantenes alder	s. 149
Tabell 8.2: Kjønnfordelingen i spørreundersøkelsen	s. 149
Tabell 8.3: Hvor lenge informantene har bodd i Bindal	s. 150
Tabell 8.4: Hvor informantene kommer fra	s. 150
Tabell 8.5: Hvor mor kommer fra	s. 150
Tabell 8.6: Mor fra Bindal/ikke-Bindal	s. 150
Tabell 8.7: Hvor far kommer fra	s. 150
Tabell 8.8: Far fra Bindal/ikke-Bindal	s. 151
Vedlegg 4: Hvor lenge mor har bodd i Bindal	s. 151
Vedlegg 5: Hvor lenge far har bodd i Bindal	s. 151
Tabell 8.9: Hvor ofte informantene reiser til Namsos	s. 151
Tabell 8.10: Hva informantene gjør i Namsos	s. 151
Tabell 8.11: Hvor ofte informantene reiser til Brønnøysund	s. 152
Tabell 8.12: Hva informantene gjør i Brønnøysund	s. 152
Tabell 8.13: Hvor bindalingene sier de kommer fra	s. 152
Tabell 8.14: Detaljert for tabell 8.13.	s. 152
Tabell 8.15: Hva bindalingene føler seg som	s. 152
Tabell 8.16 og tabell 9.4: Komponenter i bindalingenes regionale idenitetskonstruksjon	s. 153
Tabell 8.17: Bindalingenes forhold til trøndere	s. 153
Tabell 8.18: Bindalingenes forhold til nordlendinger	s. 153
Tabell 8.19: Informantenes kategorisering av sitt eget talemål	s. 153
Tabell 8.20: Forskjell på dialekten på Terråk og Bindalseidet	s. 153
Tabell 8.21: Informantenes beskrivelser av interne forskjeller i bindalsmålet	s. 154
Tabell 8.22: Hvordan bygdekonflikten oppleves/har blitt opplevd av informantene	s. 154
Tabell 8.23: Om hvilken grad bygdekonflikten fortsatt eksisterer	s. 154
Tabell 9.1: Isolering av påvirkningsfaktorer for nordlige Bindal	s. 154
Tabell 9.2: Isolering av påvirkningsfaktorer for sørlige Bindal	s. 155
Tabell 9.3: Likheter og ulikheter internt i bindalsmålet	s. 155
Tabell 9.5: De tre hovedkomponentene i bindalingenes regionale identitetskonstruksjon	s. 155
Tabell 9.6: Realisering av lokale og ikke-lokale former	s. 156

Vedlegg 1: Enquete

Spørreundersøkelse

1. Din alder: __
2. Kryss av: Mann__ Kvinne__
3. Hvor lenge har du bodd i Bindal?
  - a. Hele livet __
  - b. I __ år
4. Hvor i Bindal kommer du fra? _____
5. Hvor kommer foreldrene dine fra, og hvor lenge har de evt. bodd i Bindal?
  - a. Mor kommer fra _____
  - b. Far kommer fra _____
  - c. Mor har bodd i Bindal i __ år
  - d. Far har bodd i Bindal i __ år
6. Hvilken dialekt vil du si du snakker? Sett kryss
  - a. Trøndersk __
  - b. Nordlandsk __
  - c. Namdaling __
  - d. Helgelandsk __
7. I møte med folk som ikke vet om Bindal, sier du da du kommer fra (sett kryss)
  - a. Nordland __ eller
  - b. Trøndelag __
8. Hva føler du mest at du er? Hva identifiserer du deg mest som? (sett kryss)
  - a. Nordlending __
  - b. Trønder __
9. Hvorfor?

10. Hvor ofte er i du i Namsos? Sett kryss
  - a. 1 gang per uke: _
  - b. 1 gang per måned: _
  - c. 1 gang per halvår: _
  - d. 1 gang per år: _
11. Hvor ofte er du i Brønnøysund? Sett kryss
  - a. 1 gang per uke: _
  - b. 1 gang per måned: _
  - c. 1 gang per halvår: _
  - d. 1 gang per år: _
12. Hva gjør du oftest, når du er i Namsos?

13. Hva gjør du oftest, når du er i Brønnøysund?

14. Mener du det er stor forskjell på dialekten hos de som kommer fra Bindalseidet, og de som kommer fra Terråk? Evt., også fra andre plasser i kommunen? (Sett kryss)

a. Ja ___

b. Nei___

Kommenter eller gi eksempler på hva som er forskjellig:

I det følgende ønsker jeg at du prøver å si noe om hvor stolt du er av/i hvilken grad du føler tilknytning til følgende momenter. 1 = flau over/vil ikke ha tilknytning til, 2 = likegyldig/ingen tilknytning til, 3 = litt stolt/en viss tilknytning til, 4 = veldig stolt/stor tilknytning til, 0 = har ikke hørt om dette.

15. Bindalsbruket: _

16. Nordlandsfæringen: _

17. Nordlandsbåtsregattaen: _

18. Rosenborg Ballklubb: _

19. Bodø/Glimt FK: _

20. Tromsø IL: _

21. Joddski/Tungtvann: _

22. Fremmed Rase: _

23. DDE: _

24. Åge Aleksandersen: _

25. Halvdan Sivertsen: _

26. TV-serien Himmelblå: _

27. Hva synes du om trøndere? Hva kjennetegner en trønder? Hvordan oppfører en trønder seg?

28. Hva synes du om nordlendinger? Hva kjennetegner en nordlending? Hvordan oppfører en nordlending seg?

29. Er talemålet vi snakker i Bindal mest likt trøndersk eller nordlandsk?

30. Hvordan opplever du/har du opplevd «bygdekonflikten» innad i Bindal, mellom Ytre og Indre Bindal?

Vedlegg 2: Intervjuguide

Intervjuguide

Basis

1. Alder, kjønn. Hvor kommer du fra? Hvor kommer dine foreldre fra? Hvor har du bodd oppgjennom livet? Trives?
2. Hvordan er livet på Terråk/Bindalseidet? På skolen, i hverdagen. Hva med helgene? Hva gjør du på fritiden?
3. Er du med i noen organiserte aktiviteter?
4. Hvilken musikk hører du på?

Videregående/framtidsplaner

5. Hvor skal du flytte nå, for å gå på videregående?
6. Hvilken linje skal du gå? Hvorfor?
7. Gleder du deg til å flytte? Hvorfor? Gruer du deg til noe? Føler du deg klar til å flytte for deg selv?
8. Hva mener du med at vi i Bindal *må* søke videregående i vårt fylke, altså at vi ikke kan søke til f.eks. Namsos?

Bindalseidet vs Terråk

9. Hva er ditt syn på folk fra Terråk/Bindalseidet?
10. Opplever du noen uenigheter mellom disse to gruppene? Hvilke
11. Følger du med på lokalpolitikk? Hva interesserer deg
12. Er du med på fotball/håndball? Hvordan er sammensetningen mellom de fra ytre og de fra indre Bindal?
13. Er det noen arrangementer/samlinger (i skolen eller ellers) hvor det samles medlemmer fra de to plassene? Deltar du? (På f.eks. Bindalseiddagan/Regattan)

Bindal som kommune og Bindalingen

14. Hva kjennetegner Bindalingen? Beskriv den typiske bindalingen.
15. Er du stolt over å være Bindaling
16. Hva kjennetegner Bindal som kommune, hva er spesielt for Bindal?
17. Hvor viktig er Bindalsbruket?
18. Hvor viktig er Bindalsfæringen?
19. Hvor mye kjennskap har du til lokalhistorien? Industrirevolusjonen, delingen under svenskekrigen? Bindalsfæringens betydning under vikingtiden?
20. Hvor viktig er Regattaen?
21. Hvordan går det med kommunen? Hvorfor tror du?
22. Hva er bra med å bo i Bindal? Hva er dårlig?

Nabofylkene

23. Hva kjennetegner nordlendingen? Beskriv den typiske nordlending.
24. Hva kjennetegner trønderen? Beskriv den typiske trønderen.

25. Hvordan plasserer bindalingen seg mellom disse?
26. Reiser du mest til Namsos eller Brønnøysund? Hva gjør du på de to forskjellige stedene? Når du skal handle, arrangementer, besøke venner
27. Hva syns du om folk fra Nordland/Trønderlag?
28. Hva syns du om folk fra Brønnøysund/Namsos(Kolvereid)?

Dialekt

29. Hva kjennetegner Bindalsdialekten?
30. Er det forskjell på dialekten på Terråk og på Bindalseidet? Er det andre steder i Bindal som skiller seg ut fra resten?
31. Hvilken dialekt snakker du? Er det en trøndersk eller nordlandsk dialekt?
32. Hva kjennetegner den nordlandske/trønderske dialekten?
33. Har Bindalsdialekten endret seg noe fra før? Hvorfor tror du?
34. Kjenner du noen som har endret dialekten sin? Når endret de dialekten sin?
35. Hvorfor tror du de endret dialekten sin?
36. Tror du at du kommer til å endre dialekten din når du flytter?
37. Er det viktig for deg å bevare din dialekt?
38. Er du stolt over dialekten din?
39. Når du treffer folk fra andre steder i Norge, hvor tror de at du kommer fra? Hvorfor?

Identitet

40. Når du treffer folk som ikke vet hvor Bindal er, hvor sier du at du kommer fra?
41. Holder du med Rosenborg eller Bodø/Glimt/Tromsø? Hvorfor?
42. Hva er best, Halvdan Sivertsen, Åge Aleksandersen, Joddski, Fremmed Rase? Hvorfor?
43. Er du trønder eller nordlending? Hvorfor?
44. Hva føler du deg mest som? Hvorfor? Hvilket fylke har du mest til felles med?
45. Hvordan tror du sammenhengen mellom den du er og dialekt er?
46. Tenker du noen gang over hvordan du snakker?

Vedlegg 3: Spørreskjema for nettbasert undersøkelse

Spørreundersøkelse

1. Din alder: __
2. Kryss av: Mann__ Kvinne__
3. Hvor lenge har du bodd i Bindal?
  - a. Hele livet __
  - b. I __ år
4. Hvor i Bindal kommer du fra? _____
5. Hvor kommer foreldrene dine fra, og hvor lenge har de evt. bodd i Bindal?
  - a. Mor kommer fra _____
  - b. Far kommer fra _____
  - c. Mor har bodd i Bindal i __ år
  - d. Far har bodd i Bindal i __ år
6. Hvilken dialekt vil du si du snakker? Sett kryss
  - a. Trøndersk __
  - b. Nordlandsk __
  - c. Namdaling __
  - d. Helgelandsk __
7. I møte med folk som ikke vet om Bindal, sier du da du kommer fra (sett kryss)
  - a. Nordland __
  - b. Trøndelag __
  - c. Noe annet _____
8. Hva føler du mest at du er? Hva identifiserer du deg mest som? (sett kryss)
  - a. Nordlending __
  - b. Trønder __
9. Hvorfor?

10. Hvor ofte er i du i Namsos? Sett kryss
  - a. 1 gang per uke: _
  - b. 1 gang per måned: _
  - c. 1 gang per halvår: _
  - d. 1 gang per år: _
11. Hvor ofte er du i Brønnøysund? Sett kryss
  - a. 1 gang per uke: _
  - b. 1 gang per måned: _
  - c. 1 gang per halvår: _
  - d. 1 gang per år: _
12. Hva gjør du oftest, når du er i Namsos?

13. Hva gjør du oftest, når du er i Brønnøysund?

14. Mener du det er stor forskjell på dialekten hos de som kommer fra Bindalseidet, og de som kommer fra Terråk? Evt., også fra andre plasser i kommunen? (Sett kryss)

a. Ja ___

b. Nei ___

Kommenter eller gi eksempler på hva du mener er forskjellig:

15. Er talemålet vi snakker i Bindal mest likt trøndersk eller nordlandsk?

I det følgende ønsker jeg at du prøver å si noe om hvor stolt du er av/i hvilken grad du føler tilknytning til følgende momenter. 1 = flau over/vil ikke ha tilknytning til, 2 = likegyldig/ingen tilknytning til, 3 = litt stolt/en viss tilknytning til, 4 = veldig stolt/stor tilknytning til, 0 = har ikke hørt om dette.

16. Bindalsbruket: _

17. Nordlandsfæringen: _

18. Nordlandsbåtsregattaen: _

19. Rosenborg Ballklubb: _

20. Bodø/Glimt FK: _

21. Tromsø IL: _

22. Joddski/Tungtvann: _

23. Fremmed Rase: _

24. DDE: _

25. Åge Aleksandersen: _

26. Halvdan Sivertsen: _

27. TV-serien Himmelblå: _

28. Hva synes du om trøndere? Hva kjennetegner en trønder? Hvordan oppfører en trønder seg?

29. Hva synes du om nordlendinger? Hva kjennetegner en nordlending? Hvordan oppfører en nordlending seg?

30. Hvordan opplever du/har du opplevd «bygdekonflikten» innad i Bindal, mellom Ytre og Indre Bindal?

31. Mener du det er en dialektgrense mellom Indre Bindal og Ytre Bindal? Utdyp

---

Tabell 3.1: Klasser av svake verb

A-verb	Presens	Preteritum	Partisipp
Å /kasst/ Å /sværra/	/kassta/ /sværra/	/kassta/ /sværra/	/kassta/ /sværra/
E-verb			
Å /lys/ Å /levva/ eller /le:v/	/lysi/ /levvi/	/lyst/ /levvd/	/lyst/ /levvd/
Kortverb			
Å /tru/ Å /spå/	/trur/ /spår/	/tru/ /spådd/	/trudd/ /spådd/
Ja-verb			
Å /tæ:ɾi/ Å /krev/ eller /kræ:v/	/tæ:ɾi/ /krev/ eller /kre:evi/	/tædd/ /krævd/	/tædd/ /krævd/

Tabell 3.2: Klasser av sterke verb

1. klasse (pret. på /ei/)			
/bit/	/bit/	/beit/	/betti/
2. klasse (pret. på /øu/)			
/bryt/	/bryt/	/brøut/	/brøtti/
3. klasse (pret. på /a/)			
/fjpp/	/fjpp/	/fapp/	/fynni/ eller /fynny/
4. klasse (pret. med /o/, /å/, eller /e/)			
/færra/ /e:t/ /såvva/ /flo/ /stapp/	/fer/ /e:t/ /søv/ /flår/ /står/	/for/ /åt/ /såv/ /flo/ /sto/	/førri/ /e:ti/ /såvvi/ /fli/ el. /fliji/ /sti/ el. /sti:i/ el. /stiji/
5. klasse (pret. med /e/ eller uten avlyd)			
/få/ /gang/ /kåmm/	/for/ /går/ /çæmm/	/fækk/ /jækk/ /kåmm/	/fått/ /gått/ /kåmmi/

Tabell 3.3. Substantivbøyingen

	Sterke						Svake					
	A-klasse		I-stammebøying		Omlydsformer		I-endelse		Velar-ord		R-klassen	
	Ubest.	Best.	Ubest.	Best.	Ubest.	Best.	Ubest.	Best.	Ubest.	Best.	Ubest.	Best.
M. Sg.	Gutt	Gutten	Søu	Søuen	Fot	Fotn	Måsi	Måsin	Haga	Hagan	Bror	Brorin
M. Pl.	Gutta	Guttan	Søui	Søuin	Fø:ter	Fø:tn	Måsa	Måsan	Haga	Hagan	Brør	Brøn
F. Sg.	Jennt	Jenta	Bøgd	Bøgda	Rot	Rota	Hytti	Hyttå	Sag	Saja	Mor	Mora
F. Pl.	Jenntår	Jentån	Bøgdi	Bøgdin	Rø:ter	Rø:tn	Hyttin	Hyttån	Saji	Sajin	Mødri	Mødrin
	Enstavinger		Tostavinger				An-klasse		Ån-klasse			
N. sg.	Hus	Huse	Æmni	Æmni			Jaffa	Jaffa	Øyra	Øyra		
N. pl.	Hus	Husan	Æmni	Æmnan			Jaffa	Jaffan	Øyrår	Øyrån		

Tabell 7.1. Realisering av personlig pronomen, 1. person singular

	/e/	/eg/	Totalt
Petter	27 (40,2 %)	40 (59,7 %)	67
Karoline	3 (2,5 %)	113 (97,4 %)	116
Steffen	3 (11,5 %)	23 (88,4 %)	26
Bindalseidet (nord)	33 (15,7 %)	176 (84,2 %)	209
Espen	0	80 (100 %)	80
Cecilie	1 (0,8 %)	114 (99,1 %)	115
Kenneth	1 (0,4 %)	229 (99,5 %)	230
Terråk (sør)	2 (0,4 %)	423 (99,5 %)	425

Tabell 7.2. Realisering av nektingsadverb

	/ikke-ekke/ Stand. Variant	/iççe-çe/ Sør-helg. Variant	/iççi-çi/ Trad. bindalsk	Totalt
Petter	19 (33,3 %)	7 (12,2 %)	31 (54,3 %)	57
Karoline	56 (96,5 %)	0	2 (3,4 %)	58
Steffen	17 (48,5 %)	1 (2,8 %)	17 (48,5 %)	35
Bindalseidet	92 (60,5 %)	9 (5,9 %)	51 (33,5 %)	152
Espen	11 (26,8 %)	0	30 (73,1 %)	41
Cecilie	38 (74,5 %)	0	19 (37,2 %)	51
Kenneth	14 (16,4 %)	1 (1,1 %)	70 (82,3 %)	85
Terråk	63 (35,5 %)	1 (0,5 %)	119 (67,7 %)	177

Tabell 7.3. Realisering av gradsadverbet «mye»

	/my/ Stand. variant	/masse/ Sørhelg. variant	/mycci/ Namdalsk variant	/myççi/ Trad. Bindalsk	Totalt
Petter	1 (11,1 %)	0	1 (11,1 %)	7 (77,7 %)	9
Karoline	0	7 (77,7 %)	0	2 (22,2 %)	9
Steffen	6 (100 %)	0	0	0	6
Bindalseidet	7 (29,1 %)	7 (29,1 %)	1 (4,1 %)	9 (37,5 %)	24
Espen	0	0	0	37 (100 %)	37
Cecilie	2 (10,5 %)	2 (10,5 %)	0	15 (78,9 %)	19
Kenneth	4 (12,9 %)	2 (6,4 %)	1 (3,2 %)	24 (77,4 %)	31
Terråk	6 (6,8 %)	4 (4,5 %)	1 (1,1 %)	76 (87,3 %)	87

Tabell 7.4. Realiseringer av «hv»-ord

	Hvilken	Hvordan	Hva	Hvor	Hvem	Hvorfor
Petter		Kefn x1	Ke x12	Kor x2	Kæmm x1	Keffør x1 Koffer x1
Karoline	Kess x1	Kessn x1 Kossn x2	Ke x13	Ke x2 Kor x1	Kæmm x1	
Steffen		Kess x3 Kossn x1	Ke x2	Kor x1		Keffør x1
Espen		Kođan x8 Kess x1	Ke x10	Ke x1		
Cecilie		Kess x2	Ke x9	Kor x1 Ke x6	Kæmm x1	
Kenneth	Kođan x1	Kođan x4	Ke x11	Ke x3 Kor x2	Kæmm x3	

Tabell 7.5. Realisering av presens av «å se»

	/si:r/	/je:r/	/se:r/	Totalt
Petter	0	0	2 (100 %)	2
Karoline	0	3 (100 %)	0	3
Steffen	0	0	0	0
Bindalseidet	0	3 (60 %)	2 (40 %)	5
Espen	1 (50 %)	0	1 (50 %)	2
Cecilie	0	2 (100 %)	0	2
Kenneth	4 (80 %)	0	1 (20 %)	5
Terråk	5 (55,5 %)	2 (22,2 %)	2 (22,2 %)	9

Tabell 7.6. Realisering av /a/-endelse versus apokope i kategorien «infinitiv med /a/-endelse

	/a/-endelse	Apokope	Totalt
Petter	1 (9 %)	10 (90,9 %)	11
Karoline	8 (72,7 %)	3 (27,2 %)	11
Steffen	2 (100 %)	0	2
Bindalseidet	11 (45,8 %)	13 (54,1 %)	24
Espen	6 (66,6 %)	3 (33,3 %)	9
Cecilie	3 (42,8 %)	4 (57,1 %)	7
Kenneth	22 (81,4 %)	5 (18,5 %)	27
Terråk	31 (72 %)	12 (27,9 %)	43

Tabell 7.7. Realisering av svake e-verb

	/i/-endelse Trad. variant	Apokope	/a/-endelse	/e/-endelse	Totalt
Petter	0	11 (84,6 %)	1 (7,6 %)	1 (7,6 %)	13
Karoline	7 (36,8 %)	9 (47,3 %)	2 (10,5 %)	1 (5,2 %)	19
Steffen	2 (50 %)	1 (25 %)	0	1 (25 %)	4
Bindalseidet	9 (25 %)	21 (58,3 %)	3 (8,3 %)	3 (8,3 %)	36
Espen	8 (47 %)	8 (47 %)	0	1 (5,8 %)	17
Cecilie	13 (56,5 %)	9 (39,1 %)	0	1 (4,3 %)	23
Kenneth	16 (48,4 %)	14 (42,4 %)	0	3 (9 %)	33
Terråk	37 (50,6 %)	31 (42,4 %)	0	5 (6,8 %)	73

Tabell 8.1. Informantenes alder

Under 20 år	24	11 %
20-24	41	19 %
25-29	44	20 %
30-39	47	21 %
40-49	22	10 %
50-59	25	11 %
60-69	12	5 %
70-79	4	2 %
Totalt	219	

Tabell 8.2. Kjønnfordelingen i spørreundersøkelsen

Kvinner	71 %
Menn	29 %

Tabell 8.3. Hvor lenge informantene har bodd i Bindal kommune

Hele livet	65	30 %
Mindre enn 10 år	8	4 %
10-20 år	106	48 %
21-40 år	33	15 %
41-60 år	7	3 %
Totalt	219	

Tabell 8.4. Hvor informantene kommer fra

Nord-Bindal	41	19 %
Sør-Bindal	146	67 %
Vest-Bindal	31	14 %
Totalt	218	

Tabell 8.5. Hvor mor kommer fra

Nordlige Bindal	55	25 %
Sørlige Bindal	71	32 %
Sør-Helgeland	12	5 %
Namdal	21	10 %
Nord-Norge	21	10 %
Trøndelag	18	8 %
Vest-Norge	6	3 %
Øst-Norge	7	3 %
Andre svar/ikke besvart	8	4 %
Totalt	219	

Tabell 8.6. Mor fra Bindal/ikke-Bindal

Fra Bindal	126	60 %
Ikke fra Bindal	85	40 %

Tabell 8.7. Hvor far kommer fra

Nordlige Bindal	62	28
Sørlige Bindal	87	40 %
Sør-Helgeland	8	4 %
Namdal	16	7 %
Trøndelag	15	7 %
Nord-Norge	15	7 %
Vest-Norge	7	3 %
Øst-Norge	1	0 %
Andre svar/ikke svart	8	4 %
Totalt	219	

Tabell 8.8. Far fra Bindal/ikke-Bindal

Fra Bindal	149	69 %
Ikke fra Bindal	66	31 %
Totalt	215	

Vedlegg 4: Hvor lenge mor har bodd i Bindal

Inntil 25 år	37	17 %
Mellom 26 år og 49 år	56	26 %
Over 50 år	118	54 %
Vet ikke/ikke svart	8	4 %
Totalt	219	

Vedlegg 5: Hvor lenge far har bodd i Bindal

Inntil 25 år	38	17 %
Mellom 26 år og 49 år	38	17 %
Over 50 år	134	61 %
Vet ikke/ikke svart	9	4 %
Totalt	219	

Tabell 8.9. Hvor ofte informantene reiser til Namsos

1 gang per uke	8	4 %
1 gang per måned	28	14 %
1 gang per halvår	81	40 %
1 gang per år	31	15 %
Enda sjeldnere	56	27 %

Tabell 8.10. Hva informantene gjør i Namsos

Handel	106	50 %
Helse	80	38 %
Sosiale forekomster	27	13 %
Totalt	213	

Tabell 8.11. Hvor ofte informantene reiser til Brønnøysund

1 gang per uke	31	15%
1 gang per måned	32	16 %
1 gang per halvår	62	30 %
1 gang per år	22	11 %
Enda sjeldnere	57	28 %

Tabell 8.12. Hva informantene gjør i Brønnøysund

Handel	46	26 %
Helse	2	1 %
Sosiale forekomster	93	52 %
Jobbrelatert	15	8 %
Bor på stedet	23	13 %
Totalt	179	

Tabell 8.13. Hvor bindalingene sier de kommer fra

Nordland	142	67 %
Trøndelag	17	8 %
Annet	53	25 %

Tabell 8.14. Detaljer for tabell 8.13.

Nordland	151	69 %
Trøndelag	17	8 %
Bindal	13	6 %
Sør-Helgeland	11	5 %
På grensen	19	7 %
Ikke svart	8	4 %
Totalt	219	

Tabell 8.15. Hva bindalingene føler seg som

Nordlending	149	71 %
Trønder	60	29 %
Ikke svart	10	

Tabell 8.16. og tabell 9.4. Komponenter i bindalingenes regionale identitetskonstruksjon

Kulturell tilhørighet til Trøndelag	15	8 %
Enklere kommunikasjonsveier til Trøndelag	12	7 %
Administrativ tilhørighet til Trøndelag	14	8 %
Språklig likhet med trøndersk	20	11 %
Høyere utdanning nærmest i Trøndelag	5	3 %
Familiebånd til Trøndelag	12	7 %
Familiebånd til Nordland	14	8 %
Språklig likhet med nordlandsk	7	4 %
Geografisk/politisk tilhørighet til Nordland	54	30 %
Kulturell tilhørighet til Nordland	11	6 %
Videregående skolegang i Nordland	6	3 %
Ingen av delene/blanding av begge	13	7 %
Totalt	183	

Tabell 8.17. Bindalingenes forhold til trøndere

Positivt syn	65	45 %
Negativt syn	33	22 %
Nøytralt syn	48	33 %
Totalt	146	

Tabell 8.18. Bindalingenes forhold til nordlendinger

Positivt syn	76	55 %
Negativt syn	15	11 %
Nøytralt syn	48	35 %
Totalt	139	

Tabell 8.19. Informantenes kategorisering av sitt eget talemål

Trøndersk	23	11 %
Nordlandsk	52	25 %
Namdaling	48	23 %
Helgelandsk	88	42 %

Tabell 8.20. Forskjell på dialekten på Terråk og Bindalseidet

Ja	122	61 %
Nei	78	39 %
Totalt	200	

Tabell 8.21. Informantenes beskrivelse av interne forskjeller i Bindals-målet

Mer nordlandsk i Nord-Bindal, og mer trøndersk i Sør-Bindal	97	52 %
Forskjell på Nord-Bindal og Sør-Bindal, uten kommentarer om hva	14	7 %
Mer trøndersk i Vest-Bindal (jf. kap X)	29	16 %
Harangsfjorden skiller seg ut	9	5 %
Åbygda skiller seg ut	22	12 %
Mest forskjell mellom generasjonene	16	9 %
Totalt	187	

Tabell 8.22. Hvordan bygdekonflikten oppleves/har blitt opplevd av informantene

Alvorlig konflikt, til hinder for utvikling og samarbeid	59	43 %
Direkte hatefullt	18	13 %
Humørfylt «erting»	21	15 %
Har opplevd svært lite/ingenting til den	39	28 %
Totalt	137	

Tabell 8.23. Om hvilken grad bygdekonflikten fortsatt eksisterer

Fortsatt merkbar	42	42 %
Blitt bedre nå	40	40 %
Blitt bedre nå, med direkte kommentar om Bindal Fotball som årsak	17	17 %
Totalt	99	

Tabell 9.1. Isolering av påvirkningsfaktorer for nordlige Bindal

	Påvirkning nordfra	Påvirkning sørfra	Standardisering	Ingen tydelig påvirkning
Personlig pronomen	+	-	-	+
Nektingsadverb	-	-	+	+
Gradsadverbet «mye»	+	-	+	+
«Hv»-ord	-	-	-	+
Presens av «å se»	+	+	+	+
Infinitiv med /a/-endelse	-	+	-	+
Presens av svake e-verb	-	+	-	+

Tabell 9.2. Isolering av påvirkningsfaktorer for sørlige Bindal

	Påvirkning nordfra	Påvirkning sørfra	Standardisering	Ingen tydelig påvirkning
Personlig pronomen	-	-	-	+
Nektingsadverb	-	-	+	+
Gradsadverbet «mye»	-	-	-	+
«Hv»-ord	-	?	+	+
Presens av «å se»	-	-	-	+
Infinitiv med /a/-endelse	-	+	-	+
Presens av e-verb	-	+	-	+

Tabell 9.3. Likheter og ulikheter internt i bindalsmålet

	Likhet	Ulikhet
Personlig pronomen		Minimal forskjell
Nektingsadverb		Forskjell
Gradsadverbet «mye»		Forskjell
«Hv»-ord		Forskjell
Presens av «å se»		Forskjell
Infinitiv med /a/-endelse	Utpreget likhet	
Presens av e-verb	Utpreget likhet	

Tabell 9.5. Det tre hovedkomponentene i bindalingenes regionale identitetskonstruksjon

Historisk komponent	41	22 %
Kulturell komponent	38	21 %
Samfunnsmessig komponent	91	50 %
Ingen av delene/blanding av begge	13	7 %
Totalt	183	

Tabell 9.6. Realisering av lokale og ikke-lokale former

Språklig utvikling	Særskilt lokal form	Ikke-lokal form
Personlig pronomen, 1. pers. sg.	Hovedsakelig realisering av lokal form /eg/ Kun realisering av lokal form /eg/	Minimalt innslag av sørhelgelandsk form /e/ Ingen realisering av ikke-lokale former
Nektingsadverb	33,5 % 67,7 %	66,4 % 36 %
Gradsadverbet «mye»	37,5 % 87,3 %	62,3 % 12,4 %
Hv-ord	Hovedsakelig realisering av lokale former	Utvikling mot mer standardnær eller trønderskregional form /kođan/
Presens av «å se»	Ingen utpreget lokal form 55,5 % bruk av særskilt lokal form	Kun mindre lokale former 44,4 % bruk av ikke-lokal form
Infinitiv med /a/-endelse	Stabilt lokalt mønster Stabilt lokalt mønster	Ingen endring Ingen endring
Presens av svake e-verb	Stabilt lokalt mønster Stabilt lokalt mønster	Ingen endring Ingen endring
Svake, mask. Ubest. sg. ord med tradisjonell /i/ og /a/-endelse	Ingen data Holder på lokalt mønster	Ingen data, men undersøkelse fra 1995 viser endring vekk fra lokalt mønster Ingen utvikling

Sammendrag

Denne sosiolingvistiske mastergradsstudien av bindalsamfunnet og talemålet i dette samfunnet tar for seg et av de dialektologiske spørsmålene som enda ikke har blitt besvart: Skal Bindal defineres som et trøndersk eller nordnorsk målområde, eller går det en dialektgrense gjennom Bindal? Ulike talemålsforskere har gitt ulike svar. Denne oppgaven prøver å ta et skritt nærmere dette problemområdet, i et forsøk på å forstå de språklige prosessene som har utspilt seg, og fortsatt utspiller seg i bindalsamfunnet.

Det språklige materialet viser en relativt stabil språksituasjon i Bindal. Likevel ser vi tendenser til at informantene fra sørlige Bindal i større grad holder på de spesifikt lokale dialektformene, mens informantene fra nordlige Bindal i større grad går over til mer standardnære former.

Gjennom teorier om naboopposisjon og nøytralitetsstrategier, og en sammenkobling av teorier rundt lokale, regionale og standardiserte talemål og lokale, regionale og nasjonale identiteter, prøver oppgaven å vise hvordan vi kan tolke og forstå den språklige situasjonen og utviklingen i bindalsmålet.

Oppgaven argumenterer for at det på bakgrunn av en langvarig bygdekonflikt i Bindal har utviklet seg en tilstand av naboopposisjon. Dette har igjen resultert en divergering av talemålene i Bindal. Sørlige Bindal har da, i kraft av å inneha kommunesenteret Terråk og nærhet til lokale symboler, tilegnet seg en mer tydelig lokal identitet. Dette har medført at sørlige Bindal har opprettholdt de tradisjonelle lokale variablene i sitt talemål. Nordlige Bindal har på bakgrunn av ønsket om språklig divergering vekk fra sørlige Bindal valgt en nøytralitetsstrategi, hvor de markerte språktrekkene blir valgt bort til fordel for mer nøytrale og umarkerte former, noe som i praksis vil si mer standardnære former.

Abstract

This sociolinguistic master-thesis studies the Bindal society, and the language in this society. The study searches to answer one of the dialectological questions that still have not been answered: Should Bindal be defined as a "trøndersk" or "nordnorsk" linguistic area, or is there a dialect border through Bindal? Different language researchers have come up with different answers. This study tries to take a step closer to this issue, in an attempt to understand the linguistic processes that have played out, and still do, in the Bindal society.

The linguistic material shows a relatively stable language situation in Bindal. Still, we see tendencies of that the informants from the southern Bindal hold on to the specific local dialects, while the informants from the northern Bindal to a bigger degree change to more standardized forms.

Through theories of "naboopposisjon" (neighbor opposition, as defined by Larsen, 1917) and strategies of neutrality, and a pairing of theories around local, regional and standardized speech and local, regional and national identities, this study tries to show how we can interpret and understand the linguistic situation and development in the Bindal dialects.

The thesis argues that as a consequence of a prolonged conflict between the two largest communities in Bindal – Terråk and Bindalseidet – there has developed a condition of neighbor opposition. This has again resulted in a divergence of the speech in Bindal. Southern Bindal has, as a result of containing the community center Terråk and other local symbols in close proximity, acquired a more clear local identity. This has resulted in that the southern Bindal has maintained the traditional local variables in their speech. Northern Bindal has, due to the desire of linguistic diversion away from the southern Bindal, chosen a strategy of neutrality, where the marked local language features are deselected in favor of more neutral and unmarked forms, which in practice means more standardized forms.